

ZONGULDAK İLİNDE ALTERNATİF TURİZM VE KÖY HAYATI DENEYİM KONSEPTİ ARAŞTIRMA ÇALIŞMASI

BAKKA

BATİ KARADENİZ KALKINMA AJANSI
WESTERN BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

İçindekiler

1. Giriş	2
2. Metodoloji	2
2.1 Problem Tanımı	2
2.2. Veri Toplama ve İnsan Odaklı Yaklaşım	3
3. Bölgesel Veriler	5
3.1. Genel Bilgiler	5
3.2. Coğrafi Yapı	6
3.3. İklimi ve Bitki Örtüsü	7
3.4. Tarihi ve Kültürel Varlıkları	8
3.5. Çevresel, Doğal ve Ekolojik Değerler	9
3.6. Tarım ve Hayvancılık	13
3.7. Gastronomi	15
3.8. El Sanatları	16
3.9. Filyos Limanı Projesi ve OSB	17
3.10. Turizm Üst Ölçek Planı	17
4. Talep Analizi	19
5. Özet Analiz ve Vizyon	20
6. Türkiye ve Dünyadan Örnekler	24
6.1. Türkiye’den Örnekler	24
6.2.Dünyadan Örnekler	30
7. Lokomotif Projeler	36
7.1. Butik Köy Projesi	37
7.1.1. Kırsal Turizm/Köy Hayatı	37
7.1.2. Butik Köy Projesi	44
7.2. Dereköy Sağlık Turizmi	48
7.2.1. Sağlık Turizmi	48
7.2.2. Dereköy Sağlık Turizmi Projesi	62
7.3. Çiftlik Projesi	71
7.3.1. Çiftlik Turizmi Tanımı	71
7.3.2. Çiftlik Projesi	84
7.4. Projelerin Potansiyelleri ve Gelecek Beklentileri	87
8. Yol Haritası	89
8.1. Koordinasyon Birimi	90
8.2. Komisyon Birimi	91
8.3. Mevzuat	92
8.4. Hibeler & Krediler & Finansman	93
8.5. Potansiyel Yatırım Modelleri	96
8.6. Zaman Çizelgesi	102
9. Sonuç	103
10. Kaynakça	104

1. Giriş

Bu rapor Zonguldak'ta alternatif turizm ve köy hayatı deneyim konsepti oluşturmak için hazırlanmıştır. Projenin amacı lokomotif noktasal projelerle, Zonguldak ilinin çeşitli bölgelerinde dengeli bir kırsal kalkınmayı gerçekleştirmektir. Bu kapsamda rapor dahilinde 3 adet pilot / lokomotif proje önerilmesidir;

İlk proje köy hayatının özendirilmesi ve köylerin yeniden yaşanılan ve üretim yapılan yerler haline dönüştürülmesi amacıyla hazırlanmıştır. Zonguldak ilindeki köylerin ortak problemleri araştırılmış, bölgede yaşanmaya devam etmekte olan göçün tersine çevrilebilmesi için uygulanabilecek stratejiler incelenmiştir. Bu bağlamda Gökçebey, Devrek ve Yenice üçgeninde bulunan araziler incelenmiş ve lokomotif projenin lokasyonu, içeriği, yatırım modeli için öneriler geliştirilmiştir.

İkinci proje alternatif turizm projesi kapsamında Zonguldak il sınırları içerisinde bulunan bölgede mevcut potansiyel araştırılmış ve Dereköy'de bulunan ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nün mülk sahibi olduğu ve yıllardır kullanılmayan yaklaşık 4.000 m² büyüklüğündeki yapı bu potansiyeller ışığında yeniden işlevlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda en doğru programlamanın ve yatırım modelinin geliştirilmesi için bir ön çalışma yapılmış ve yol haritası belirlenmiştir.

Üçüncü proje olarak il sınırları içinde bulunan Çaycuma ilçesindeki iyi tarım ve organik tarım odaklı bir üretim çiftliği kurgulanmıştır. Bu çiftliğin yalnızca üretim amaçlı değil çiftlik turizmi konusunda da geliştirilmesi düşünülmektedir.

Amaç bu projelerle bölgede bir sinerji yaratmak ve Zonguldak ilinin sürdürülebilir, üretken ve aktif köyleri ile Türkiye'nin kırsal kalkınma alanında bir örnek haline getirmektir. Bu kalkınma planının hayata geçirilmesi için gerekli olan yaklaşımlar ve planlamaların detayları incelendiğinde, potansiyel olarak oldukça zengin bir yapıya sahip bölge, doğru adımlar atılması halinde oldukça hızlı bir şekilde hedeflenen vizyona kavuşabileceği görülmektedir.

2. Metodoloji

2.1. Problem Tanımı

Günümüzde insanlık hiç şüphesiz şimdiye kadar karşılaştığı en karmaşık ve tüm dünyayı etkileyen problemlerle baş etmek zorundadır. Yaşadığımız yüzyıl üç ana krizi bir arada barındırmaktadır. Bunlar; finans ve spekülasyon bazlı ekonominin yarattığı krizler, doğal kaynakların geri dönülemez şekilde tahrip edildiği üretim modelleri dolayısı ile ekolojik krizler ve hızlı çevresel ve teknolojik gelişmelere adapte olmaya çalışan toplumlarda yaşanan sosyolojik ve kültürel krizler.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye de bu krizlerle baş etmek için yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler üretmek zorundadır.

Zonguldak ili sınırları içerisinde de durum benzer şekilde gerçekleşmektedir. Ağırlıklı olarak maden kaynakları üzerine kurulmuş ekonomisi ile Zonguldak ili yirmi birinci yüzyıla adapte olmak için şimdiye kadar kullanmamış veya sınırlı şekilde kullanmış olduğu doğal ve diğer kaynakları en etkin şekilde yeniden değerlendirmelidir. Günümüzde doğal güzellikleri, potansiyel alternatif tarım olanakları ve insan kaynakları yönünden sahip olduğu zenginlikler birbirleri ile ilişkilendirilememektedir.

İl Özel İdaresi tarafından yapılan 31.12.2017 tarihli Köy İçme suyu sektörü envanter icmalı çalışmasına göre Zonguldak ilinde 380 köy, 713 bağlı olmak üzere 1093 kırsal ünite bulunmaktadır. Ancak bölgede sürekli olarak nüfus kaybı yaşanmakta, köyler boşalmakta, tarım ve hayvancılık faaliyetleri gerilemektedir. Oysa günümüzde sürdürülebilir tarımsal üretim, gıda güvenliği, yaşam standartlarının artması, doğa odaklı sağlıklı sosyal gelişim ve sürdürülebilir ekonomik modellerin hayata geçirilebilmesi için kırsal alanlar en önemli stratejik atılım bölgeleridir.

Ayrıca günümüzde bir ülkenin sahip olabileceği en önemli kaynak insan kaynağıdır. Tüm ölçeklerde sağlıklı ilerleme için lokomotif projeler üretecek kişilerin belirlenmesi, eğitim alanlarının genişletilmesi, disiplinler arası etkileşimin teşvik edilmesi ve süreç içerisinde karşılaşılan problemlerin aşılmasını sağlayacak mekanizmalar henüz yeterli seviyeye ulaşamamıştır. Özellikle mevzuatlar ve hibeler noktasında parasal kaynakların doğru projelere ve yatırımcılara kanalize edilmesini sağlayacak bazı müdahalelere ihtiyaç bulunmaktadır.

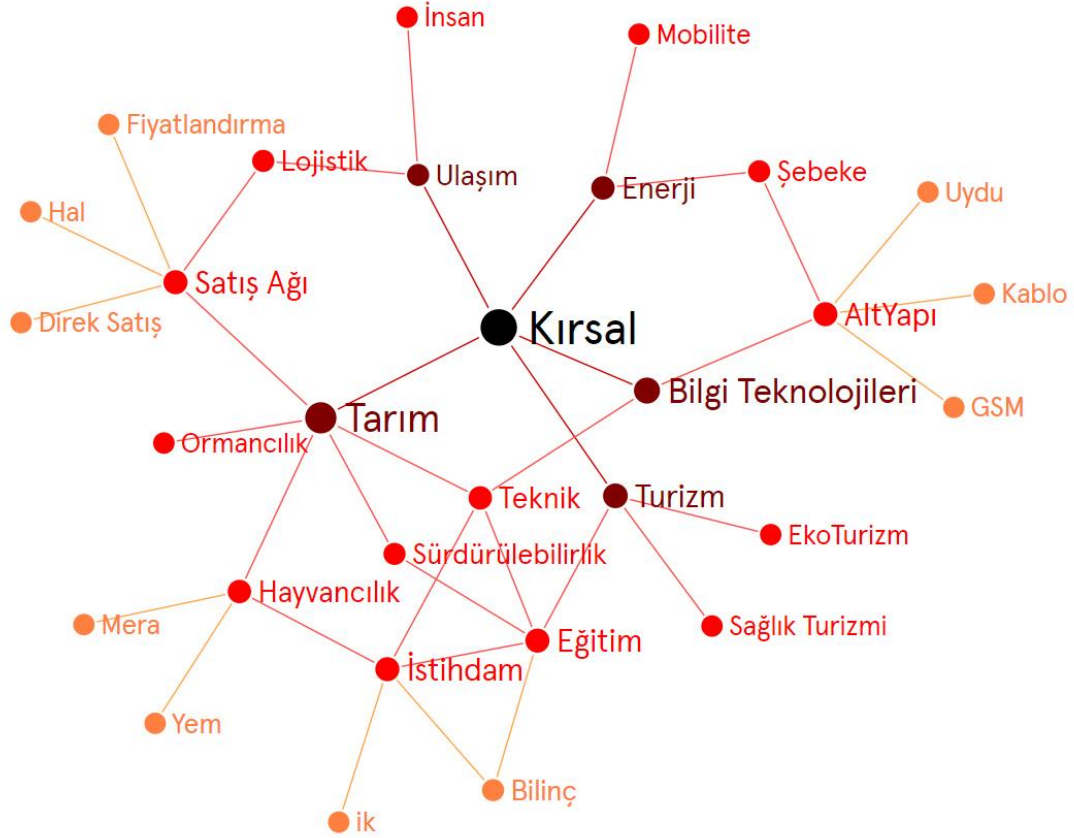
Potansiyel olarak yörenin sahip olduğu değerlerin kullanımına yönelik fiziksel yatırım çalışmalarının kamu ve özel iştirakler eliyle gerçekleşmesine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu problemlerin diğer bazı büyük problemlerin de temel kaynağı olduğu düşünüldüğünde bu konuyla ilgili normal yaklaşımlar ve kriz zamanları yaklaşımlarında büyük eksiklikler göze çarpmaktadır.

2.2. Veri Toplama ve İnsan Odaklı Yaklaşım

Veriler, araştırmaların temel dayanağını teşkil ederler ve işlenerek anlam çıkarmada, problemin çözümünü sağlayacak sonuçlara varmada kullanılırlar. Her araştırma geçmişteki bilgi birikimine dayanmak zorundadır. Geçmişten aktarılan bilgi birikimi, araştırmacının kullanacağı veriler olmayıp araştırma probleminin çözümüne yardım edici mahiyette olduğunda veri olarak kullanılabilir.

Bu araştırmanın devamında elde edilen veriler olgusal ve yargısal veriler olarak adlandırılır. Olgusal veriler herkes tarafından yoruma gerek olmaksızın kabul edilen bilgiler, yargısal veriler ise yorumlar ile veri özelliğini kazanan bilgilerdir.

Veri kaynakları olarak genellemelere bakıldığında insanlardan, belgelerden ve canlı cansız öteki varlık ve kalıntılardan yararlanıldığı bilinmektedir. Ancak günümüz araştırmalarında “big data” olarak adlandırılan veri türü de çok önemli yer tutmaya başlamıştır.

Araştırmada kullanılan Ağ Haritası Yöntemi

“Big Data” adı verilen verilerin farklı kullanım ve değerlendirme yöntemleri vardır. Bu araştırmada bu veriler “Ağ Haritalama” programlarıyla yorumlanarak bir tür coğrafik harita benzeri şekilde kullanılmıştır. Ağ haritalama, tanımsal karşılıkları olan araştırma konusu başlıkların birbirleri ile ilgi ve alaka yönünden bağlantılarını, bu bağlantıların önemlilik sıralamasına göre dağılımlarını ve bu açıdan mantıksal olarak yorumlama süreçlerini interaktif bir şekilde incelemeyi sağlamaktadır. Bu interaktif haritaya vcycle.space/kga adresinden ulaşılabilir.

Araştırmanın gerçekleştirilme amacının özellikle kırsalda yaşayan bölge insanına daha kaliteli bir yaşam sunmak olduğu gerçeğinden hareketle, oluşturulan proje metodolojisi insan odaklı yaklaşım prensibini esas almaktadır. Bu açıdan ele alınan yaklaşımlar, konular ve proje içerikleri bölgede halen yaşamakta olan genç nüfusun ilgisini çekebilecek başlıklardan seçilmiş, modeller insan odaklı tasarım yaklaşımının bir sonucu olarak elde edilmiştir.

3. Bölgesel Veriler

3.1. Genel Bilgiler

Zonguldak, Batı Karadeniz Bölgesi'nde, Karadeniz'e batı ve kuzeyden kıyısı olan bir ildir. 3.310 km²lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının binde altısını kaplar. Karadeniz kıyılarından başlayan il toprakları, kuzeyden Karadeniz, kuzeydoğudan Bartın, doğudan Karabük, güneyden Bolu, batıda Düzce illeriyle çevrilidir. Zonguldak yönetsel anlamda Merkez İlçe, Alaplı, Çaycuma, Devrek, Gökçebey ve Karadeniz Ereğli, Kilimli ve Kozlu ilçelerinden oluşmuştur. İlçeler bazında nüfus dağılımı şu şekildedir:

	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY
MERKEZ	126303	108424	17879
ALAPLI	43630	20259	23371
ÇAYCUMA	90860	27457	63403
DEVREK	56558	27110	29448
KDZ. EREĞLİ	175351	118030	57321
GÖKÇEBEY	21047	8239	12808
KİLİMLİ	36066	21177	14889
KOZLU	47077	40375	6702
GENEL TOPLAM	596892	371071	225821

İlçelere Göre Nüfus Dağılımı – 2017 Zonguldak Valiliği Web Sayfası

Zonguldak ilde bulunan doğal kaynakların yönlendirdiği bir ekonomik yapı göstermektedir. İl tarım dışı kesimlerin ağırlık kazandığı birkaç ilden biridir. Zonguldak, yeraltı kaynakları açısından zengin illerden biridir. Zonguldak' ta taşkömüründen başka, alüminyum (boksit), demir, manganez, barit, dolomit, kalker, kuvarsit, şiferton yatakları bulunmaktadır. Bunlardan manganez, kalker ve şiferton yatakları işletilmektedir. Madencilikle beraber Zonguldak ekonomisinin en önemli unsuru demir çelik endüstrisidir. 15 Mayıs 1965'te üretime başlayan Erdemir, bugün ulaştığı 3 milyon 500 bin ton/yıl düzeyinde ham çelik üretim kapasitesi ile halen Türkiye'nin en büyük demir çelik kuruluşu ve tek entegre yassı çelik üreticisidir. Zonguldak'ta ağırlık kazanan diğer endüstriler orman ürünleri, tuğla, seramik, çimento, gemi inşaatı ve iplik olarak sıralanabilir. Zonguldak il ve ilçelerinin geneline yayılmış bir turizm sektörü mevcut değildir.

3.2. Coğrafi Yapısı

Zonguldak, Batı Karadeniz Bölgesi'nde, Karadeniz'e 46 deniz mili kıyısı olan, dağların Karadeniz'e paralel üç sıra halinde uzandığı eğimli ve engebeli bir ildir. Zonguldak kent merkezinde arazi yapısı oldukça sarp ve bozuktur. Tüm Karadeniz Bölgesi'nde olduğu gibi burada da dağlar ve tepeler denize paralel yükselmektedir; ancak diğer yerlerden farklı olarak Zonguldak'ta topografya hemen deniz kıyısından itibaren sarp bir şekilde yükselmektedir. Bu yerleşime elverişsiz topografya nedeniyle yakın tarihe kadar Zonguldak kent merkezinin kurulu olduğu coğrafyada herhangi bir yerleşim birimi oluşumuna rastlanmamıştır. İl alanının %56'sı dağlarla, %31'i platolarla, %13'ü ovalarla kaplıdır. İlin topraklarının sadece %29'u %20'den az eğimli olup kentsel yerleşime ve tarıma uygundur. Kentleşme ve tarım açısından güçlük oluşturan diğer bir husus da arazi örtüsünün yoğun ormanlarla kaplı olmasıdır.

Zonguldak, Türkiye'nin en ormanlık üçüncü ilidir. Öyle ki ormanlık alanlar çoğu yerde kıyı çizgisine kadar ulaşmaktadır.

Dağların yükseklikleri kuzey kesimlerinde 1000 metreyi bulmazken, orta kesimlerde 1200 metreyi aşmakta, güneyde ise yer yer 2000 metreye kadar ulaşmaktadır. Dağlar kıyıya paralel üç sıra oluşturulduğundan kıyı ile iç kesimler arasında ulaşım güçleşir. Altyaylası Tepesi (710 m), Göladağı (771 m), Kantar Tepe (905 m), Orhan Tepe (920 m), Baba Dağı (1.120 m), Soğukoluk Tepesi (1268 m), Kızıl Tepe/Kızıлтаş (1.468 m), Bacaklıyayla (1.637 m) Karatepe (1.517 m) Gökdirentepe (1.128 m) İl'in bilinen yükseltileridir. Kıyıya yakın yükseltilerin oluşturduğu dağ sırasının altında zengin taşkömürü yatakları vardır. Zonguldak toprakları sık bir vadi ağıyla parçalanmış olup bu vadiler kimi kesimlerde genişleyerek düzlükler oluştururlar. İlin en büyük ve en önemli vadisi olup Filyos Çayı boyunca uzanan ve genişliği yer yer 300-400 metreyi bulan Filyos Çayı Vadisidir. Bu vadi Çaycuma ilçe merkezinde Çaycuma Düzlüğünü, Saltukova/Kokaksu-Hisarönü mevkiinde Filyos Düzlüğünü oluşturur. İlin ikin büyük vadisi yer yer 600-700 metre genişleyen ve kıyından 14-15 kilometre kadar içeriye giren Alaplı Irmağı Vadisidir. Geniş tabanlı bir vadi olan Alaplı Irmağı Vadisi, Alaplı Irmağının sık yatak değiştirmesiyle zaman zaman taşkınlarla uğrar.

Zonguldak kentinin yamaçlarında kurulduğu ve bu nedenle Zonguldak Vadisi olarak da adlandırılan Üzülmaz Deresi Vadisi güneyden kuzeye doğru Üzülmaz Deresi etrafında yer alır. Bölgedeki birçok derenin Karadeniz Ereğli ilçe merkezinde genişlemesi ile ortaya çıkan Gülüş Irmağı Vadisi ise Karadeniz Ereğli düzlüğünü oluşturur.

Bölgedeki vadiler kimi kesimlerde genişleyerek düzlükler oluşturmalarına karşın, ilde büyük ova ve yayla yoktur. Ancak her mevsim yağış olması ve arazinin eğimi nedeniyle sele elverişli alanlarda küçük ovalar oluşmuştur. İldeki ova ve yaylalar genellikle, akarsuların denize döküldüğü kesimlerde kıyı

boyunca yer yer daralıp genişleyen kıyı ovaları şeklinde alçak düzlüklerle, dağların eteklerinde ve aralarında geniş bir alana yayılmış yüksek düzlüklerden oluşur.

Sürekli ve bol yağış alan Zonguldak, akarsular bakımından oldukça zengindir. İldeki akarsular kış, bahar aylarında bol su taşır ve bu suların tümü Karadeniz'e dökülür. Zonguldak'taki akarsu havzalarının toplam su potansiyeli 3.664 hm/yıl olup, bu akarsuların oluşturduğu toplam yağış alanı 15.942 kilometrekaredir. Bölgenin en önemli akarsuyu 228 km. uzunluğunda olan ve 9 derenin bağlı olduğu Filyos Çayı'dır. Bunun dışında Güllüç Çayı, Devrek ve Alaplı nehirleri ile Üzülmüş, Kozlu, Ulutan dereleri diğer önemli akarsulardır. Ayrıca her biri akarsuların denize döküldüğü yer anlamına gelen Küçükcağzı, Ömerağzı, Çatalağzı, İnağzı, Değirmenağzı, Çavuşağzı, Alacağzı, Köseğzı, Mevrekçağzı ve İncivezağzı gibi ağızlara irili ufaklı pek çok dere akmasına karşın, yaz mevsiminde bu derelerin oluşturduğu kanyonların suyu azalmaktadır. İl sınırları içinde doğal göl bulunmamaktadır. Karadeniz Ereğli'de Kızılcapınar ve Güllüç; Zonguldak Merkez'de Ulutan baraj gölleri ve Çatalağzı Dereköy Göleti ilin yapay gölleridir.

3.3. İklimi Ve Bitki Örtüsü

Zonguldak ilinde Karadeniz iklimi hüküm sürmektedir. Bölge, Balkanlar üzerinden gelen soğuk hava akımlarına açık olduğundan Doğu Karadeniz bölgesine nazaran kışlar daha soğuk geçer. Ortalama yağış miktarı yıllık 1.250 mm'dir. Her mevsim yağışlıdır. Kıyıdan içlere gidildikçe yağış azalır. Karadeniz'in en serin bölgesidir. Sıcaklık -8°C ile +40,5°C arasında seyreder.

Zonguldak ili bitki örtüsü bakımından çok zengin sayılmaktadır. İl topraklarının %65'i orman ve fundalıklarla, %32'si ekili-dikili alanlarla, %3'ü çayır ve meralarla kaplıdır. Yüksek yerlerdeki ormanlar iğne yapraklı, daha alçalardaki ormanlar ise yayvan yapraklı ağaçlardan oluşur. Kuzeydeki ormanlarda kayın, güneydeki ormanlarda ise köknar, karaçam, kayın ve meşe çoğunluktadır. Ormanaltı bitkileri bakımından kızılçık, alıç, ahlat, üvez, çayır otları, sarmaşık, çalisüpürgesi, ormangülü, kuş üvezi, eğretilotları, fındık, ısırgan, karayemiş, çoban püskülü ve böğürtlen olmak üzere çok zengin bir bitki örtüsüne sahiptir.

3.4. Tarihi ve Kültürel Varlıkları

Tescilli Sit Alanları

Zonguldak'ta arkeolojik ve kentsel sit alanları bulunmaktadır. Sit alanları Merkez, Karadeniz Ereğli ve Çaycuma bölgeleri etrafına dağılmıştır.

Hisartepe (Tision) ve civarı Çaycuma Filyos (Hisarönü) Bucağı
Kaletepe Sit Alanı Karadeniz Ereğlisi, Ereğli İlçe Merkezi
İslam Mezarlığı Karadeniz Ereğlisi, Göztepe yolu üzerinde
Sümerbank Ateş Tuğla Fabrikası dışında kalan kısım Çaycuma Filyos Bucağı
Fabrika alanı sınırı Çaycuma Hisarönü (Filyos) Bucağı
Heraklius Sarayı ve çevresi Karadeniz Ereğlisi Kayabaşı Mevkii
Putunburnu Höyüğü Çaycuma Filyos Vadisi Hacılar Köyü
Maltepe Yerleşme Yeri Çaycuma Aşağı Sarmaşık Köyü
Antik Acheron Vadisi Karadeniz Ereğlisi Süleymanlar Mahallesi
Heroon Antik Yapı Kalıntısı Karadeniz Ereğlisi Süleymanlar Mahallesi
Bizans Dönemi'ne ait mezarlar ve kilise kalıntıları Devrek Ataköy Hocaoglu Mahallesi Kilise Mevkii
Asartepe Antik Yerleşimi Merkez Karadere Köyü Asartepe mevkii
Tümülüs ve etrafındaki mezarlık Devrek Kurudere Köyü, Çaylak Camii Gavur Mezarlığı mevkii
Bizans Dönemi'ne ait tuğla pişirme fırın alanları Çaycuma Gündüllü Köyü Karaağaç Mevkii
Mezar Odası ve yakın çevresi Devrek Özbağı Beldesi Madencioğlu Mahallesi
Hisartepe Arkeolojik Sit Alanı Merkez Kilimli Beldesi
Pazarlıoğlu Köyü Obruk Mevkii Gökçebey Pazarlıoğlu Köyü Obruk Mevkii
Kadioğlu Nekropolü Gökçebey Bakacakkadı Beldesi
Tümülüs Gökçebey Özmeci Köyü, Kışla mevkii
Bizans Dönemi'ne ait buluntular Çaycuma Velioğlu Mahallesi
Mezar ve kemerli yapı Merkez Karaman Beldesi, Kalaycıbaşı Mevkii
Akarca Mahallesi, Kayabaşı Mevkii Özbay Beldesi Karadeniz Ereğlisi Akarca Mahallesi,
Su Sarnıcı ve Kalıntıları Devrek Madencioğlu Köyü, Hüseyinbeyler Mahallesi
Hisarönü Beldesi, Çömlekçi ve Derecikören Köyü Çaycuma Hisarönü Beldesi
Kürkükler Köyü, Esentepe Mahallesi Alaplı
Filyos Antik Kenti Kale, Antik Liman, Kilise, Tiyatro, Su Kemer, Tünel Çaycuma Filyos
Ormanlı Beldesi, Uludağ Köyü Karadeniz Ereğlisi
Beylik kalesi Devrek Alparslan Köyü
Filyos Nehri, Üçburgu Mevkii Gökçebey
Saz Köy Çaycuma Saz Köy
Aşağısarmaşık Köyü, Ahmetler Mahallesi Çaycuma
Çomranlı Köyü Çaycuma
Mezar Baş Taşı, Ayakucu, Sandık tipi Mezar Devrek Çağlar Köyü,
Çukur Köyü, Karahatipler Mahallesi Gökçebey
Kaya Mezarı Merkez Türkali Köyü
Kentsel Sit Alanı Merkez Yayla (Fener) Mahallesi

Taşınmaz Kültür Varlıkları

Zonguldak ilinde önemli taşınmaz kültür varlıkları bulunmaktadır. Bunların en önemlileri şöyle sıralanmaktadır. Zonguldak Merkezde Yeni Camii, Kozlu Kilisesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Tahir Karauğuz Müzesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Maden Haritacılığı Müzesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Biyoloji Müzesi, Bülent Ecevit Üniversitesi Denizcilik Müzesi. Karadeniz Ereğli İlçesinde Karadeniz Ereğli Müzesi (Halil Paşa Konağı), Karadeniz Ereğli Belediyesi Kent Müzesi, Gazi Alemdar Gemisi Müzesi, Çeştepe Fener Kulesi, Herakles Sarayı, Orhan Gazi Camii (Orta Cami/Ayasofya Kilisesi), Rum Kilisesi, Uzun Mehmed Anıtı, Fetih Çınarları.

Tios Antik Kenti içerisindeki Antik Tiyatro

Çaycuma İlçesinde Tios Antik Kenti, Kadioğlu Köyü Mozaik Kalıntıları, Akçahatipler Köyü Merkez Camii. Devrek İlçesinde Beykoz Asarı (Kalesi), Karakoçulu Beylik Mezarı, Kral Mezarlığı, Bastoncular Çarşısı. Gökçebey İlçesinde Çanakçılar Arkeoloji ve Etnografya Özel Müzesi ve Veyisoğlu Köyü Anıt Ağacı

3.5. Çevresel, Doğal ve Ekolojik Değerler

Flora

Ormanlar ve Milli Parklar Batı Karadeniz sıra dağlarının uzantısında yer alan Zonguldak'ta ormanlar genelde 0-1.800 m yükseklikler arasında yayılış göstermektedirler. Ormanların tamamının mülkiyeti devletindir. Ormanların kapladığı alan 195.426,60 hektar olup bu alanın 174.852,70 hektarı verimli, 20.573,90 hektarı bozuk ormandır. Ormanlık saha genel sahanın %56,80'ini teşkil etmektedir. Ormanların tamamı koru vasfındadır. Ormanların %70'i yapraklı, %30'u ibrelili ağaçlardan oluşmaktadır. Ormanlarda hakim ağaç türü kayın olmak üzere meşe, karaçam, gürgen, sarıçam, kestane, kızılçam, titrek kavak, söğüt, çınar, kayacık, ıhlamur, karaağaç, ceviz, sahil çamı, porsuk, fıstık çamı, ardıç, fındık, duglas, üvez, kızılçak, çitlembik, yabani kiraz, şimşir, defne, sandal, akça kesme,

sumak, ahlat gibi ağaçlar ve ağa c klar bulunmaktadır. Ağaçların %60'ı kayın, %23'   am, %3'  köknar, %4'i diğer ibreli ve %10'u diğer yapraklıdır.

Me e Ormanları Çatalağzı termik santralinin güneyindeki yamaçlarda *Quercus cerris*, kayın ve defne ile birlikte karışık olarak bulunur. Çaycuma, G b k y ve Hisarönü (Filyos) arasındaki sahada *Quercus petraea*, *Quercus pubescens* ve *Quercus frainetto*'dan oluşan meşe toplulukları görülür.

Kayın Ormanları Kozlu-Ilıksu civarlarında, *Fagus orientalis* (Kayın), *Carpinus betulus* ve *Rhododendron*'un hakim olduğu orman formasyonu hakimdir. Çaycuma-Hisarönü arası *Fagus orientalis*(Kayın) *Castanea sativa*, *Populus nigra* L., *Carpinus betulus* ve *Corylus avellana*'dan oluşan karışık yaprak döken orman formasyonu hakimdir  aycuma, G b k y ve Hisarönü (Filyos) arasındaki sahada 400 metreden yukarıda *Fagus orientalis* ormanları hakim olmaya ba lar, buradaki kayınların boyları 35 metreye kadar ulaşır.

Perşembe-Demircioğlu köyü civarlarında, kayın yer yer diğer türlere iştirak eder. Zonguldak-Devrek yolu, Zonguldak çıkışında ise ana yolun her iki tarafında da alt kesimlerde  o unlu unu yaprak döken ağaç ve çalıların oluşturduğu orman formasyonu içinde yer yer kayın ağaçları göze çarpar. Asar suyu (Büyük Melen  ayı)-Devrek  ayı-Filyos  ayı arasındaki kesimde *Fagus orientalis* ve yükseklerde *Abies bornmuelleriana* bulunur. *Fagus orientalis* ormanları 1.200 – 1.300 metreye kadar çıkar.

K knar Ormanları Zonguldak-Devrek yolu, Zonguldak çıkışında ise ana yolun her iki tarafında da alt Kesimlerde  o unlu unu yaprak döken ağaç ve çalıların oluşturduğu orman formasyonu yer alır. 59 Asar suyu (Büyük Melen  ayı)-Devrek  ayı-Filyos  ayı arasındaki kesimde *Fagus orientalis* ve yükseklerde *Abies bornmuelleriana* bulunur. 1.000-1.100 metreden sonra *Abies bornmuelleriana* hakimiyeti vardır.  im ir Dere'nin a a ı havzasında vadinin doğu yamacında bulunan *Fagus orientalis* ormanları arasına sapsız meşe ve *Abies bornmuelleriana* karışır.  im ir derenin batı yamacında 600 metreden, doğu yamacında da 1.400 metreden yukarıda *Abies bornmuelleriana* hakim duruma geçer.  alı malara göre, Zonguldak ili sınırları içerisinde E reliotlarından (Pteridophyta) 9 familya, 11 cinse ait 16 tür, Yarı ık tohumlu bitkilerden (Gymnospermae) 3 familya ve 4 cinse ait 9 tür ve alttür, Tohumlu Bitkilerden (Angiospermae) 87 familya ve 284 cinse ait toplam 521 tür ve alttür seviyesinde bitki tespit edilmiştir.

Tespit edilen 17 endemik bitki türü vardır. Ana toprağı Zonguldak olan bu bitkilerin bir bölümü yörenin antik adları ile (phrygia, paphlagonica, galaticus, bihhynicum, pontica), bir bölümü de mitolojik kaynaklardaki adları ile (delphinium, olympica, heracleum) bilinmektedir.

Zonguldak ilindeki flora türlerinin %3'  toplam tür sayısı içinde tehlike sınıfı açısından koruma altındadır.

Fauna

Zonguldak'ta amfibiler, memeliler, kuş türleri ve sürüngenler ilin faunasını oluşturmaktadır. Zonguldak bölgesinde 7 farklı amfibi türü bulunmaktadır. Bu 7 türün 2 tanesi kuyruklu amfibiler olan semenderlerden, 5 tanesi de kuyruksuz amfibilerden olan kurbağa türleridir. Sürüngenlerden ise bölgede 9 tane yılan türü, 2 tane kaplumbağa türü, 8 tane kertenkele türü bulunmaktadır. İl kuş türleri açısından zengindir. Bölgede 301 kuş türü gözlenmiştir. Bölgede memeli hayvanlardan 7 tür böcekçil, 18 tür yaras, bir tavşan türü, 17 kemirgen türü, 3 tür balina ve yunus bulunmaktadır. Bunun dışında yırtıcılardan ayı, domuz, tilki, kurt ve bölgenin göllerinde ve denizlerde çeşitli balık türleri bulunmaktadır. Zonguldak ilindeki fauna türlerinin %28'si toplam tür sayısı içinde tehlike sınıfı açısından koruma altındadır.

Mağaralar

Zonguldak ilinde kireçtaşı formasyonlarının geniş alanlara yayılması yörenin mağara oluşumları bakımından zengin bir potansiyele sahip olmasında etkilidir. Nitekim il genelinde yapılan araştırmalar sonucu çok sayıda mağara olduğu ve bunlardan on dokuzunun turistik nitelik taşıdığı tespit edilmiştir. Bunlar Cehennemagzı Mağaraları (Kehanet Mağaraları), Gökgöl Mağarası, Kızılelma Mağarası, Cumayanı Mağarası, Sofular Mağarası, İnağzı Mağarası, Çayırköy Mağarası, Erçek Mağarası, Ilıksu Mağarası, Kapuz Mağarası, İhsaniye Mağarası, Küçük İhsaniye Mağarası ve İncivezaltı Mağarası olarak sıralanabilir.

Şelaleler

Zonguldak'ın yağışlı iklimi ve eğimli yapısı sonucu il sınırları içinde irili ufaklı birçok şelale bulunmaktadır. Önemli bazı şelaleler Harmankaya Şelaleri, Değirmenağzı Şelaleleri, Madencioğlu Şelaleleri, Hacı Musa Deresi ve Çevre Şelaleleri, Güneşli Şelaleleri ve Kayalıdere Şelalesi olarak sıralanabilir.

Deniz, Sahiller ve Dalış Noktaları

Plajlar

Zonguldak sahillerinde birçok plaj ve koy bulunmaktadır. Bunlar Ereğli Belediye Plajı , Filyos Plajı , Erdemir Plajı , Danaağzı Koyu, Değirmenağzı Plajı, Ilıksu Plajı, Sazköy Plajı, Kapuz Plajı, Alaplı Belediye Plajı , Köseağzı Plajı, Türkali Plajı, Göbü Plajı, İnağzı Plajı, Uzunkum Plajı, Çavuşağzı Plajı, Karakum Plajı, Mevreke Plajı, Armutçuk Plajı, Kireçlik Plajı, Kocaman Plajı ve Hisararkası Plajı olarak sıralanabilir.

Dalış Noktaları

Batı Karadeniz Sualtı Denizcilikten alınan bilgilere göre dalış yapılabilen alanlar aşağıda belirtilmektedir:

Fener Mevkii 41°27'55.89"K 31°47'34.79"D, **Değirmenağzı Mevkii** 41°25'29.44"K 31°43'12.12"D

Kozlu 41°26'25.44"K 31°44'50.34"D, **Ilıksu** 41°24'31.91"K 31°40'54.52"D

Kilimli Mevkii 41°29'52.01"K 31°50'37.29"D, **Kapuz Mevkii** 41°28'16.99"K 31°48'8.11"D

Çavuşağı Mevkii 41°22'38.19"K 31°36'17.08"D, **Alacağı Mevkii** 41°23'6.22"K 31°37'21.64"D

Yaylalar

Zonguldak yaylaları geniş alanlara yayılmış, pek çok canlı türünü barındıran ve yaylacılığın devam ettiği yaylalardır. Ancak aktif olarak yapılan yaylacılığın giderek azalmasıyla beraber yaylalardaki yerleşim yeri sayısı da azalmaktadır. Yaylalara ulaşım için yollar mevcuttur ancak bakıma ihtiyaç duymaktadır. Önemli yaylalar Manzut Yaylası, Kızılcaören Yaylası, Gölcük Yaylası, Kumtarla Yaylası, Aksu Yaylası, Kızkulak Yaylası, Bacaklı Yaylası, Bölüklü Yaylası ve Karatepe Yaylası olarak sıralanabilir. Yaylalar arasında öne çıkanlar Alaplı ilçesinin Gümeli beldesinde bulunan Bacaklı ve Bölüklü Yaylalarıdır.

Bölüklü Yaylası

Bölüklü Yaylası Zonguldak'ın en yüksek noktası olan Bacaklı Yaylası'nın eteklerindedir. Halen yaylacılık gelenekleri sürdürülen yayla endemik canlı türleri açısından zengindir. Yayla Zonguldak'a 80, Alaplı'ya 35 kilometre uzaklıktadır. Bacaklı Yaylası Zonguldak'ın en yüksek yeri konumundadır. Rakımı 1.500 metredir. Bacaklı Yaylası'nda yaylacılık aktif değildir.

Tabiat Alanları Ve Ormanlar

Zonguldak ili tabiat alanları ve ormanlar açısından oldukça zengin olmakla birlikte bu alanları koruma ve geliştirme ile ilgili çok fazla düzenleme bulunmamaktadır. Önemli noktalar Zonguldak Kent

Ormanı, Gümeli Tabiat Anıtı, Bostandüzü Ormanı Dinlenme Alanı, Milli Egemenlik Tabiat Parkı, Göldağı Tabiat Parkı, İncüvez Tabiat Alanı ve Danaağı Tabiat Parkı olarak sıralanabilir.

Termal Kaynaklar

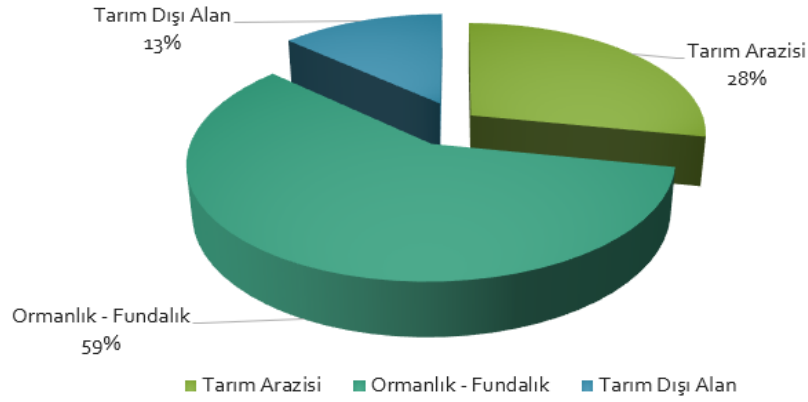
Zonguldak ilinde çeşitli yeraltı suları, maden suları ve kaplıcalar bulunmaktadır ancak üzerinde ya da çevresinde herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Önemli noktalar sırayla Aşağıçayır (Ilıksu) Kaplıcası, Karaçayır Kaplıcaları ve Kokaksu Kaplıcalarıdır.

Yaban Hayatı

Zonguldak ili yaban hayatı açısından oldukça zengin olmakla birlikte Yaban Hayatı koruma ve geliştirme ile ilgili çok fazla düzenleme bulunmamaktadır. Bazı önemli noktalar Filyos Kuş Cenneti, Yeşilöz Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Devrek Örnek Avlağı, Damlı Örnek Avlağı ve Kızılcapınar Devlet Avlağıdır.

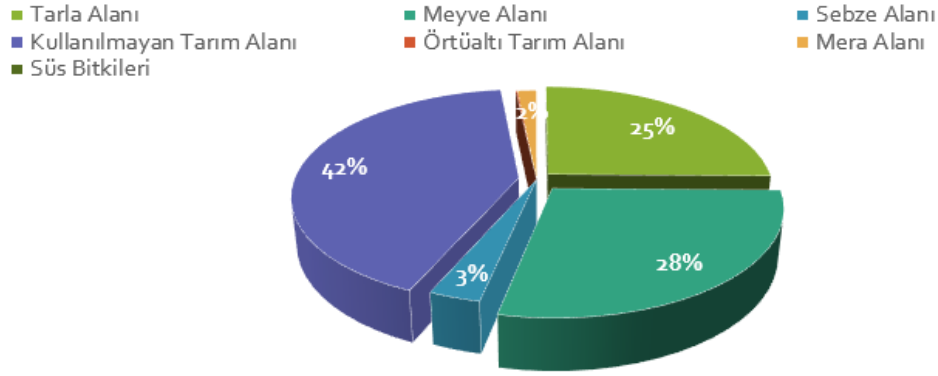
3.6. Tarım ve Hayvancılık

Zonguldak İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün hazırladığı 2017 yılı Zonguldak İl Brifingi kapsamındaki veriler değerlendirilmiştir. Buna göre Zonguldak ilinde Tarım Arazisi 93.024 Ha, Ormanlık-Fundalık 194.075 Ha, Tarım Dışı Alan 43.896 Ha olarak belirlenmiştir. İlin tarım arazisi içerisindeki toplam çayır mera alanı 1.459 Ha'dır.

Buna göre Tarım arazilerinin dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tarla Alanı 23.486 Ha, Meyve Alanı 26.184 Ha, Sebze Alanı 2.941 Ha, Mera Alanı 1.459 Ha, Kullanılmayan Tarım Alanı 38.807 Ha, Örtüaltı Tarım Alanı 132 Ha, Süs Bitkileri 20 Ha şeklindedir.

Zonguldak ilinde Tarımsal Üretim Bakımından Öne Çıkan Ürünler sırayla

Meyve: Fındık, Elma, Kestane, Kiraz, Kivi, Armut, Çilek, Ceviz

Sebze: Lahana, Marul, Hıyar, Ispanak, Fasulye, Domates, Biber

Tarla Ürünleri: Buğday, Arpa, Dane Mısır

Hayvancılık: Büyükbaş, Küçükbaş, Arıcılık, Broiler, Balıkçılık şeklindedir.

Zonguldak ilinde toplam sera alanı sayısı 1313 tür. Sebzeçilik üretimi yıllık 21150 m2 alanda 15327 tondur. Meyve üretimi yıllık toplam 47820 tondur. Tarla bitkileri üretimi 234.519 m2 alanda toplam 159.113 tondur. İlde 76.209 büyükbaş hayvan, 32.766 küçükbaş hayvan, 284 tek tırnaklı, 6.308.043 kümes hayvanı ve 38296 arı kovanı bulunmaktadır. İlde 2017 verilerine göre 1966 ton kırmızı et, 99.505 ton süt, 20 ton yapağı, 300 ton bal, 16 ton bal mumu ve 23.892.750 adet yumurta üretimi gerçekleşmiştir. Zonguldak ilinde ithalatı yapılan ürünler Kara Salyangozu Eti ve Kabuğu 375.515 ton, Tuz 13.250.750 ton, Fındık 284.357 ton, İç Fındık 862.760 ton, Mantar 94.656 tondur. Zonguldak ilinde 55 tanesi tarım, 8 tanesi su ürünleri olmak üzere 63 kooperatif bulunmaktadır. 2016 sonu verilerine göre 54.283.159,58 TL tarımsal destekleme ve teşvik verilmiştir.

Potansiyel Coğrafi İşaretli Ürünleri

Kızılılık meyvesi, Ağustos ve Eylül aylarında mahsul vermektedir. Genellikle Karadeniz kıyılarını seven kızılılık meyvesinin tadı ekşi ve mayhoştur. Kızılılık meyvesi tadı ile de oldukça iddialı bir meyvedir. Kızılılık meyvesinin çok fazla faydası vardır. Kızılıcıklar familyasından olan kızılılık meyvesinin çiçeği, yaprağı, gövdesinin şifalı olduğu bilinmektedir. Bu meyvenin yöresel adı 'Kiren'dir.

Çükündür Mancarı, Ispanakgiller ailesindendir. Karadeniz ve Ege bölgelerinde halk arasında kırmızı pancar "çükündür" olarak bilinir. Ülkemizde hemen her bölgede yetişir. Başka bir ifade ile çükündür, kırmızı renkli şeker pancarıdır. Tatlı olanları patates gibi haşlanarak yenir, meşrubatı yapılır ve diğerlerinden ise turşu yapılır.

Dağ Çileği, Ormanlık ve çalılık alanlarda yetişmektedir, meyvesi, mayıs-haziran gibi çiçek açmaktadır. Çiçekleri beyaz renktedir. Dağ çileğinin kullanılan kısmı yaprakları ve meyvesidir. Yapraklar ilkbaharda toplanıp kurutulur, meyvelerin toplama zamanı ise yaz ortasına denk gelmektedir. Zonguldak'ta yer yer bu ender meyveye rastlanıldığı bildirilmiştir.

Zonguldak ormanlarında oldukça lezzetli bir kestane türü olan **kuzu kestanesi** yetişmekte olup, mevsiminde toplanan kestane suda haşlanarak tuzlama bütün olarak fırında kavrulmasıyla kavşak, çizilerek ateşte pişirilmesiyle kebab (kömme) biçiminde değerlendirildiği gibi kurutularak da saklanmaktadır.

3.7. Gastronomi

Yörede yetişen zılbıt otu, fasulye, bal kabağı, patates, pırasa, ıspanak, ısıt, hodan, ısırgan, ebegümeci, barbunya, bakla, karalahana gibi çeşitli sebzeler ve otlar Zonguldak mutfağının başlıca hammaddeleri arasında yer almaktadır.

Ereğli'nin simgesi haline gelen Osmanlı Çileği ve Zonguldak ormanlarında doğal olarak yetişen Dünyanın en lezzetli 'kuzu kestanesi' de pazarın değişmez ürünleri arasındadır.

Zonguldak mutfağında deniz ürünlerinden yapılan yemeklerde önemli bir yer tutmaktadır. Bölgede avlanan hamsinin her çeşit yemeği yaygın olarak yapılmaktadır. Ereğli'de her yıl hamsi festivali düzenlenmektedir. Yörede hamsinin yanı sıra gümüş, izmarit, kalkan, levrek, lüfer, mezgit, orkinos, palamut, sardalya, istavrit, lüfer ve torik de bolca tüketilmektedir.

Yöre mutfağında balık türleri de yerini almış hamsili pilav sofraları zenginleştirmiştir. Hamsili mücver, ızgara balık, ızgara sardalya, körili mezgit ve balık yahnisi de yörenin önemli lezzetleri arasında yer almaktadır. Balık yemeğinin ardından helva yeme geleneği de oldukça yaygındır.

Zonguldak'ın Gökçebey İlçesi'nde yıllar önce bir çobanın bütün tavuğu ahşap çubuğa geçirip etrafında ateş yaktığı tenekenin içinde pişirmesiyle yöresel yemek haline gelen 'Tenekede tavuk', bir festival yemeğine dönüşmüş durumdadır.

Kestane reçeli, Zonguldak'ta tadabileceğiniz en güzel lezzetler arasında yer almaktadır. Yörenin kestane balı da çok özel bir tattır. Koyu renkli ve tadı acımsı olan bu bal cinsi zengin içeriği nedeniyle gençlik iksiri olarak adlandırılmaktadır.

Yörenin doğal ürünlerinden bir diğeri ise 'manda yoğurdu'dur. Manda çiftliklerinin yoğunlukla bulunduğu Çaycuma'dan çıkıp tüm yöreye yayılan manda yoğurdu antioksidan özelliği taşımaktadır. Manda yoğurdu, içinde bulunan yararlı bakteriler yardımıyla vücuttan zehirli atıkların atılmasına yardımcı olmakta, hücreleri gençleştirmektedir.

2014 yılında Zonguldak Lezzet Atölyesi projesi kapsamında 9 ay süren çalışma ile Zonguldak ilinin Madencilik dışında gastronomi ve turizm alanlarında da yer edinmesini sağlamak amaçlanmıştır.

Bu çalışma sonucu öne çıkan önemli tatlar şunlardır:

Çorbalar: Bildircin Yumurtalı Göce Çorbası, Balkabaklı Kestane Çorbası, Pürtüklü Bambam Çorbası, Safranlı Tırtış Çorbası, Manda Sütü Köpüğü ile Kızılıcık (Kiren) Çorbası, Bulgurlu Uğmaç (uvmaç) Çorbası

Sebzeye Yemekleri: Kaşarlı Zılbıt (Ispıt, Hodan, Kaldirik), Yumurtalı Çöpele, Isırgan Yemeği, Vişneli Pırasa Dolması, Bildircinli Kara Lahana Sarması

Et Yemekleri: Kuzu Kestane Püresi ile Kızılıcık Pekmezi Marineli Ördek Göğsü, Pazıya Sarılı Dana Bonfile, Kavşak Fasulye, Tirit, Manda Kaymaklı Karnabahar Püresi ile Tenekede Tavuk, Ispanak Sosunda Levrekli Soğan Dolması, Çükündür Mancarlı Tavuk Göğsü Dolma

Tatlılar: Narlı Baklaç Tatlısı, Kestane Reçeli, Kızılıcık Marmelatı, Kestaneli Un Helvası, Vanilyalı Sütlu Armut, Anasonlu Hüppülü (Höbbeli) Tatlısı, Kereviz ve Ananaslı Kızılıcık Şurubu, Naneli Osmanlı Çileği Punch, Portakallı Beyaz Baklava

Hamur İşleri: Fırında Yumurtalı Devrek Simidi, Ereğli Pidesi, Tarçınlı Bal Kabaklı Börek, Mısır Ekmeği, Mısır Ekmeği, Kuru Yufka

3.8. El Sanatları

Dokumacılık, Anadolu'nun kültürel zenginlikleri arasında önemli yeri olan ve yöresel özellikler gösteren özgün bir el sanatıdır. Karadeniz Ereğli'nin ünlü Elpek Bezi de bu sanatın en naif örneklerinden biri olarak keten dokumaları kategorisinde önemli bir yere sahiptir. Karadeniz Ereğli'de "elpek", Çaycuma'da "peleket" diğer yerleşim birimlerinde ise "çözme bez" olarak bilinen bu dokuma türü, vücudu yazın serin, kışın sıcak tutması nedeniyle daha önce iç çamaşır yapımında tercih edilmiştir. Günümüzde ise yöresel nakışlarla süslenecek başörtüsü, sofraya bezi, yelek, bluz, çanta olarak değerlendirilmektedir.

Devrek Bastonu

Yörede, yaklaşık 100 yıl öncesinden günümüze taşınan bir diğer el sanatı ise bastonculuktur. Adı, Devrek ile özdeşleşmiş bu bastonlar tamamen el emeği ve göz nurunun ürünüdür. Bugün tüm dünyada Devrek Bastonu olarak tanınan bu sanat eserlerinin gövdesi kızılıçktan, sapı ceviz ağacından üretilir. Klasik Devrek Bastonu'nun en karakteristik özelliği, gövdesinde başları sap kısmına doğru yer alan iki yılan motifidir.

3.9. Filyos Limanı Projesi ve OSB

Batı Karadeniz Bölgesinde hayata geçirilmesi planlanan Filyos Vadisi Projesi, Filyos Serbest Bölgesi, Filyos Endüstri Bölgesi, 25 milyon ton/yıl kapasiteli Filyos Limanı, taşkın koruma yapıları, sanayi altyapısı ve güçlü ulaşım bağlantıları ile birlikte planlanan entegre bir projedir. Projeye ilişkin olarak alınmış Bakanlar Kurulu Kararları ve projenin etki alanı nedeniyle de proje bölgesel kalkınma niteliği taşımaktadır. Kamu sektörü yatırım projelerinin yanında çok sayıda özel sektör yatırımının da yer alacağı bölgesel nitelikli bu proje, Çaycuma ilçesinin sınırlarını aşan bir etki yaratacağı öngörülmektedir. Projeye birlikte Zonguldak, Bartın ve Karabük illerinin ekonomik yapısında önemli gelişmeler olacak, işsizlik ve göç azalacak ve yeni iş kolları açılacağı, bölgenin önemli bir sanayi ve lojistik üssü haline geleceği öngörülmektedir.

Filyos Limanı Yerleşim Planı

Filyos Liman Projesi, arka sahasındaki endüstri bölgesi ve serbest bölge, Zonguldak Çaycuma İlçesi Hisarönü (Filyos) beldesi sınırları içinde Filyos Irmağı'nın Karadeniz'e döküldüğü deltada planlanmıştır. Filyos Irmağı vadisinde geliştirilen bu proje Türkiye'de gerçekleştirilecek en büyük entegre yatırımlardan biri olacaktır.

3.10. Zonguldak ve Çevresi Turizm Üst Ölçek Planı

2015 yılında hazırlanan Zonguldak ve Çevresi Turizm Üst Ölçek Planı incelenmiştir. Plan dahilinde Zonguldak ve Çevresi Turizm Üst Ölçek Planı dahilinde Zonguldak ilinin alternatif turizm türleri potansiyeli belirlenmiş ve buna göre Kongreler, Termal Turizm, Spor Turizmi, Kış Sporları Turizmi, Dağcılık, Av Turizmi, Yayla ve Doğa Turizmi, Akarsu Turizmi, Tarım Turizmi, Gastronomi Turizmi gibi ana başlıklar belirlenmiştir. Ancak çalışma, 2012 yılında Zonguldak ilinde hakkında kurultay düzenlenen Sağlık Turizmi gibi önemli bir konuyu kapsamamaktadır. Bunun yanında Tarım turizmi başlığı altında kırsal alanda yaşamı merkezine alan bir turizm tipi incelenmiş ancak oldukça kısa tutulmuştur.

Bu plan Zonguldak ilinin zenginliklerinin bir dokümantasyonu olması, klasik turizm anlayışlarının nasıl uygulanabileceği ve turizme yönelik altyapı eksikliklerinin belirlenmesi açısından değerlendirilmiş ve incelenmiştir. Ancak bu turizm üst ölçek planı yeni yaklaşımlar açısından zayıf kalmaktadır ve bu yönde yeni bir çalışma yapılması gerekliliği gözlemlenmiştir.

4. Talep Analizi

Yapılan analizler sonucunda bölgeye talep gösterebilecek ve uygulanabilecek herhangi bir projenin içerisinde yer alabilecek insanları olabilecek 4 kategori profil belirlenmiştir. Bunlar;

- Hâlihazırda şehirde yaşamakta olan, meslek ve/veya yüksek okul diplomalı kişiler. Bunlar şehirdeki stresli ve doğal ortamlardan uzak yaşamlarını değiştirmek isteyen, mümkünse mesleklerini kırsalda icra ederken sahip oldukları konfordan da ödün vermek istemeyen insanlardır. Günümüzde özellikle iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birçok meslek belirli bir çalışma alanı ya da ofise ihtiyaç duymadan icra edilebilmektedir.

- Almanya’da yaşayan 250.000 kişiye yakın bir nüfus Zonguldak ili kökenlidir. Bu kişiler özellikle yaz aylarında bölgeye gelmektedirler. Almanya ve çevre ülkelerde bulunan madenle uğraşan Zonguldaklıların ve Avrupa’daki yaşlı nüfus potansiyeli göz önüne alındığında Sağlık Turizmi oldukça mantıklı bir yatırım ve gelişim sektörü olacaktır.

Yalnızca Almanya seferleri için kullanılan Zonguldak Havalimanı

- Halihazırda köyde yaşamakta olan emekli veya çalışan genç nüfus. Özellikle emekli yaşlı nüfusun kış aylarında şehirde yaşamayı tercih etmektedirler.
- Özel yatırımcı. Kârlı tarım, hayvancılık ve turizm projelerine yatırım yapmak isteyebilecek Zonguldak menşeli veya dışarıdan gelebilecek yatırımcılar.

5. Özet Analiz ve Vizyon

Özet Analiz

- Zonguldak ili kırsalında nüfus kaybı yaşanmaktadır. Ayrıca nüfus kaybının hangi düzeyde olduğuna dair resmi kanalların verileri ile uygulamaya yönelik hizmet sağlayıcısı kurumların verileri örtüşmemektedir.
- Karadeniz illerinin genel özellikleri sebebiyle düz ve geniş arazi (Çaycuma bölgesi dışında) bulunması zordur. Engebeli ve eğimli bir arazi yapısı bulunmaktadır.
- Yağış açısından sıkıntı bulunmamakla birlikte yağmur sularının yeraltı suyuna dönüşmesi toprak yapısından dolayı sıkıntılıdır. Soğuk ve don olaylarına rastlanmamaktadır.
- Oldukça zengin bir bitki örtüsü ve çeşitliliğine sahiptir.
- Eski bir liman şehri olması sebebiyle oldukça zengin bir tescilli sit alanı ve taşınmaz kültür varlığı stokuna sahiptir.
- Ekolojik açıdan florası, faunası, mağaraları, şelaleleri, plajları, yaylaları, termal kaynakları ve yaban hayatı açısından zengindir. Ancak bu zenginliklerin yeteri kadar değerlendirilmemektedir. Özellikle son yıllarda ülkemizin yabancı turistler açısından en çok çekim gücü sağlayan sağlık turizmi konusunda hiçbir yatırım bulunmamaktadır.
- Tarım ve hayvancılık konusunda her yıl daha az üretim yapılmaktadır. Bunun temel sebebi kırsaldan göç olmakla birlikte, mevzuat ve tarım politikalarının bu konuda yetersiz kalmasıdır.
- Zonguldak ili Gastronomi ve el sanatları konusunda çok özel değerlere sahiptir. Bu değerler tek başlarına dahi önemli turizm potansiyellerine sahiptir. Coğrafi işaretli ürünlerle ilgili potansiyel çalışmalar yapılmış olmasına rağmen genel bir strateji görülmemektedir.
- Filyos Limanı ve OSB projesi her ne kadar bölgeyi canlandırma yönünde önemli bir adım olsa da tarımsal potansiyele sahip bir bölgede kurulması açısından ve ekolojik olarak oldukça yüksek potansiyeli olan bir bölgede yapılması açısından olumsuzdur.
- Turizm üst ölçekli planı klasik yaklaşımlardan hareket etmekte, dünyadaki trendleri yakalayamamaktadır.
- Genç çiftçi modelinin mevzuat dolayısıyla yeterince ilgi görmediği bilgisine ulaşılmıştır.
- Hayvancılık açısından çok az mera olduğu bilgisi edinilmiştir.
- Madencilik kültürüne bel bağlamış bir kent ve buna bağlı kent alışkanlıklarından ötürü genel bir tembellik ve işgücü olma konusunda isteksizlik hali hakimdir.
- Arazi kullanım planlamaları yapılmamıştır.
- Mahsullerin çiftçi yararına doğru zamanlarda elden çıkarılmasına yönelik depolama ile ilgili teknolojik eksiklik vardır.

- Orman köyü ve köylüsü gibi kavramların potansiyeli kavranılamamıştır. Ormandan elde edilecek odun dışı ürünlerin potansiyeli yeterince keşfedilmemiştir.
- Zonguldak'ta bulunan gezilebilecek yerler için rehber ihtiyacının olduğu belirtildi.
- Yöre, trüf mantarı açısından zengin olmakla birlikte dünyanın bitkisel üretimde fiyat/miktar açısından en değerli ürünlerinden olan trüf mantarı ile ilgili pratik uygulamalar çok azdır.
- Ekolojik yaşama geçmeyi düşünen kentliler için bir destek/teşvik programı olmadığı görüldü.
- KÖYDES siteminde Koordinasyon ve Komisyon düzeni ile çok hızlı uygulama yapıldığı bilgisi edinildi.
- Soğuk aylarda memba suyunun kırsala yeterli olduğu, sıcak aylarda ise motopomp kullanımı ile desteklendiği öğrenildi. Sıcak aylarda güneş enerjisinden yararlanma ile ilgili çalışmaların şimdiye kadar başarısız olduğu belirtildi.
- 2012 yılında yapılan Karadeniz Geneli ve Batı Karadeniz Özelinde Sağlık turizmi sempozyumu ve Zonguldak ilinde Sağlık turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi konulu çalıştay arkasından herhangi bir ilerleme olmadığı görüldü.
- Mağaralarda Sülfür ve Kükürt Dioksit olduğu ve potansiyel olarak sağlık turizmi için kullanılabileceği belirtildi.
- Zonguldak ilinin daha önce Bakka ile yapılan çalışmalarda da öne çıktığı üzere Sağlık Turizmi ile ilgili potansiyeli olduğu belirtildi.
- Zonguldak'ta kooperatifleşmenin eksik olmasına rağmen Alaplı örneğinde kooperatif nezdinde uluslararası sertifikalandırmaya kadar gidebilen sağlıklı bir organik tarım uygulaması yapılabildiği görüldü.
- Almanya Düsseldorf ile Zonguldak arasında devam etmekte olan uçuşlar bulunmaktadır.

Vizyon

- Zonguldak ili kırsalında nüfus kaybının önlenmesi için Kırsal Kalkınma Stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan bu çalışma kapsamında Kırsal Turizm, Çiftlik Turizmi ve Sağlık Turizmi konularına yönelinilmesi uygun görülmüştür.
- Düz ve geniş arazi sıkıntısının bir avantaja dönüştürülerek butik tarım uygulamalarının yapıldığı zengin içerikli projeler hayata geçirilmelidir.
- Butik uygulamaların şebeke suyu ihtiyacından kurtularak permakültür teknikleri ile su ve enerji ihtiyaçlarını karşılaması gereklidir.
- Zengin bitki örtüsü ve çeşitliliğinin özellikle son yıllarda ülkemizin en çok turist çektiği Sağlık Turizmi açısından, bunun yanında Eko-Turizm başlığı altındaki diğer dallarda potansiyeli bulunmaktadır.
- Tescilli sit alanı ve taşınmaz kültür varlığı stoku ile birlikte endüstriyel mirasın da eklenmesiyle kent-kırsal bütünlüğü bozulmadan önemli bir turistik gezi ağı oluşturulabilecektir.

- Zonguldak ilinin ekolojik açıdan avantajlarının bir ekolojik üst plan dahilinde yeniden değerlendirilmesi uygun olacaktır.
- Tarım ve hayvancılık konusundaki mevzuatlar ve Genç Çiftçi mevzuatlarında değişikliğe gidilmelidir.
- Gastronomi ve el sanatları konusunun yapılacak tüm projelere altlık sağlaması ve ilin kimliğinin temellerinden olması sağlanmalıdır.
- Filyos Limanı ve OSB projesinin kapsamı ve kullandığı alanlar ile ilgili güncelleme yapılması uygun olacağı düşünülmektedir.
- Turizm üst ölçekli planı genelleme yöntemiyle hareket etmektedir, her bir ilçe ve bölge özelinde farklı turizm anlayışları geliştirilmelidir.
- Hayvancılığın gelişimi açısından mera çalışması yapılmalıdır. Ancak dünyada ve Türkiye’de küçükbaş hayvancılığın büyükbaş hayvancılıktan daha verimli olduğu gerçeği ile bu yönde adımlar da atılmalıdır.
- Madencilik kültürünün yerine ekolojik zenginliklerle ilgili projeler ve çalışmalar yapılmalı, kentten kırsala geçiş yapmak isteyenlere teşvikler sağlanmalı, eğitimlerle de isteksiz yöre halkının aktifleştirilmesi sağlanmalıdır. Kırsal kalkınmanın sadece parasal getiriden öte bir yaşam tarzı olduğu mottosu insanlara aşılmalıdır.
- Arazi kullanım planlamaları yapılarak, hangi bölgelerde ne gibi kullanımlar yapılması gerektiği netleştirilmelidir. Bu planlamaların GIS ile bütünleşik olması sağlanmalıdır.
- Mahsullerin çiftçi yararına doğru zamanlarda elden çıkarılmasına yönelik depolama ile ilgili teknolojik eksiklikler teşvik, eğitim ve tanıtımlarla giderilmelidir.
- Orman köyü ve köylüsü kavramlarını kentli insanlara pazarlanması ve teşviklerle özendirilmesi gereklidir.
- Zonguldak’ta bulunan gezilebilecek yerler için rehber ihtiyacı açısından programlar düzenlenmelidir.
- Trüf mantarı özelinde ciddi çalışmalar yapılmalıdır.
- Ekolojik yaşama geçmeyi düşünen kentliler için bir destek/teşvik programı oluşturulmalıdır.
- KÖYDES siteminde hızlı ve etkin bir şekilde kullanılan Koordinasyon ve Komisyon düzeni bu araştırma kapsamındaki projelerin hayata geçirilmesi için kullanılmalıdır.
- Altyapıya bağlı olmayan alternatif enerji sistemleri ile ilgili çalışma yapılmalıdır.
- 2012 yılında yapılan Karadeniz Geneli ve Batı Karadeniz Özelinde Sağlık turizmi sempozyumu ve Zonguldak ilinde Sağlık turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi konulu çalıştay çerçevesindeki bilgiler ve çıkarımlar ışığında yeni bir Sağlık Turizmi kongresi düzenlenmelidir.
- Mağaraların sağlık turizmi açısından potansiyelleri araştırılmalıdır.
- Kooperatifleşme ile ilgili özendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Düsseldorf-Zonguldak uçuşlarından faydalanılarak Almanya üzerinden yaşlı insanlara turlar düzenlenebilir. Daha sonra bu turlar zenginleştirilerek tüm Avrupa nezdinde yaygınlaştırılabilecektir.

Araştırmanın vizyonu yukarda belirtilen konular içerisinde şöyle çerçevelenmiştir: köy hayatı deneyimi için fiziksel bir bölgede köy hayatı deneyiminin hayata geçirilmesi ile **Kırsal Turizm** uygulaması, alternatif turizm konusunda özellikle **Sağlık Turizmine** yönelinilmesi ve coğrafi işaretli ürünler ve markalaşabilecek ürünlerle ilgili üretim yapılabilecek bir **Çiftlik Turizmi** uygulaması yapılmasıdır. Bu projeler ile ilgili iyi bir altyapı oluşturulması, çalışan bir sistem kurulması, yatırımları teşvik edebilecek derecede iyi işleyişlere sahip projeler ortaya koyulması ve bu projeleri çevre yörelerine de örnek olacak şekilde bir an önce hayata geçirilmesi vizyonun hayata geçirilmesi için gerekli temel prensiplerden en önemli olanlarıdır.

Zonguldak Kırsalından bir Görüntü

Bu çalışmalar sonucunda elde edilecek Lokomotif Projeler, Kırsal kalkınmanın yalnızca tarım, hayvancılık ve çiftçilik değil çok çeşitli bir gelir ve üretim sistemi yaratılması prensibine dayanarak oluşturulmuştur.

6. Türkiye ve Dünyadan Örnekler

6.1. Türkiye’den Örnekler

Narköy – Kocaeli (Çiftlik Turizmi ve Kırsal Turizm için Örnek)

Narköy, eğitim odaklı sürdürülebilir turizm merkezi ve organik tarım çiftliğidir.

Narköy, eğitim odaklı bir merkez olarak çağdaş bir çiftlik ve otel mantığıyla yaşamakta ve hizmet vermektedir. 14 oda, aile ve grup konaklama üniteleri, organik çiftlik yemeklerinin pişirildiği restoran, açık ve kapalı derslikler, organik tarım çiftliği, muhteşem bir orman ve doğanın sürprizlerini sunan Narköy ’de, çeşitli eğitim, aktivite ve atölye çalışmalarına katılmak, doğanın kalbinde bir tatil geçirmek için oldukça fazla tercih ediliyor.

Göztepesi Çiftliği – Kocaeli (Kırsal Turizm için Örnek)

6 paydaşın bir araya gelerek tarımsal üretim, seracılık ve hayvancılık ekseninde kırsalda bir yaşam deneyimi oluşturdukları Göztepesi Çiftliği; elektrik, su ve enerji ihtiyaçlarını kendi karşılamakta, güneş ve rüzgâr gibi sürdürülebilir sistemleri kullanmaktadır.

Yorucu kent yaşamından kırsala geçiş ve kırsalda kendine yetebilen üretim altyapısının sıfırdan oluşturularak hayata geçirilmesi konusunda en önemli örneklerden biridir.

Organik tavuk yumurtası, süt ve süt ürünleri, meyve, fındık ve fındık yan ürünleri gibi ürünlerini organik satış ağları vasıtasıyla satan Göztepesi çiftliği, çiftliğin yüksek oranda masraflarını bu satışları üzerinden karşılıyor. Çiftlik hem aktif kullanıcılarının yaşadıkları hem de ürettikleri bir yer olarak hem Butik köy hem de Çiftlik projeleri için Türkiye'deki en önemli örneklerden biridir.

Daday İksir Sağlık ve Yaşam Kasabası – Kastamonu (Sağlık ve Çiftlik Turizmi için Örnek)

Araştırmanın bu bölümünde belirtilmesi gereken en önemli konu Türkiye’de hem konaklama hem de tedavi için geliştirilmiş, entegre otel, klinik ve kırsal yerleşim temalı bir işletme henüz bulunmamaktadır. Ancak bu konuya yakın olarak Daday İksir Sağlık ve Yaşam Kasabası örneği bulunmuştur.

Temelde İksir Hanım Konağı ile başlayan işletme daha sonra geliştirilmiştir. 1926 yılında aile meskeni olarak inşa edilen konak, 1200 m² kullanım alanına sahip bir kültür varlığıdır. Haremlik ve selamlık olmak üzere 2 bölümden oluşan, toplamda 3 ana kat, bir çatı katına sahip 24 oda kapasiteli yapının altında bir de mahzen bulunur.

Bir klinik hizmeti olmamakla birlikte su ve tarımla ilgilenme, hayvanlarla ilgilenme, doğadan toplanan otlarla şifacılık gibi yollarla tedavi sonrası iyileşme ya da travma tedavisi için kullanılmaktadır.

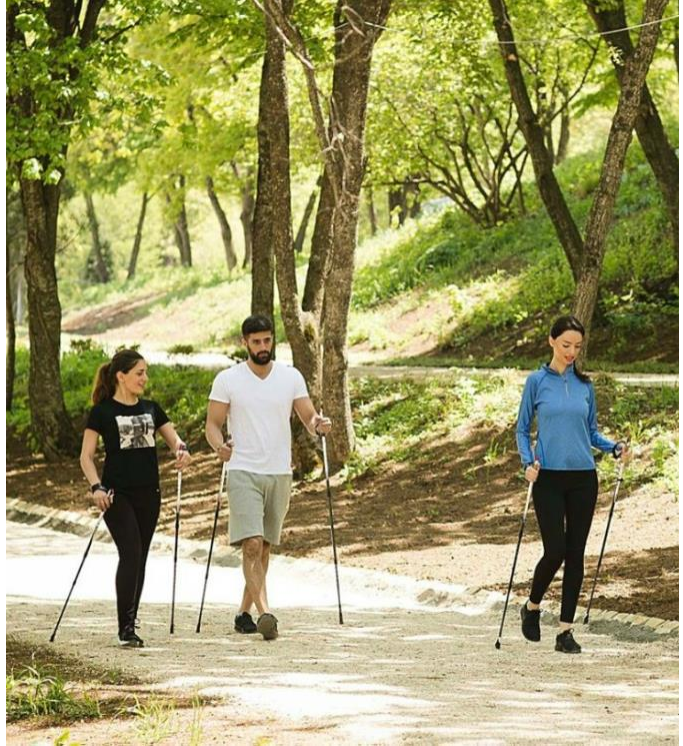
6.2.Dünyadan Örnekler

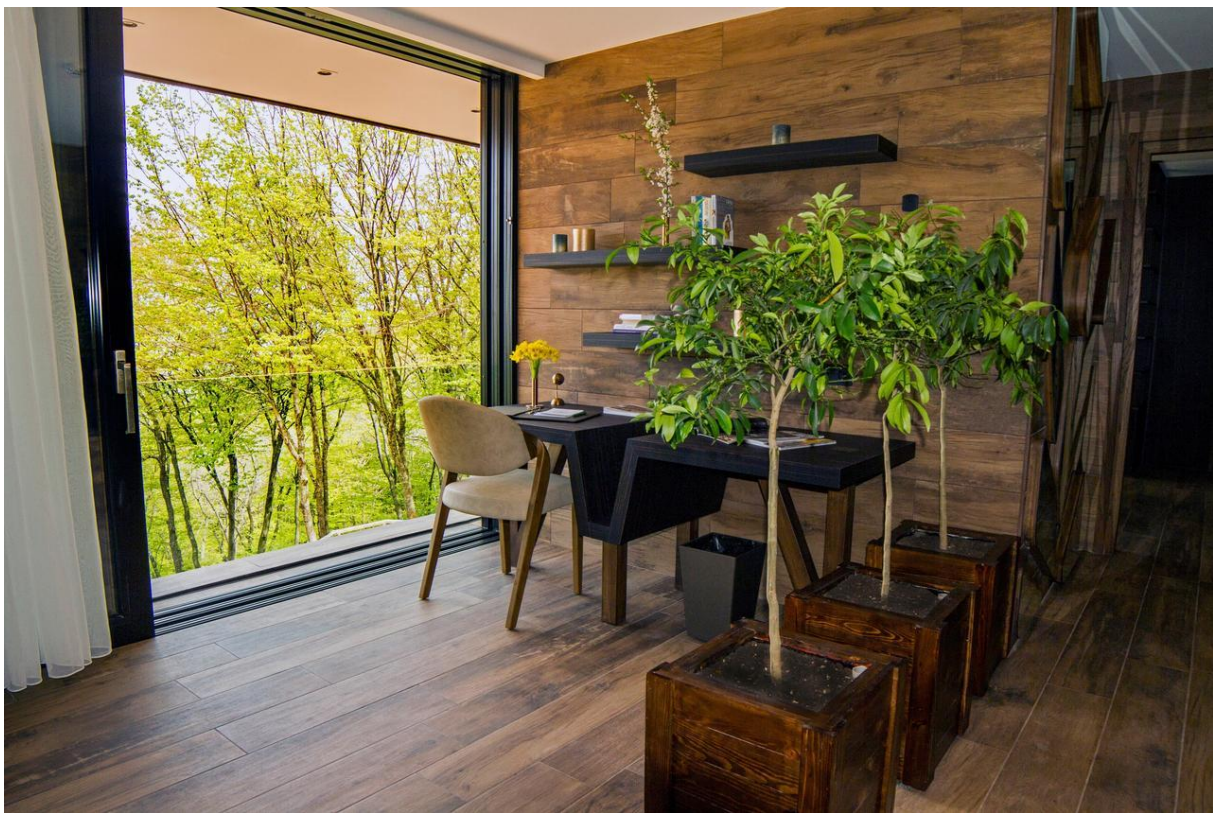
Bioli Medikal Sağlık Yerleşkesi – Tiflis/Gürcistan (Sağlık Turizmi için Örnek)

Bioli, Rusya’da yetişip büyüyen Doktor Tamaz Michedlidze’nin bir medikal köy yapma amacıyla hayata geçirdiği bir proje. Bunun için kendi köklerinin bulunduğu, doğup büyüdüğü yer olan Tiflis’i seçmiş ve burada 30 hektarlık alanda projeyi gerçekleştirmiştir.

Projenin içerisinde otel, klinikler, restoran, aktivite merkezleri, yürüme rotaları, kültür organizasyonları bulunmaktadır. Birçok konuda teşhis ve holistik yöntemlerle tedavi hizmetleri vermektedir. Yaklaşık 65 kişilik konaklama kapasitesine sahip olan yerleşke tüm sene boyunca işleyecek şekilde düzenlenmiştir. Farklı hastalıklar için belirlenen yürüme rotaları, suyla terapi merkezleri, tarım yaparak rehabilitasyon gibi servisleri bulunmaktadır.

Bagus Agro Pelaga Agro Turizm Köyü – Bali/Endonezya (Çiftlik Turizmi için Örnek)

Bali’de bulunan Bagus Agro Pelaga Agro Turizm Köyü yaklaşık 18 hektar alana yerleşmiştir.

Alanın 17 hektarı tamamen ekolojik tarıma, buradan elde edilen ürünlerin işlenmesi ve son tüketiciye ulaştırılması için gereken doğaya saygılı tesislerden oluşmuştur.

Yaklaşık 50 konaklama birimi kapasitesine sahip olan yerleşke, yıl boyunca hizmet vermektedir. Organik üretim dışında yerel sanatlar, yerel gastronomi ve yaşam tarzını içeren yerleşke, sadece otel konaklaması değil yaşayan bir köydür.

Rauris Köyü – Avusturya (Kırsal Turizm için  rnek)

Alplerde bulunan bu dağ köyünün sloganı ‘‘Basit ve Gerçek’’. Hasat festivalleri, ormanlarda yırtıcı kuş gözlem noktaları, dokunulmamış orman noktalarına geziler, Glockner noktası, eski altın madeni ile ilgili kültürel noktalar, kayalıkların üzerinde ve içerisinde gezi turizmi gibi birçok konuyu dünyada en çok tercih edilen uzak tatil destinasyonlarından biri olmasını sağlıyor.

Özellikle köyü olarak marka imajının çok iyi yapılmış olması, web sayfalarının açıklayıcı ve detaylı oluşu dikkat çekmektedir. Köyünün hem yaz hem de kış programları yanında değişik yaş gruplarından insanlara farklı hizmetler sağlamaktadır.

7. Lokomotif Projeler

Yapılan saha çalışmaları, ziyaretler ve değerlendirmeler sonucu Zonguldak ilinde alternatif turizm ve köy hayati deneyiminin güçlendirilmesi için öncelik verilmesi gereken 3 ana pilot uygulama belirlenmiştir. Bu pilot projelerin diğer proje çalışmaları ve yatırımlar için de lokomotif projeler olması ve başı çekmesi planlanmıştır.

Bu çalışmalar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Butik Köy Köy Hayatı Konsepti – Kırsal Turizm
2. Dere köy Atıl Okul Dönüşümü – Sağlık Turizmi
3. Organik ve Sürdürülebilir Çiftlik Konsepti – Çiftlik Turizmi

Bu çalışmaların konumlanacağı noktalar aşağıda belirlenmiştir.

Lokomotif Projelerin Zonguldak içindeki konumları

Her bir proje içerisinde kendi sektörü ile ilgili tanımlamalar, sektörün özellikleri, atılması gerekli adımlarla ilgili öneriler yer verilmiştir. Butik Köy ve Dereköy projeleri özelinde birer planlama ve yerleşim önerisi getirilmiş, Çiftlik önerisinde ise içerik belirlenmiş ancak yalnızca yer alabileceği köylerle ilgili araştırmalar çerçevesinde uygun olabilecek yerler belirlenmiştir.

7.1. Butik Köy Projesi

7.1.1. Kırsal Turizm/Köy Hayatı

Küreselleşmenin söz konusu olduğu 21. yüz yılda ülkelerin kendi halklarının ve refahını sağlayabilmek için çeşitli doğal kaynakları ekonomik fayda yaratacak şekle dönüştürerek, insanların hizmetine sunma yollarını aramaktadırlar.

Özellikle ülkelerin bölgesel kalkınmışlık farklılıklarını gidermek ve kırsal kesimde yaşayan insanların gelirlerini artırmak ve refah düzeylerini yükseltmek için son yıllarda kırsal turizm büyük önem kazanmıştır. Turizm faaliyetleri bölge halkına sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-politik açıdan büyük katkılar sağlamaktadır. Turizm bölgesel kalkınmanın ivme kazanmasına neden olmakta ve ayrıca yurt içi ve yurtdışından gelen turistlerin o bölgede sosyo-kültürel değişimler sağladığı gibi kendileri de bu değişimden etkilenmektedirler. Bölgenin ekonomisinin canlı kalmasına, sosyal yapının zaman içerisinde değişmesine ve sosyo- politik açılımların oluşmasına katkı sağlayacağı için günümüzde kırsal turizm kalkınma kalemleri arasında önemli bir yere sahiptir.

Kırsal turizm basit olarak kırsal alanlara yapılan seyahat olarak tanımlanabilir. Ancak, araştırmalar kırsal turizmin daha karmaşık olduğunu göstermektedir. Kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizmle ilgili, doğaya dayalı etkinlikler, festivaller, kültürel etkinlikler, tarımsal turizm, el sanatları ürünleri gösterilerini içeren örnekler bulunmaktadır. Kırsal turizm bütün tarım turizmi aktivitelerini, eğitici seyahatleri, sağlık turizmini ve eko-turizmi içeren çok yönlü karmaşık bir etkinliktir .

Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri

Kırsal kesimde yaşayanların gelirlerinin düşük olması, çalışma koşullarının iyi olmaması, tarımsal faaliyet sonucunda elde edilen gelirin düşük olması, işsizliğin kırsal bölgelerde yüksek olması, mevsimlik işlerin yaygın olması kırsal kesimde kırsal turizmi cazip hale getirmişti. Buradaki amaç, gelirin yıl içinde düzenli bir dağılım göstermesine yardımcı olması yanında, gizli işsizliği ve mevsimlik işlerin yılın 12 ayına dağılımının mümkün olmasını sağlaması, bunun sonucunda ailelere ve dolaylı olarak ta ülke ekonomisine olumlu katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca bölge insanının gelirlerine paralel olarak görgülerinin de gelişmesine ve yaşam standardının yükselmesine olumlu yönde etkileyecektir.

Kırsal turizm, kırsal yörelerin kalkınmasına yardımcı olarak, ülke ekonomisine katkıda bulunur. Tarımsal ve turistik etkinlikler bir arada ve birbirinin tamamlayıcısı olarak yer alarak hem kırsal alan hem de ülke ekonomisine önemli olumlu etkileri olur (Özkan.E.2007).

Ülkemizde kırsal alanda yaşayan nüfus kırdan kente göç nedeniyle giderek azalmaktadır. Turizm, turistik çekim gücü olan yörelerin canlılığı için zorunlu olan en uygun nüfus miktarının köyde tutulması ve göçün önlenmesi açısından önemli bir etmendir.

Kırdan kente göçün önlenmesi, kırsal kesimdeki yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve adil gelir dağılımının sağlanması ile olanaklıdır. Kırsal turizm, kırsal yörelerde yaşayan insanlara yeni bir çalışma olanağı getirdiği söylenebilir. Böylece kırsal alanların kalkınmasına katkıda bulunarak iç göçü önleyebilir, nüfusu yerinde tutmada önemli rol oynayabilir.

Kırsal alanlarda gerek tarımsal etkinliklerle uğrasan ve gerekse uğraşmayan ailelere kırsal turizm yoluyla ek gelir sağlamak mümkündür. Çünkü, kırsal turizmde konaklama ve diğer hizmetler çoğunlukla küçük aile işletmelerinde ya da kır otellerinde gerçekleştiğine göre, aile bireylerinin hepsine is olanağı doğmaktadır .

Kırsal Turizmin gelişmesi, bazı yazarlara göre; kırsal kesimdeki tarımsal faaliyetlerden yada yaptıkları diğer işlerden uzaklaşmayı beraberinde getirir düşüncesi çok geçerli değildir. Burada yapılan turizmin mahiyeti önemlidir. Tarım turizmi ise tarımsal faaliyete ivme kazandırır. Kültür turizmi ise, bölgenin kültürel değerlerine sahip çıkılmasına, kültür miraslarının gelecek nesillere aktarılması yanında dünyaya tanıtılmasını da beraberinde getirir. Alternatif Turizm ise alternatif faaliyetlerin gelişmesini sağlar.

Yeşil Turizm ise doğayı koruma ve yeşillendirme güdüsünü ve bilincini geliştirir., Eko-Turizm ise ekolojik dengenin korunması ve organik ürünlerin üretilmesini sağlarken pestisitlerle çevrenin ve suların kirlenmesini önleyerek doğal çevreyi korur. Çiftlik Turizmi ise, Köylerde çiftlik bilincini ve çiftliklerin en ekonomik ve güzel şekilde kullanılmasını ve çevresinin güzelleşmesini sağlar. Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Ancak ben burada isimlerini vererek, her turizm şekli yada faaliyeti amacının gereklerini yerine getirilmesine neden olur ve olumlu gelişmeler sağlar. Bunların en önemli getirisi ekonomik ve gelecek nesillere aktarılması için sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır.

Kırsal turizm anlamında kullanılan diğer turizm çeşitleri ise şu şekilde sıralanabilir. Yumuşak Turizm, Düşük Etkili Turizm, Doğa Merkezli Turizm, Kültür Turizmi, Macera Turizmi, Sürdürülebilir Turizm, İnceleme Turizmi, Doğaya Dayalı Turizm, Doğa Turizmi, Köy Turizmi, Aile ve Yetişkin Turizmi, Geri Dönüş Turizmi, Geleneklere Adanmış Tatil Turizmi, Keşif Turizmi gibi kavramlarla zaman zaman aynı anlamlarda kullanılmaktadır.

Ancak bu olumlu etkilerin yanında kırsal turizm, tarımdan gelir sağlayan halkın, tarım sektörü dışına kaymasına neden olarak tarımın gerilemesine neden olabilir. O yörenin tamamıyla turizme bağımlı duruma gelmesi de istenilmeyen bir sonuç ortaya çıkabilir. Bunun yanında, arazi ve diğer taşınmaz

fiyatlarında, spekülâtif artışlar olabilir, kiralama bedelleri aşırı yükselebilir, tarım üreticisi tarımdan gelir sağlamak yerine, arazisini bos bırakarak toprak rantı elde etmeye yönelebilir (Özkan.E.2007).

Bu tür sorunların ortadan kaldırılabilmesi için, bölge insanının eğitiminin sağlanması ve kırsal turizm desteklenerek yörenin gelişiminin sağlanması bilgisel farklılıkları azaltmada ve kırsal kesimin ekonomik gelişimi ve sosyo- kültürel gelişimine katkı sağlanmış olacaktır.

Kırsal Turizmin Fiziksel Çevre Üzerindeki Etkileri

Kırsal turizm fiziksel çevre üzerinde bozulmaya yol açarsa, kendi varlığını da tehlikeye sokacaktır. Turizm çevresel değerlere bir zenginlik katarsa, kendi sürekliliğini sağlamış olacaktır. Bundan hareketle kırsal turizmin, doğal çevre üzerinde bozulmalara neden olabilecek olumsuz etkilerinin ve çevresel zenginliğe katkı sağlayacak olumlu etkilerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Soykan 1999c'e göre; Öncelikle turizm, altyapı, konut ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine neden olduğundan, bu olumlu gelişmeler yörede yaşayan halkın yararına olacaktır. Kırsal yörelerin turizme açılmasıyla, yöre insanı, kirli ve kişiliksiz bir çevrenin pazarlanamayacağı gerçeğini öğrendikten sonra, doğal çevrenin korunmasına özen göstererek, korumanın doğrudan uygulayıcısı olacaktır .

Kırsal Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Turizmin kişilerin sosyal etkileşim sonucu sosyal açıdan gelişimlerini sağlayacağı ve bunun sonucunda kişilerde olumlu davranış değişikliklerinin meydana gelmesinde etkili olması beklenir.

Değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak yaşam tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesinde yarattığı değişimler turizmin sosyo-kültürel etkilerdir. Kırsal turizm de bireyler ve toplum üzerinde çeşitli sosyo-kültürel etkiler yaratmaktadır. Yöre halkı ve turist arasındaki etkileşim özellikle aile kurumu üzerinde etkili olmaktadır. Erdek'te yapılan bir araştırmada evlerini pansiyon olarak turizme açan aile reislerinin %70'inin çocukları ile turistlerin çocuklarının arkadaşlık etmelerinin yararlı olduğu, görgünün artması ve yeni şeyler öğrenilmesi nedeni ile turizmi olumlu buldukları, turistlerin de aile ile birlikte yaşamının kendilerine insan tanıma, dost edinme, giyim kuşam öğrenme, vb. yararlar sağladığını düşündükleri belirlenmiştir.

Türkiye'de Kırsal Turizm Gizli Gücü

Türkiye'nin bulunduğu coğrafi ve doğal yapısı nedeniyle, Kırsal Turizmin en uygun olduğu ülkelerinden biri olması, dünyadaki diğer ülkelerin dikkatini üzerinde toplamaktadır. AB'nin kırsal turizme, kırsal kalkınma projelerine mali destek vermesi ülkemizdeki bu gizli gücü ortaya çıkarmaya başlamıştır.

Ülkemizdeki kırsal turizm etkinliklerinin gerçekleştirilmesine olanak veren uygun iklim koşulları, doğal kaynaklar ve bozulmamış çevre, kırsal turizm amaçlı kullanılabilecek özelliklere sahip Milli Parkların bulunması, dağ, yayla ve akarsu turizmi için uygun alanların bulunması, ülkemizin sahip olduğu tarih ve kültür zenginliği, kırsal alanlarda yaşayanlardaki konukseverlik, coğrafi konum nedeniyle turist gönderen pazarlara yakın olması, ülkemizin turizm politikalarında turistik ürün çeşitlendirmesinin yer alması, 1959 ve 2023 Türkiye Turizm Strateji belgesinde de buna yer verilmesi gibi etmenleri ülkemizdeki kırsal turizm gelişiminde güçlü yanlar olarak değerlendirilebilir .

Ülkemizin kırsal turizm gelişimi için değerlendirebileceği fırsatları da turist tercihlerindeki doğal, tarihi ve kültürel alanlara doğru değişim ve ülkemizin bu alanlarda rekabet gücünün yüksek oluşu, Avrupa Birliği'nin kırsal turizm projelerine mali destek vermesi, ülkemizde kırsal turizm işletmelerinin artmaya başlaması ve pazarın genişlemesi, sürdürülebilir turizm anlayışının desteklenmesi, dünyadaki kırsal turizm isteminin artışı ve kırsal alanlara ilişkin tanıtıcı televizyon programlarının giderek artışı olarak sıralayabiliriz .

Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm Değerlendirmesi

Kırsal kalkınma yaklaşımları teknolojik gelişmeler ve sosyo-ekonomik koşullar çerçevesinde zaman içerisinde farklılaşmıştır. Ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve idari özelliklerine göre uygulamada farklılıklar görülmektedir. Kırsal kalkınma yaklaşımlarında 1980'li yıllara kadar tarımda modernizasyon ve devlet müdahaleleri egemen olmuştur. 1980'li yıllardan sonra sürdürülebilir kalkınma, katılım, yönetim gibi kavramlar kırsal kalkınma politikalarını şekillendiren kavramlar olmuştur.

Kırsal kalkınma konusunda dünyadaki bu gelişmeler-değişmeler Türkiye'yi de etkilemektedir. Türkiye kırsal kalkınma konusunda çok fazla yaklaşım-model deneyen ve uygulayan ülkelerden biridir. Bu yaklaşımlar-modeller bazen siyasi yaklaşımlarla bazen de uluslararası kuruluşların etkisi ile uygulamaya konulmuştur. Fakat, daha çok büyük ölçekli, sektörel yaklaşımı ön plana alan, tarımsal üretimi artırmayı hedefleyen ve kamu tarafından merkezden yönetilen bu çabalar istenilen sonuçlara ulaşmada etkili olamamıştır. Bu nedenle Kırsal turizm gündeme gelmiştir ve kalkınmada etkili kalemler arasında gösterilmeğe başlanmıştır.

Türkiye'nin içinde bulunduğu genel sosyo-ekonomik durum ve kırsal alanda yaşanan sorunlar ile kırdan-kente göçlerin getirdiği ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların boyutu, önlemlerin çeşitliliğini ve entegre yaklaşımları gerektirmektedir. Özellikle kırsal alandaki sorunların tespiti ve bu sorunlara kalıcı çözümler bulunması gereksinimi "kırsal kalkınma ve Kırsal Turizm" konusunu ülkemizde de gündemin ilk sıralarına oturtmuştur. Bundan dolayı da kırsal kalkınmaya ve Turizme yönelik çalışmalar ve arayışlar hızlanmıştır.

Kırsal Turizmin, Kırsal alana katkılarını Swot Analizi yaparak değerlendirmiş ve Güçlü, Zayıf Yönler, Tehditler ve Fırsatlar ile ilgili aşağıdaki değerlendirmeleri ortaya konulmuştur.

Güçlü Yönler

- (a) Zengin kültür ve gelenekler
- (b) Üretim deseni geniş kırsal alanlar
- (c) Etkin ve kapasiteli yerel yönetimler (tecrübe-deneyim)
- (d) Köylerin yenilenmesi konusunda geniş bilgi ve tecrübeler
- (e) Genç ve bilgili insan potansiyeli
- (f) Ulusal plan ve programlar

Zayıf Yönler

- (a) Kırsal alanlarda nüfus azalması ve göç
- (b) Köy ve ilçelerde yüksek oranlı işsizlik
- (c) Yatırım ve programlamada yetersiz koordinasyon
- (d) Kırsal turizmin yoğun olduğu bölgelerde kırsal kültür ve mirası simgeleyen yapıların yetersiz restorasyonu
- (e) Yetersiz altyapı (yol, su, sağlık hizmetleri, eğitim.)
- (f) Yetersiz kanalizasyon ve hijyenik koşullar
- (g) Ulaşım araçlarının kalite düşüklüğü
- (h) Altyapı yetersizliğinden kaynaklanan tarım işletmeciliğinin etkin üretim, kalite ve pazarlama imkanlarından yoksun oluşu
- (ı) Sağlık ve eğitim alanlarında yetersiz tesisler ve donanım ihtiyaçları,
- (i) Mevcut varlıklarını ve tarihi miraslarını tanıtım ve reklam eksikliği

Fırsatlar

- (a) Tarım İşletmeleri için uygun iklim özellikleri
- (b) Bilgi teknolojilerinin kullanım yaygınlığı

- (c) Çevre duyarlılığındaki artış
- (d) Bölgesel kalkınma planlarının etkin oluşu
- (e) Köy ve ilçelerin sivil toplum kuruluşları ile olan bağlantıları
- (f) Ulusal düzeyde enflasyonun düşüş göstermesi

Tehditler

- (a) Yetersiz mali kaynaklar
- (b) Harcamaların etkin olmayışı
- (c) Planlama ve karar alma süreçlerinde sektör bazlı yaklaşım
- (d) Düşük oranlı kamu katılımı
- (e) Yerel ve ulusal ekonominin yeterli etkiye sahip olamaması-stratejiler ve planlamalar için yetersiz kaynaklar,
- (f) Kalkınmada ve turizm gelirlerinde düşüş sonucu göçün artması

Buradaki değerlendirme, kırsal turizmin kırsal kalkınma ve kırsal bölge insanına katkıları açısından önemli olduğu, kırsal turizme açılan alanların kontrollü olması, çevreyi koruyucu tedbirlerin ve eğitimin hem orada yaşayan yerli halka hem de bölgeyi ziyaret eden turistlere verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Güçlü Yönler ile Zayıf Yönlerin bulunması kırsal alanlar açısından bazı Fırsatları ve Tehditleri de beraberinde getirmektedir. Burada en önemli faktör zayıf yönleri en aza indirerek tehditleri ortadan kaldırmaya çalışmak ve güçlü yönleri artırarak fırsatları en üst düzeyde değerlendirmektir.

Bu çalışmadan çıkan sonuçlar;

- Kırsal kalkınmada günümüzde etkili faktörlerden birinin Kırsal turizm etkili olduğu,
- Kırsal göçü önlemede etkili yöntem olduğu,
- Gelir dağılımında adaletin sağlanmasına olanak verdiği,
- Kültürel kaynaşmayı ve kültür miraslarının korunmasını sağlaması,
- Çevresel faktörlerin ekolojik dengeyi koruyucu etkiler yaratması, sağlıklı beslenme ve çevre koşullarının inşa edilmesine olanak sağlaması,
- Kişileri Tarihi mirası korumaya yöneltmesi,

- Sosyo-ekonomik yapıda iyileşme sağlaması,
- Sosyo-kültürel bütünleşme,
- Bölgeler arası kalkınmışlık farklarının giderilmesini sağlaması,
- İnsanların gelirlerinin artması ve yaşam standartlarının iyileşmesini sağlaması,
- Tarım dışında istihdam yaratması, kırsal kesimde gizli işsizliği önlenmesi,
- Kırsal toplumun refahı için tarım ve tarım dışı sektörleri içeren fonksiyonel ve entegre yaklaşıma sahip politikalara dönüşmesine olanak sağlaması,
- Bölgede ekonominin canlı kalmasına,
- Sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir doğal çevre, sürdürülebilir ekolojik denge, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir gelir kaynaklarının yaratılması ve kaynak israfının ortadan kaldırılması gibi bir çok etkisi söz konusu olabilmektedir.
- Sanayileşmenin, şehirlerdeki nüfusun hızlı bir şekilde artışının getirdiği olumsuz yaşam koşullarından insanları kısa sürelide olsa uzaklaştırarak sağlıklı birey olarak kalma koşullarını yaratması,
- Sağlıklı nesillerin oluşması için kırsal kesimdeki yaşamın devamlılığının sağlanmasına etkili olması,
- En önemlisi kırsal kesimdeki insanları üretime katmayı sağlamakta ve onların ürettiklerini pazarlama olanağının olduğunu görmelerini sağlayarak kişileri üretim yapıları içinde ve yerinde tutmaya katkı koyabileceği şeklinde özetlenebilir.
- Bütün bu sayılanların olabilmesi için kırsal turizm desteklenmeli ve bu alanda çalışacak olanların sosyal güvencelerinin devlet tarafından sağlanması, kırsal alandan göçü önleyerek, yerinde yaşamayı ve kalkınmayı teşvik eder.
- Ayrıca, kişilerin gelir seviyelerinin yükselmesi işlerine ve çevrelerine sahip çıkmayı sağlayarak, ülke ekonomisine katkı sağlamasına olanak verilmeli.
- Kırsal kesimdeki halkın turizm ve turistlere yaklaşım konusunda eğitim olanaklarının yaratılması,
- İşletme bilincinin yerleştirilmesi ve dünya ile entegrasyonları konusunda yardımcı olunmalı,
- Kırsal turizmin, devamlılığı için gerekli tanıtımların ve reklamların kültür ve turizm bakanlığı tarafından yapılması,

- Turizm işiyle ilgilenen kırsal kesimdeki kişilere çeşitli ödüller verilerek ve yatırım yapabilmeleri için devletin ekonomik destek sağlayarak bu işi iş edinenlerin sayısını çoğaltmak gerekmektedir.

7.1.2. Butik Köy Projesi

Butik Köy Projesi Köy hayatı tanımının insanlarda bıraktığı konforsuzluk, altyapısızlık, sıkıcı gibi özelliklerini konforlu, gerekli altyapısı tamamlanmış ve keyifli bir deneyime dönüştürmektir. İşleyen bir köy yapısı, tam teşekküllü bir çiftlik kadar olmasa da kendi ihtiyaçları ve içinde bulunduğu hanelerin ihtiyaç duyduğu geliri sağlamaya yetecek, altyapı, onarım ve geliştirme çalışmalarına kaynak sağlayabilecek kadar gelir elde edebilecek bir sisteme sahip olmalıdır. Bu açıdan çiftlik projesi kapsamındaki üretimlerin mikro modelleri, aşamalı olarak uygulanıp geliştirilmek suretiyle Butik Köy içerisinde uygulanacaktır.

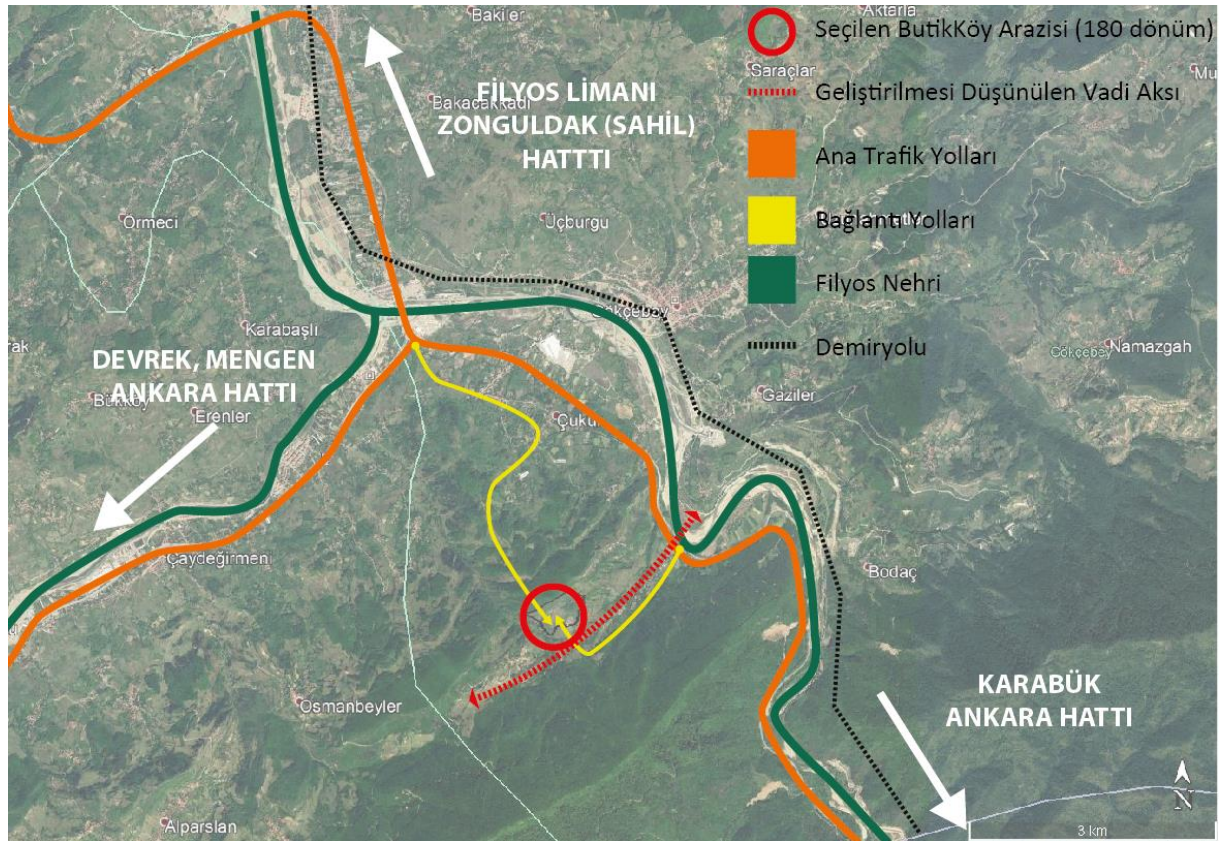

Çiftlik projesi dahilinde arazi meyilli belli bir miktardan fazla yapılamaz, bunun sebebi büyük ve yaygın üretim alanlarına sahip olmasıdır. Ancak Köy yapılaşmasında daha küçük kurgularla yola çıkılacağı için arazi meyilleri ile ilgili herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Özellikle yerleşimlerin üst kısımlarında yağmur toplamak suretiyle oluşturulacak gölet, meyilli fazla olan arazilerde altyapıdan bağımsız olarak su sağlayabilecek, hatta suyun meyil yönünde hareketinden kinetik olarak enerji elde edilebilecektir.

Butik Köyün yerleşim olarak, yörenin çok sıcak bir iklime sahip olmaması açısından güneybatı, güney, güneydoğu yönlerine doğru yerleşmesi, verimli ürün alınması, köy evlerinin ısı yalıtım ihtiyacının azaltılması gibi açılardan önem arz etmektedir.

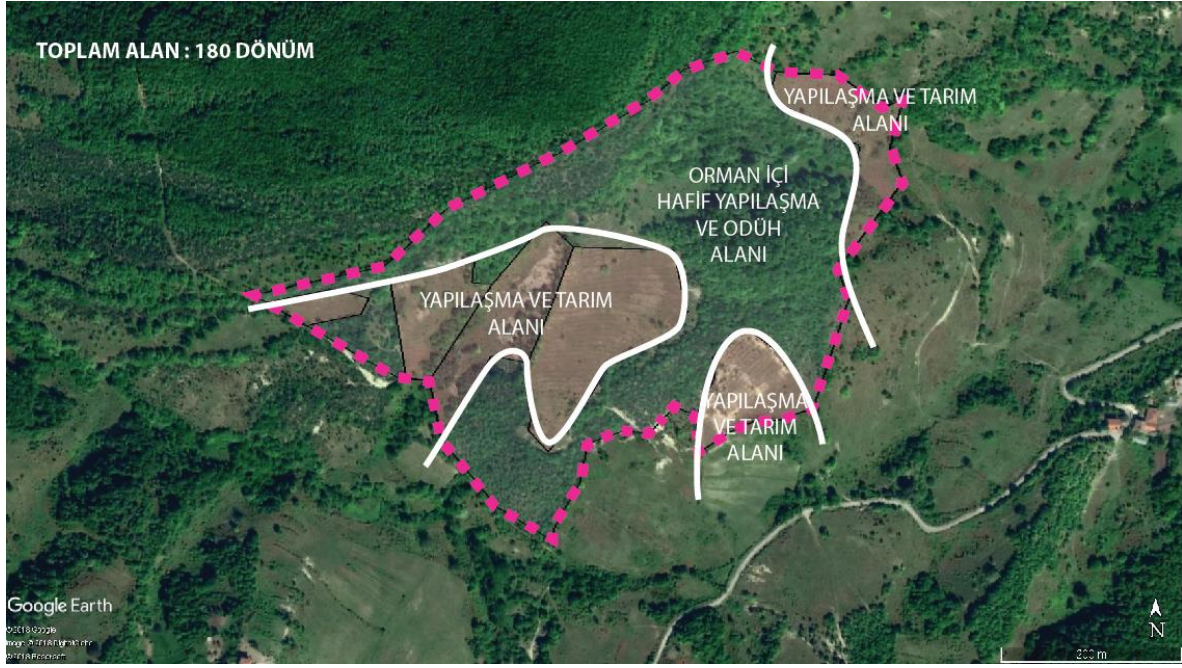
Butik Köyün yalnızca tarım ve hayvancılık üretimleriyle yetinmeyerek farklı konularda gelir elde etmesi ve finansal çeşitlilik sağlaması önemlidir. Bu açılardan önemli turizm potansiyeline sahip noktalara konuşlanması, el sanatları gibi atölye bazlı üretimler yapması, konaklama için köyün yapısını bozmayacak alternatifler sağlaması önemlidir.

Bu özellikler dikkate alındığında için yapılacak ilk pilot projenin Bakacakkadı merkezli bir alan çevresinde uygun bir köyde olması planlanmaktadır. Bu bölgenin seçilmesindeki temel amaç bu noktanın kültürel zenginlikler, doğal yaşam ve ulaşım kolaylığı gibi yukarıda açıklanan birçok temel gereklilik açısından çok zengin bir kesişim noktasında bulunmasıdır.

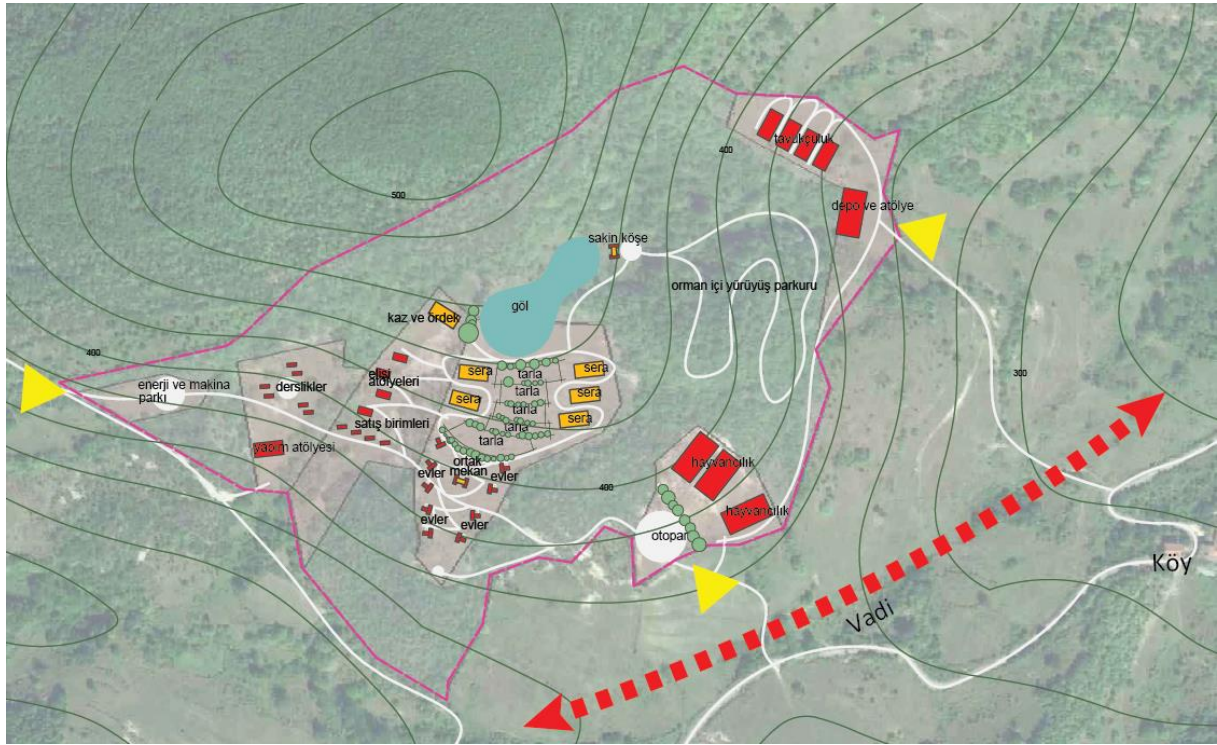

ButikKöy Konumu ve Çevre Verileri

Projenin Milli Emlak arazileri arasından kullanıma uygun arazilerden seçilmiş, yapılan tespitler üzerinden güney ve batı yönlerine doğru yerleşmiş, orta kısmını hafif yapılaşmayla ve orman ürünleri elde edilmesi için kullanılabilecek bir yerleşim sistemiyle konumlandırılması düşünülmektedir. Bu yerleşim içerisinde köy hayatı için gereken yerleşimler yön, iklim ve topografya verilerine göre yapılacaktır.

ButikKöy Arazi Kullanım Şeması

Seçilen arazi üzerindeki yerleşim planı

Arazi, yaklaşık olarak 180 dönüm bir alana yayılmaktadır. Doğu, Güney ve Batı yönlerinde birer girişi bulunan Butik Köy, bu girişleri konuk karşılama giriş çıkışı, teknik ve bakım onarım giriş çıkışı ve ürün lojistik giriş çıkışı olarak kullanacaktır.

Ziyaretçiler, köyün Güney kısmındaki girişinde yer alan otoparka araçlarını bıraktıktan sonra ortak mekân (köy kahvesi) ve evlerin bulunduğu bir meydana geleceklerdir. Bu alanın kuzeyinde tarlalar ve seralar, daha üst kısmında ise yağmur suyu toplanarak oluşturulmuş gölet ve bu gölet etrafında restoran ve dinlenme alanlarına ulaşılabilir.

Köy içerisinde bulunan ormanlık alan bakımlı hale getirilecek, gezinti ve spor imkanları sağlanacaktır. Özellikle trüf mantarı, kestane, defne ve medikal bitkiler gibi ormandan sağlanacak ürünler, köyün gelirine büyük bir katkı sağlayacaktır.

Köy içerisinde Köy Evleri, tarla ve seraların doğusunda atölyeler ve satış birimlerinde el işi ve diğer yöreye özgün üretimler yapılacak ve direk satışı yapılacaktır. Bu satış birimlerinde ayrıca köy içerisinde üretilen diğer ürünlerin de satışı yapılacaktır. Bu kısmın doğusunda yer alan derslikler içerisinde burada yapılan üretimler, organik tarım ve permakültür eğitimleri verilecektir. Arazinin uç doğu kısmında ise enerji ve makine parkı bulunacaktır.

Giriş kısmındaki otoparktan sık ağaçlandırma ile ayrılan bölümde küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılacaktır. Batı girişinde ise Köy genelinde kullanılan makinaların bakımının da yapıldığı depo ve atölyeler bulunacak, üst kısmında ise tavukçuluk için ayrılan alan bulunacaktır.

Butik Köy 'ün içinden manzaraya bakış

Korunaklı bir yapıda, iki vadinin kesişim aksında yer alan ve özellikle güneşlenme açısından çok avantajlı güneşe bakan bir yerleşimi yapılan Butik Köy, ilerleyen zamanlarda Çukur Mahallesi'ne bağlı ve bu vadiye yer alan hanelerle bütünleşmesi ve gelişmesi öngörülmektedir. İlk aşamalarda çevredeki hanelerden ve farklı köylerden çalışanların istihdam edilmesi ve diğer köylerde yapılan üretimlerin ve

tarım faaliyetlerinin dolaylı olarak eğitilmiş bireyler vasıtasıyla iyi yönde etkilenmesi amaçlanmaktadır.

7.2. Dereköy Sağlık Turizmi Projesi

7.2.1. Sağlık Turizmi

Uluslararası düzeyde Dünya Turizm Örgütü tarafından yapılan sınıflamada turizm faaliyetleri genel olarak İş turizmi (Business) ve Tatil (Recreational) amaçlı turizm olmak üzere 2 temel kategoride irdelenmektedir. Bu ayrımın yapılmasında temel amaç; iş amaçlı turizm türlerinin genelde seyahate çıkanlar bakımından seyahat amacı, yeri ve türü bakımından bir zorunluluk oluşturması, tatil amaçlı seyahatlerin ise böyle bir zorunluluğu olmamasıdır. Sağlık turizmini bu bakımdan zorunluluk içeren ikinci kategoride değerlendirmek mümkündür çünkü özellikle tıbbi müdahale gerektiren ve tedavi ağırlıklı sağlık turizmi tamamen bir zorunluluk taşır.

“Sağlık” kavramı bazen karmaşık anlamlar taşıyabilmektedir. Zaman içinde bu kavrama farklı anlamlar da yüklenebilmiştir. Bu kavrama olumsuz bir anlam yüklenildiğinde, hareket noktası hastalıklardır ve bu sözcükten “hastalıklı olmama” durumu anlaşılır. Kavramla ilgili olumlu yaklaşımlar ise fiziksel ve zihinsel uyum gibi değişik açılardan bedensel kaliteyi vurgulamaktadır. Günümüzde daha çok bu ikinci anlam geçerlidir. Buna paralel olarak da Dünya Sağlık Örgütü bu kavramı şu şekilde tanımlar; “Sağlık, yalnızca hastalıklı olmama durumu değil, aynı zamanda zihinsel, fiziksel ve toplumsal konum olarak iyi olma durumudur”. Sağlık turizmi de bu kapsamda tanımlandığında, en geniş anlamıyla, “sağlık turizmi, kendi yaşadığı yerden başka yerlere sağlık amacı ile seyahat eden insanların oluşturduğu turizmdir”. Günümüzde turizm türleri amaca, talebe ve insanların zevk ve hobilerine göre çok çeşitli ve değişken alanlardaki yeniliklerle giderek zenginleşirken, sağlık turizmi de zinde kalmayı bir yaşam biçimi haline getirmiş, ruh ve beden güzelliğine önem veren çağdaş insanlara da hizmet vermeye başlamıştır.

Sağlık turizmi klimatizm (temiz havadan yararlanma), termalizm (kaplıca) ve üvalizm (meyve-sebze kür tedavisi) gibi belirtilen biçimlerin doğmasına da yol açmıştır ve bunlara ek olarak daha çok tedavi ve cerrahi müdahale amaçlı seyahatleri vurgulayan medikal turizm de son dönemlerde sağlık turizminin önemli bir unsuru olarak turizm literatürüne girmiştir. Son dönemde sağlık turizminde yaşlıların bakımı ile ilgili kurulan tesisler ve bu amaçlı seyahatler de sağlık turizminin yeni bir türü olarak turizm faaliyetlerinde yerini almaya başlamıştır.

Sağlık turizmine talep boyutu ile bakıldığında çok değişik ziyaretçi tipleri ile karşılaşmak mümkündür ve bu ziyaretçilerin amaçları yukarıdaki kategorilerden birine girebilir. Ancak, sektöre olan talebin

genel talep sınıflaması açısından Eric Cohen farklı bir sınıflama yapmıştır. Cohen'e (2006) göre; sağlık turizm pazarı açısından turistler ya da ziyaretçiler 5 temel kategoride gruplandırılabilir. Bunlar;

- Yalnızca turist: Ziyaret ettikleri ülkede herhangi bir tıp hizmetinden yararlanmayan turistler ya da ziyaretçilerdir.
- Tatilde tedavi edilen turist: Seyahati sırasındaki rahatsızlanma ya da kaza nedeni ile tıp hizmeti ve tedavi alan turistlerdir.
- Tatil ve tedavi amaçlı turistler: Bu turistler ziyaret ettikleri ülke ya da bölgeye tam anlamı ile tıbbi nedenlerle gitmezler. Ancak ziyaret ettikleri bölgede bazı rahatsızlıkları için tedavi olanakları olması tercih nedenidir. Diğer bir deyimle tatilde tedavi amaçlı turistlerdir.
- Tatil yapan hastalar: Bu ziyaretçiler esasen bir bölgeye tedavi amaçlı giderler, ancak iyileştikten sonra, ya da tedavi sonrası gittikleri bölgede tatil de yapan ziyaretçilerdir.
- Yalnızca hastalar: Bu gruptaki medikal turistlerin bir bölgeye gidiş amaçları yalnızca o bölgede tedavi olmak ya da operasyon geçirmektir. Tatil gibi bir amaçları yoktur.

Yukarda belirtilen sağlık turizmi pazarı müşteri gruplarından doğal olarak birinci gruptakiler klasik ziyaretçi kategorisinde yer almaktadır ve medikal turizm hizmet sunucularını doğrudan ilgilendirmemektedir. Diğer kategori ziyaretçiler içerisinde ise en önemli müşteri kategorisi kuşkusuz en sondakiler olup, geriye doğru sağlık turizmi talep özelliği azalan kişilerden oluşmaktadır. Kuşkusuz her grup için sunulacak hizmet türü ve pazar stratejileri farklı olacaktır.

Bu sınıflamanın içinde yer almayan fakat sağlık turizmi pazarının bir diğer önemli unsuru da doktorların tedavi amaçlı yaptıkları seyahatlerdir. Her ne kadar "sınır tanımayan doktorlar" gibi gönüllü grupların yoksul ve/veya savaşa maruz kalan ülkelerdeki çalışmaları biliniyorsa da bunu bir turizm türü durumuna getiren örnekler de vardır. Bir çalışmada yer alan bilgilere göre (Bishop and Litch, 2000); Nepal'de Everest dağının 3900 metre yüksekliğindeki bölümünde yaklaşık 10.000 kişinin sağlık sorunları ile ilgilenen çok sayıda yabancı doktor vardır. Bu bölge uzun yıllar boyunca 8 adet klinik ve hastane ile hizmet vermektedir ve yabancı turistler için oldukça popülerdir ve bölgeyi 2005 yılında 19.000 turist ziyaret etmiştir. Bu turizm şekli, son derece ilginç bir bölgeye turistik seyahat ve gidilen yerde tedavidir. Buradaki turizmin ilginç yönü ise turistlerin doktor olmaları ve bölge halkını tedavi etmeleridir. Bu doktorların 2 temel amacı vardır; bunlardan birincisi araştırma amaçlı da olsa yöre halkına sağlık hizmeti vermek, ikincisi de bölgede turist olarak bir tür macera turlarına katılmaktır. Bu durum batılı birçok yazar tarafından önemli ölçüde eleştirilmiştir ve bölge insanlarına zarar verebilecek bir gelişme olarak yorumlanmıştır.

Dünyada Sağlık Turizmi ve Ekonomik Boyutları

Turistlerin geleneksel olarak tatil, dinlenme, eğlenme ve kültür gibi amaçlarının yanı sıra tarihsel olarak sağlık amaçlı olarak seyahat ettikleri de bilinmektedir. Avrupa'da 18. yüzyılda kaplıcalara gitmenin halk arasında yaygınlaşması sayesinde sağlık turizmi hareketlerinin başlangıcına kaplıcaların öncülük ettiği söylenebilir. 19. yüzyılda Yeni Kaledonya gibi uzak kolonilerde ve tropik iklim bölgelerinde tedavi amaçlı turizm hareketleri görülmüştür (Smyth, 2005). Sağlık turizmi bugün öylesine önemli bir turizm türü durumuna gelmiştir ki, Kırgızistan gibi bazı ülkelere seyahat edenlerin de birincil amacıdır (Schofield, 2004). Medikal turizm ya da sağlık turizmi, insanların kendi ülkelerindeki yüksek tedavi giderleri nedeniyle yabancı ve genelde uzak ülkelere giderek bu ülkelerdeki düşük tedavi giderleri nedeni ile tıbbi tedavi ya da operasyonları bu ülkelerde gerçekleştirmeleri ile oluşan turizm hareketleri olarak tanımlanmaktadır (www.healism.com). Gidilen bölgelere göre bu tedavilerin giderleri hastaların bulunduğu ülkeye göre %50, %70 ve hatta bazı durumlarda %80'e kadar maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Bu turizmin gelişmesinde en önemli etken düşük tedavi giderlerinin yanı sıra, bu ülkelerdeki gelişen tıp teknolojisi, düşük ulaştırma giderleri ve internet pazarlaması gibi etkenlerdir (Connel, 2006:1).

Sağlık Turizmi, insanların tedavi ya da cerrahi müdahale amacıyla denizaşırı seyahatlerindeki hızlı artışla birlikte bir niş (niche – özellikli ve nispeten küçük ama önemli pazar dilimi) olarak ortaya çıkmıştır ve dünya genelinde oldukça hızlı bir gelişme göstermektedir (Newman, 2006). Özellikle kendi ülkelerinde yüksek tedavi masraflarının yanı sıra tedavi ya da operasyon için uzun bekleme sürelerine katlanmak durumunda olan insanlar bu seyahatlere gittikçe artan oranda katılmaktadır.

Sağlık Turizmi pazarında günümüzde birçok Asya ülkesi hakim durumdadır, ancak çok sayıda ülke de pazara girmeye çalışmaktadır. Özellikle Hindistan oldukça düşük fiyatları ile pazarda önemli bir yer edinmiştir. Bu ülke medikal turizm sektörünün hacmini 2012 yılına kadar 1,2 milyar Pound'a kadar yükseltmeyi hedeflemektedir (Yıldırım ve Altınkaya, 2006).

Dünya genelinde ise 2006 yılı verilerine göre, sağlık turizmi toplam harcamaları 60 milyar Dolara ulaşmıştır ve 2012 yılına kadar bu rakamın 100 milyar Dolara ulaşması beklenmektedir. ABD'deki sağlık turizmi harcamalarının 5,5 milyar Dolar, Avrupa'da 3,5 milyar Euro civarında olduğu, yaklaşık 120 yıldır sağlık turizmine hizmet veren Macaristan,

Çek Cumhuriyeti ve Romanya gibi ülkelerden Çek Cumhuriyeti'nin bu sektörden kazancı 1 milyar Doları aştığı belirtilmektedir (Gümüş ve Büyük, 2008). Medikal turizm pazarında talep Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Orta Doğu olarak üç bölgede yoğunlaşırken, bu bölgelerdeki talebin destinasyonlara dağılımı bakımından; Avrupalı medikal ziyaretçilerin favori ülkesi Hindistan, Malezya ve Tayland'dır.

Malezya İslami referansı nedeni ile Ortadoğu pazarına hakimdir. Singapur, daha önce belirtildiği üzere Japon pazarının temel destinasyonudur. Küba doğal olarak Orta Amerika pazarına yönelmiştir.

Sağlık Turizmi için dünyadaki en önemli bölge kuşkusuz Asya kıtasıdır. Bölge yılda 1,3 milyon medikal turisti çekmektedir ve Tayland, Singapur, Hindistan, Güney Kore ve Malezya gibi ülkelerle bu faaliyetin kapsamı şaşırtıcı boyutlara ulaşmıştır. Tayland'da medikal turizm hareketleri 1970'lerde cinsiyet değişimi operasyonları ile başlayıp daha sonraları estetik cerrahiye yönelim göstermiştir. Hindistan günümüzde sağlık turizmi merkezi olarak kabul edilmektedir ve bu alanda en önemli küresel merkez haline gelebilmek için teknolojisini yenilemiş, batılı tıbbi yöntemleri uyarlamış, düşük maliyetler ve hızlı bakım sağlayabilmesini reklamlarında vurgulamıştır. Bu ülkede 1990'ların ortasından itibaren ekonomik liberalleşme sayesinde özel hastaneler teknolojiyi ve diğer tıbbi malzemeyi daha kolay ithal edebilir hale gelmiş bu sayede de alt-yapılarını batılı hastanelerin düzeyine getirebilmişlerdir. Bununla birlikte, hastanelerin iyileşmesi ve maaşların artması sayesinde denizaşırı çalışan doktorlar da kendi ülkelerine geri dönmeye başlamışlardır. Geriye dönen doktorların çoğunun uluslararası deneyimlerinin olması, potansiyel turistleri kendilerini daha rahat hissedebilmeleri için reklamlarda kullanılabilecek bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Hindistan'daki büyük hastane zincirleri yabancı hastalar için özel tercümanlar istihdam ederken, büyük oranda İngilizce konuşabilen bir ülke olmasının avantajlarından da yararlanılmıştır. Teknolojinin batılı ülkeler düzeyine getirilmesine, doktorların deneyimli ve batılı prosedürlere aşina olmasına rağmen, iş gören maliyetleri çok düşüktür ve sigorta daha az masraflıdır. Bu ülkede kalp ameliyatı gibi enfeksiyon riski yüksek ameliyatlarda bile başarı oranları dünyanın en iyi hastaneleri ile karşılaştırılabilir durumdadır.

Medikal turist akımlarına ait veriler çok büyük değişkenlik göstermektedir. Bu kısmen verilerin tasnifinin zorluğundan (hastalar ve/veya yakınları) kısmen de medikal turisti ayırtıran hiçbir istatistik olmamasından kaynaklanmaktadır. Ancak, konuya ilişkin bazı tahminler vardır. Örneğin, turist gönderen ülkeler açısından 2003 yılında İngiltere'den 50.000 kişinin medikal turist olarak ayrıldıkları tahmin edilmektedir. Destinasyonlar bakımından da Tayland 2003 yılında Japonya'dan 1 milyon turist çektiği iddiasında bulunmakta ve bu rakamın 2004 yılı için %20 artış gösterdiğini söylemektedir. Singapur 2003 yılı içerisinde 800.000 denizaşırı hastayı ağırladığını belirtmektedir, ancak bunları henüz ispat edebilecek güvenilir veriler yoktur. Tayland hastanelerinde 2004 yılında 247.238 Japon, 118.701 Amerikalı, 95.941 İngiliz ve 35.902 Avustralyalı hastanın tedavi edildiği bildirilmiştir (Connel, 2006: 5). Bu ülkede İngilizcenin temel dil olması sağlık turizminin gelişmesine çok önemli katkılar sağlamıştır. Tayland'daki Phuket Hastanesi 15 dilde tercüman bulundurmakta ve yılda 20.000 yabancı hastaya hizmet vermektedir. Bangkok'taki Bumrungrad hastanesinde ise 70 tercüman ve ABD'den sertifikalı 200 cerrah bulunmaktadır ve bu hastaneyi 2005 yılında yalnızca ABD'den 55 bin hastaya

hizmet etmiştir (Akkor, 2008). Öte yandan, sağlık turizmi ile ilgili neredeyse tüm reklamlarda ameliyat ve turizm arasında ilişki vurgulanmaktadır. Oysa ki, özellikle ameliyat sonrası nekahet (iyileşme) dönemlerinde hastaların turizmin doğal unsurlarından ne derece yararlandığının sorgulanması gerekmektedir. Bu boyutu ile de sağlık turizminin özellikle tatil ve dinlenme turizmi ile bütünleştirilmesi medikal ziyaretçiler için bölgesel çekicilik unsuru sağlayabilecektir.

Bu sektörde turizm endüstrisi ve hastane zincirleri bir anlamda entegre olmuşlardır. Singapur'da faaliyet gösteren Raffles hastaneler grubu hava alanı transferleri, otel rezervasyonları ve yerel turlar düzenlemek gibi faaliyetleri de gerçekleştirmektedir. Malezya'daki otellerde benzer bir biçimde hastanelerle dikey entegrasyon içine girmişlerdir. Aralık 2004 tsunami faciasından sonra Puket adasındaki oteller özel paketler (estetik cerrahi odaklı) sunarak turizm endüstrisini canlandırma gayreti içerisine girmişlerdir (www.phukethealth-travel.com). Geleneksel turizm de bu haliyle kesinlikle medikal turizmle entegre olmuş durumdadır.

Turizm endüstrisinin bütün unsurları (seyahat acenteleri, havayolları, oteller vb.) bu yeni niş pazardan faydalanabilmektedir. Hastaların nekahet döneminin uzunluğuna göre turizm endüstrisinin özellikle de otellerin bu turizm çeşidinden daha fazla fayda elde edeceği açıktır. Bu faydalar henüz ölçülebilir durumda değildir, ancak bir araştırmaya göre; Tayland'a gelen medikal turistler 2003 yılında 1,6 milyar Amerikan Doları, aynı yıl Güney Afrika'ya gelen turistler ise 30-40 milyon Amerikan Doları harcama yapmışlardır (Taffel, 2004). Medikal Turizmi Geliştiren ve Kısıtlayan Etkenler Dünya genelinde medikal turizmi geliştiren ya da engelleyen/kısıtlayan birçok etken olmuştur. Bu etkenleri ayrı ayrı aşağıdaki şekilde irdelemek mümkündür;

Geliştirici etkenler

- Genel olarak sağlık turizminin gelişmesinde en temel etken ülkeler arasındaki fiyat farklılıklarıdır. Özellikle karmaşık cerrahi müdahalelerde çok önemli fiyat farklılıkları vardır. Örneğin, 2003 yılında kalbi delik olan bir çocuğun ameliyatı ABD'de 70.000 Dolar iken Hindistan'da bu ameliyat yalnızca 4.400 Dolardı (Connel, 2006:
- Açık kalp ameliyatları İngiltere'de 70.000, ABD'de 150.000 Dolara kadar yükselirken, yine Hindistan'daki en iyi hastanelerde 3.000 ile 10.000 Dolar arasında değişmektedir. Bu durum hasta akım yönünü de kolayca anlaşılır kılmaktadır.
- Fiyat farklılıkları yanında döviz kuru farklılıkları da diğer önemli etkendir. Sağlık Turizmi konusunda destinasyon ülkelerden birindeki ülke para biriminin değer kazanması ya da kaybetmesi karşılaştırmalı fiyat avantaj ya da dezavantajlarından dolayı hastaların kolayca destinasyon değiştirmelerine yol açabilmektedir.

- Zengin batılı ülkelerde ve özellikle ABD’de, sağlık hizmetlerinin kamu hizmeti olmaktan çıkıp özel sektöre devredilmesi nedeniyle sağlık harcamalarındaki artış sağlık hizmetleri pazarlamasının medikal hizmetler pazarlamasına dönüşmesi etkili olmuştur (Lewett, 2005:
- Ayrıca, sağlık hizmetlerinin özelleştirilmeye başlaması da bu alanda önemli bir rekabetin doğmasına yol açmıştır.
- Bazı batı ülkelerinde kozmetik, diş ameliyatları ve estetik amaçlı operasyonların sağlık sigortası kapsamı dışında tutulması da bu amacı taşıyan insanların yabancı ülkelerde ucuz tedavi arayışlarına girmesine yol açmıştır (Connel, 2006: 5). Fransa gibi bazı ülkelerde de takma diş veya diş kaplama gibi kendi sigorta kurumlarının ödemediği sağlık hizmetleri için bu tip turizmi benimsemiş olduğu belirtilmiştir (www.forumlegal.net).
- Özellikle gelişmiş batı ülkelerinde II. Dünya Savaşı sonrasındaki hızlı nüfus artışı dönemi artık yerini düşük doğum oranı ve gittikçe yaşlanan nüfusun ağırlığına bırakmıştır. Günümüzde gelişmiş ülkelerde 65 yaşın üstündeki nüfus yüzde 20-25’lere yaklaşmış durumdadır ve 2050 yılında yaşlı nüfus oranının yüzde 50’ye ulaşacağı tahmin edilmektedir (Selvi, 2008). Bu nüfus yüksek gelirli, fiyat duyarlılığı düşük, ancak pazarlama karmaşasının diğer unsurlarını önemsemektedir (bölge, kalite, hizmet vb.). Bu durum sağlık turizmi için önemli bir pazar yaratmaktadır.
- İnsanların artık beden sağlığına daha fazla önem vermesi ve sağlıklı yaşam tarzının benimsenmesi kozmetik cerrahi, kaplıcalar, emeklilik toplulukları, fitness merkezleri gibi oluşumlara talep artışına yol açmıştır (Altes, 2005).
- Batı ülkelerinde uzun süren ameliyat sıra bekleme zorunlulukları bu hastaları başka seçeneklere zorlamaktadır. Örneğin, bir batı ülkesinde diz kapağı ameliyatı için 18 ay beklenebilmektedir. Oysa ki, Hindistan’da bu bekleme süresi en fazla 10 gündür. Kısırlık tedavisinin batı ülkelerinde aynı şekilde uzun süreleri alması da turizm dünyasında “kısırlık turistleri” diye adlandırılan yeni bir grubun oluşmasına neden olmuştur (Graham, 2005).
- Sağlık Turizmi için bir başka önemli etken de kürtaj ve cinsiyet değişimi gibi bazı operasyonların turist gönderen ülkelerde yasaklanmış olmasıdır. Bu nedenle de ameliyatları başka ülkelerde yaptırmak isteyenler olabilmektedir. Medikal turizmin en uç örneği de ötenazi talepleri ile oluşan dış seyahatlerdir. Bu konuda son yıllarda İsviçre önemli bir destinasyon durumuna gelmiştir.
- Sağlık turizminin değişik bir türü de “ulus-ötesi emeklilik”tir. Başka ülkelerdeki yaşlılar için bakım merkezleri bu kategorideki turistleri çekmektedir. Kenya gibi ülkeler yaşlı hastaların uzun süre ülkede kalmasına izin vermektedir (Connel, 2006: 5). Türkiye’de de bu kategorideki Kuzey Avrupa ülkelerinden gelen emeklilere hitap etme konusunda çalışmalar yapmaktadır. Almanya gibi bazı ülkelerde “Bakım Sigortası” sisteminin 1995 yılından beri uygulanması yaşlılara ve engellilere dönük sağlık hizmetleri bakımından önemli bir finansman kaynağı olmaktadır (Seyyar ve Orhan, 2008).

- Sağlık turizmi konusunda seyahat firmalarının devreye girmesi ile bu amaca dönük tur organizasyonları hastaların daha kolay seyahat etmesini sağlamaya başlamıştır. Nitekim ABD Seyahat endüstrisi pazardaki bu önemli fırsatı görmüş ve ABD'deki maliyetlerle karşılaştırıldığında %80'lere varan tasarruf sağlama iddiasıyla, uçak bileti, otel konaklama ve ameliyat masraflarını içeren tur paketleri düzenlenmiştir. New York'ta 250.000 Dolarlık bir kalp damar ameliyatının Hindistan Yeni Delhi'de 50.000 Dolara mal olması bu tekliflerine iyi bir örnektir (Newman, 2006).
- Batı ülkelerindeki sigorta sistemlerinin tedavi amaçlı seyahatleri kolaylaştırması ve gelişmekte olan ülkelerdeki sağlık kuruluşlarını akredite etmeleri bu sektörün gelişmesini hızlandırıcı bir etken olmaya başlamıştır. Örneğin, Amerika'daki Uluslararası Birleşik Komisyonu "JCI - Joint Commission International" (Sağlık kuruluşlarındaki güvenlik ve bakım standartlarını eğitim ve denetimlerle artırmayı amaçlayan uluslararası kuruluş) çoğunluğunun İspanya, Brezilya, Suudi Arabistan, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri'nde bulunduğu 200'den fazla yabancı sağlık tesisini resmen tanımıştır.
- Sağlık turizmi dünya genelinde önemli bir dış kaynaktan (outsourc) yararlanma alanı durumuna gelmiştir. Turizm alanında hizmetlerin dış kaynaktan yararlanılmasına en iyi örnek-Japonya'dan verilmektedir. Bu ülkede emeklilere dönük bakımevleri, golf ve gerontoloji (yaşlılık) hizmetlerinin ülke içinde verilmesinden, bu hizmetlerin daha düşük fiyatlara verildiği ülkelere insanların gönderilmesi tercih edilmektedir. Örneğin, Japonya'daki 1 haftalık golf turizmi paketine katılmak yerine, bu paketi Tayland gibi ülkelere satın almak çok daha ucuzdur. Aynı şekilde çok sayıda emekli bu gibi ülkelere giderek bir anlamda kalıcı turist" sıfatı kazanmaktadır (Ball, 1971). Yine İngiltere Ulusal Sağlık Hizmeti, Hindistan ile medikal hizmetlerin sunumu konusunda alt sözleşmeye (taşeronluk – outsourcing - sözleşmesine) sahiptir (Bies and Zacharia, 2007).

Kısıtlayıcı etkenler

- Sağlık turizmi konusunda en önemli engel, gelişmekte olan ülkelerdeki tıbbi müdahalelerin kendi ülkelerindeki düzeyinde ve kalitesinde olduğuna potansiyel ziyaretçileri ikna edebilme sorunudur. Özellikle Hindistan'daki tedavi sırasındaki ve sonrasındaki hijyen koşullarının yeterli olmadığı konusunda Avrupa ülkelerinde önemli kuşku vardır (Connel, 2006: 7). Bu nedenle de ucuz tedavinin bazen pahalıya patlayabileceği konusunda ciddi endişeler ve kanılar oluşmaktadır. Bu nedenle de medikal turizm konusundaki reklamlarda özellikle teknoloji, kalite güvencesi ve yabancı ülkelere alınmış eğitim gibi referanslara öncelik verilmektedir.
- Gelişmiş ülkelerde insanların önemli bir kısmı gerçek anlamda sağlık sigortası kapsamında değildir. Örneğin ABD'de sigortasız insan sayısının 45 milyon kişi olduğu tahmin edilmektedir (Moody, 2008:17). Başka bir deyimle, bu ülkelerde sağlık sigortası kapsamına girmeyen hastalıklar, İsrail, Ürdün, Litvanya, Polonya vb. gibi ülkelere ucuz olarak tedavi edilebilmektedir. Ancak, sigorta

güvencesi olmayan düşük gelirliilerin yurt dışında kendi gelirleri ile tedavi olmaları da son derece zordur.

Yukarıdaki sağlık turizmi geliştirici etkenlerin yanı sıra, sağlık ticaretinin sınırlayıcısı bazı etkenlerin olduğunu da belirtmek gerekir. Bunlar R.Chanda (2001) tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

- Yabancı sağlık kuruluşları tarafından empoze edilen sınırlamalar ve ülkelere giriş/ülkeden çıkış zorlukları. Özellikle sağlık kuruluşlarının akreditasyonu ve lisans sorunları. Sağlık alanında doğrudan yabancı sermaye girişi sorunları.
- Sigorta, eğitim ve telekomünikasyon alanındaki düzenlemeler. Özellikle yabancı ülkelerdeki tedavileri sınırlayan sigorta sistemleri.
- Yerli, düzenleyici, alt-yapısal ve kapasite ile ilgili sınırlamalar.
- Pazardaki yoğun rekabet.

Bu zorlukları aşmak için yapılabilecek düzenlemeler ise;

- Uygun yasal düzenlemeler
- Seyahat formalitelerinin azaltılması
- Sağlık hizmet kalitesi, özellikle kalite garantisi
- Profesyonel(mesleki) lisanlama
- Teknoloji, yeni teknoloji girişine kolaylık sağlanması
- Vergilerde uyum
- Uygun ve nitelikli işgücü
- İletişim ve ulaştırma alanında alt-yapı gelişimi.

şeklinde özetlenebilir. Yukarıda sıralandığı üzere, sağlık turizmini geliştiren etkenler kısıtlayan etkenlere göre oldukça fazladır. Bu nedenle de söz konusu pazara girmenin uzun vadede avantajlı olacağı söylenebilir. Kısıtlayıcı etkenlerin önemli bir bölümü de kısa vadede aşılabılır görünmektedir.

Sağlık Turizminin Avantaj ve Dezavantajları

Sağlık turizminin geliştirilmesi konusunda Bies and Zacharia'ya (2007) göre üzerinde önemle durulacak 3 temel unsur vardır. Bunlar:

- 1.Sağlık hizmetleri kalitesi
- 2.Sağlık hizmetlerine erişimin kolaylığı ve maliyeti
- 3.Sağlık turizmi uygulamalarının başlamasıyla yerel sağlık hizmetleri sisteminin durumu.

Bu ölçütlerin sağlanması ile birlikte ortaya çıkabilecek olan fırsat ve maliyetler aynı yazarlar tarafından aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Bies and Zacharia, 2007);

Yararlar

Sağlık turizminin yararlarının belirlenmesinde 3 kontrol ölçütü ele alınmıştır. Bunlar; tıbbi, ekonomik ve toplumsal olarak adlandırılmaktadır. Yukarıda yer alan 4 seçeneğin tıbbi yararlarının belirlenmesinde, bireylerin sağlık güvencesine sahip olup olmadıkları temel noktadır. Yararların belirlenmesinde diğer noktalar; tıbbi durumun ciddiyeti (zorunlu, acil ya da isteğe bağlı olması gibi), sunulacak sağlık hizmetinin kalitesidir. Ayrıca tıbbi yararlar kişinin durumuna göre de değişiklik göstermektedir. Örneğin, isteğe bağlı ve acil olmayan bir operasyon yaptıracak kişinin sağlık hizmeti beklentisi ile acil yardıma ihtiyacı olan birinin sağlık hizmeti beklentisi birbirinden farklıdır. İlk durumdaki kişi mümkün olan en mükemmel sağlık hizmetini beklerken, acil durumdaki kişi için herhangi bir tıbbi müdahale yeterli olabilmektedir.

Ekonomik yararların değerlendirilmesinde ise, kişinin refah (gelir) düzeyi önem taşımaktadır. Yüksek gelir grubuna sahip bir kişi, düşük gelir grubundaki kişiye göre daha fazla lüks beklentisi içinde olmaktadır.

Toplumsal yararların içinde ele alınan psikolojik faktörler; bekleme süresi, stres ve medikal turizme katılmayı bir tatil olarak değerlendirenler için rahatlamadır. Sosyal faktörler;

sağlanan yararların eşit dağılımı, adalet ve refah olarak sıralanmaktadır.

Fırsatlar

Fırsatlar; toplumsal ve ekonomik olmak üzere iki boyutta değerlendirilmektedir. Ekonomik fırsatlar maliyet tasarrufu olarak değerlendirilmekte, toplumsal fırsatlar ise medikal turizm seçeneklerinin genel toplumsal faydalarının değerlendirilmesidir.

Maliyetler

Maliyetler açısından seçenekler 2 başlık altında değerlendirilmektedir.

- 1- Uygulamanın ülke sağlık sistemine zararları
- 2- Kişisel maliyetler (Sağlık sisteminin pahalılaşması gibi).

Ülke sağlık sistemine verilen zararlar şunlardır:

- 1- Sağlık turizmi ile insanların ülke dışına çıkmaları ülkedeki hastanelerde gelir kaybına neden olabilir.

2- Ülke hastanelerinde alt-yapı yetersizliği olabilir (sadece belli alanlarda uzmanlaşıp, diğer konuları sağlık turizmine bırakmak gibi nedenlerle)

Kişisel maliyetler ise 2 şekilde değerlendirilmelidir:

1- Acil operasyonlar yine söz konusu ülkede yapılmak zorundadır

2- Kişi medikal turizmden faydalansa bile, operasyon sonrası gözetimi yine söz konusu ülkede devam etmek zorundadır.

Riskler

Sağlık turizmini ve medikal turizmi teşvik etmenin 2 önemli riski olabilir. Bunlar (Bies and Zacharia, 2007);

1. Tıbbi risk: hizmet kalitesi ve beklenmedik giderlerle ilgilidir. Hizmet kalitesi açısından medikal turizm yapan hastanelerin batılı ülke hastanelerinden daha az gelişmiş olması olasıdır. Diğer bir tıbbi risk, medikal turizm yapılan ülkelerde yapılan yanlış müdahalelerin katı kurallarla önlenemiyor olmasıdır. Beklenmedik masraflar ise, medikal turizme katılan kişinin durumunun ciddileşmesi ya da kişiye daha büyük bir operasyon yapma gereksiniminin ortaya çıkması ve operasyon sonrası bakımın ya da olası komplikasyonların tedavisinin yine aynı ülkede yapılamayacak olmasıdır. Kişi bu süreçte kendi ülkesinde olmak zorundadır.

2. Politik risk: Politik risk, uluslararası ilişkileri kapsamaktadır. Batılı bir ülkenin örneğin, Hindistan'a karşı sağlık hizmetlerinde karşılaştırmalı üstünlüğünü kaybetmesi durumunda politik ilişkilerin de bozulabileceği yönündedir. Diğer bir risk ise, medikal turizmin batılı ülkelere yaygınlaşmasıyla, ülkenin uluslararası alanda sağlık sistemindeki prestijini kaybetmesidir. Üçüncü risk ise, yabancı doktorların ABD başta olmak üzere batılı bir ülkeye göç etme durumlarının değişmesidir. Eğer medikal turizm diğer ülkelerde (örneğin Hindistan'da) yeterince gelişirse, büyük olasılıkla doktorların çoğu orada çalışmayı tercih edecektir.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, sağlık turizmi ve medikal turizm diğer birçok turizm türlerinden farklı olarak kendine özgü birtakım riskleri de içeren ve sorumluluk düzeyi oldukça yüksek bir turizm türüdür. Bu nedenle dikkatle yönetilmesi gereklidir.

Türkiye’de Sağlık Turizmi

Her yıl milyonlarca (2008’de 26 milyon) turist ağırlayarak çok önemli miktarda (2008’de 21 milyar Dolar) gelir elde eden Türkiye (Kültür ve Turizm Bakanlığı), sağlık turizminde de önemli gelişmeler sağlamıştır. Son yıllarda dünyanın farklı ülkelerinden çok sayıda hasta tedavi için Türkiye'deki özel sağlık kuruluşlarını tercih ettiği görülmektedir.

Bunun en önemli nedeni, orijin ülkelerde çağdaş yöntemlerle gerçekleştirilen tıbbi operasyonların ülkemizde de uygun fiyatlarla yapılmasıdır. Plastik ve estetik cerrahi, saç ektirme, göz ameliyatları, tüp bebek, açık kalp ameliyatı, deri hastalıkları, chekup, kanser tedavileri, kulak burun boğaz, diyaliz ve kalp-damar cerrahisi, jinekoloji, beyin cerrahisi, ortopedi, diş, spa, fizik tedavi rehabilitasyon gibi hemen her dal için gelen yabancı hastalar gerek düşük maliyet gerekse yüksek kalite ve teknoloji standartları nedeniyle Türk sağlık kuruluşlarını tercih etmektedir. Ancak, Türkiye’de sağlık turizmi için yapılmış milyarlarca Dolarlık yatırımlara rağmen talep yeterli ve henüz istenen düzeyde değildir. Bunun nedeni de konuyla ilgili olarak yurt dışında tanıtımların az olması ve etkili bir satış ve pazarlama ağının kurulmamış olmasıdır.

Ülkemizde oldukça gelişmiş olan alanlar vardır ve birçok Asya ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de tedavi ve operasyon ücretleri batı ülkelerine göre oldukça uygun düzeylerde.

Örneğin, ABD’de tüp bebek tedavisi 15-16 bin Dolara, Türkiye’de 2 bin 600 Dolara yapılmaktadır. Lasik operasyonlar (lazerle miyop, hipermetrop, astigmat vb. gibi ameliyatlar) Avrupa ülkelerinde 4.000 ile 8.000 Euro arasında değişirken, Türkiye’de 600 Euro bedellerle bu operasyonlar gerçekleştirilmektedir. Açık kalp ameliyatı Avrupa ülkelerinde 25.000 Euro iken, Türkiye’de A sınıf hastanelerde 10.000 Dolara yapılmaktadır. Bu merkezler ABD ve Avrupa’daki gelişmeleri çok yakından takip etmektedir. Türk doktorlarının başarıları da dünya ülkeleri tarafından izlenmektedir. Türkiye medikal turizmi ile temel hedef; gelen hastaların ve ailelerinin, beden ve ruhen sağlık hizmeti almalarını, tedavi oldukları bölgede turizm potansiyelinden yararlanmalarını sağlamak olmalıdır (Soydan, 2007). Bu konuda en önemli gelişme, Kayseri’de bir özel Göz Merkezi ile ICC-T Ajansın ortak geliştirdiği bir proje sayesinde bu konuda uzman bir seyahat acentesi aracılığı ile ABD ve Avrupa’dan düzenlenecek tur paketleri sayesinde 4-8 bin Euro arası bedellerle lasik operasyonlar yapılması ve tedavi sırasında da 5 günlük bir tur hizmeti sunulması planıdır. Bu turlara dahil hizmetlerde Kapadokya gezisi, kayak olanakları ve kültür vb. gezileri de yer almaktadır. Bu örnek de medikal turizm ile diğer turizm türlerinin nasıl entegre edilebileceğini göstermektedir.

Ülkemizde sağlık turizmi birçok bölgede termal turizm ile birlikte yürütülebilmektedir ve bu da ülkenin çok önemli bir avantajıdır. Özellikle kaplıcaların birçok rahatsızlığı tedavi edici etkisi bu birlikteliği kolaylaştırmaktadır. Termal turizm açısından önemli bir jeo-termal kuşak üzerinde yer alan Türkiye, bu alandaki kaynak zenginliği ve potansiyeli bakımından da dünyada ilk 7 ülke arasına girmektedir (Soydan, 2007).

Sağlık turizminin gelişmesiyle birlikte ülkemizde bu alandaki yatırımlar da hız kazanmaya başlamıştır. Özellikle lazer ile göz ameliyatlarına yabancıların ilgi göstermesiyle birçok göz hastanesi de Akdeniz ve

Ege'de yeni projelere başlamıştır. 20.000'i aşkın yabancı hasta Türkiye'de göz ameliyatı olup özel sağlık kuruluşları ve tur acentelerinin hazırladığı paket programlarla beş yıldızlı tatil yapmaktadır.

Son yıllarda Türkiye'ye göz ameliyatı olmak için gelen turist sayısının 20 bini aşması sağlık kuruluşlarının bu alanda rekabetini de tetiklemiştir. Turistlere paket programlar hazırlayan seyahat acenteleri ve sağlık kuruluşları özel araç, boğaz turu, rehber ve 5 yıldızlı otelde konaklama hizmeti sunmaktadır. 200 milyon Dolara yaklaşan göz hastanesi yatırımları son zamanlarda özellikle aynı zamanda popüler turizm destinasyonları özelliği de taşıyan Akdeniz ve Ege bölgelerine kaymaktadır. Yaz döneminde İstanbul turunu tercih edip ameliyat olan yabancıların daha sonra Ege ve Akdeniz'de tatil yaptığı da belirlenmiştir. Bu da yukarıda belirtilen klasik turizm-sağlık turizmi bütünleşmesinin iyi bir örneğini oluşturmaktadır.

Konu ile ilgili uzmanların değerlendirmelerine göre, ülkemize gelen hastaların büyük bir çoğunluğu Avrupa'dan gelmektedir. Bunlardan göz ameliyatı için Türkiye'yi tercih eden turistler ülkede ortalama 4-5 gün kalmaktadır. Sadece göz ameliyatı için gelen hastalar ülkemize ortalama 2.500 Dolar döviz bırakmaktadır. Ülkeye tedavi için gelen hastaların önemli bir bölümü göz rahatsızlıkları için, ikinci sırada da kısırlık tedavisi için gelmektedir. Ülkemiz açısından medikal turizmde kişi başına ortalama harcamanın ortalama 2500 Dolar olduğu ve tatil turizmi ortalamasının da 650 Dolar olduğu düşünüldüğünde medikal pazarın ne kadar önemli olduğu kolayca anlaşılmaktadır.

Türkiye'de Medikal Turizmin Üstün ve Zayıf Yönleri

Konu ile ilgili uzmanlara göre, Türkiye'nin sağlık turizmi konusunda rekabetçi üstünlüğü ve zayıf yönleri olarak aşağıdakiler saptanmıştır (Selvi, 2008; Soydan, 2007);

Üstünlükler

- Hastanelerin alt-yapıları ve donanımlarının yüksek kalitesi,
- Hekimlerin ve hizmet sunucularının eğitim ve deneyim düzeyinin batı ülkeleri standartlarında olması,
- Diğer ülkelere göre sunduğu fiyat avantajları. Örneğin, yurt dışında 250 Euro olan Bir MR incelemesi, ülkemizdeki hastanelerde 50 Euro'dur.
- Özellikle bulunduğu coğrafi konum ve geleneksel turizm çekicilikleri (doğal ve tarihi) ve uzun süre seyahat engeli yaratmayan iklim koşulları.
- Yüksek standartlara ulaşan turizm tesisleri ve iyi yetişmiş yabancı dil bilen personel.
- Türkiye'nin sağlık turizmi kapsamında kaplıca, iklim, mağara, deniz, şifalı bitki ve diğer doğal tedavi yöntemlerinin en iyi uygulanabileceği zengin bir potansiyele sahip olması.
- Medikal ve sağlık turizminin diğer turizm türleri ile bütünleşebilmesi ve ortak tur programlarının yapılabilme olanakları.

Zayıf yönler

- Sağlık turizmi Türkiye için henüz yeni ve bu nedenle henüz tam anlamı ile organize olmaması.
- Sağlık kuruluşlarında sağlık turizmi ile ilgili yetiştirilmiş uzman sayısının henüz yeterli sayıda bulunmaması.
- Konuya ilişkin aracı kuruluşların (seyahat aracısı işletmeler) henüz bu alana yeteri kadar girmemiş olması ve bu konuda yurt dışında tanıtım – pazarlama çalışmaları yetersizliği.
- Hastanelerimizin web sayfalarındaki yetersizlikler. Bu durum aynı zamanda tanıtım, reklam ve pazarlama alanında da önemli eksiklikler olduğunun da bir göstergesidir.
- Sağlık kuruluşlarının genelde büyük kentlerde yoğunlaşması nedeniyle medikal turizmle klasik turizm bölgelerinin entegre olarak sinerji yaratamaması.
- Türkiye’ye sağlık turizmi için yoğunlukla Almanya ve Hollanda gibi Türk nüfusunun yoğun olduğu Avrupa ülkelerinden talep vardır. Oysa bu ülkelerdeki konuyla ilgili Türk girişimci sayısı yok denecek kadar azdır. İngiltere’de bu hizmeti vermek üzere kurulmuş bir firma vardır (Travel to Cure) ve henüz Türk sağlık kuruluşlarının bu pazara girmek için bir girişimleri de yoktur (Yıldırım ve Altınkaya, 2006). Bu da ülkedeki sağlık turizmi olanaklarının batıda etkili pazarlanamamasına yol açmaktadır.

Sağlık Turizminin Geleceği

Tahminlere göre sağlık turizmi, insanların sağlıklarına gösterdikleri özen arttığı, sağlık hizmetleri rekabetçi duruma geldiği ve maliyet farkları ana unsur olarak kaldığı takdirde ülkemizde gelecekte daha da hızlı bir artış gösterecektir. Özellikle plastik cerrahiye olan talep artışının devam edeceği, böylece denizaşırı hizmetler için de önemli bir talep oluşacağı ve sağlık turizmin temel ögesi olan kalp ameliyatları ile yer değiştireceği uzmanlarca tahmin edilmektedir.

Sağlık turizmini geliştirmeyi amaçlayan ülkelerin sayısı da giderek artmaktadır. Asya’daki sağlık turizminin başarısı küresel ilgiliyi ve rekabeti artırmakta ve bu durdurulamaz gibi gözükmektedir. Örneğin, termal turizm seyahatleri konusunda Singapur maliyeti nispeten yüksek bir destinasyon olmasına rağmen, 2012 yılında 1,8 milyar Dolar gelir getirmesi beklenen 1 milyon hastayı çekmek istemektedir. Bu hedef gerçekleşirse ülkede en az 13.000 yeni iş olanağı yaratacaktır. Yine Filipinler medikal turizme olan ilgisini, yeni bir havalimanı yaparak ve tüm dünyadaki hastaların bir şekilde İngilizce konuşan Filipinli doktorlara aşına olduklarını vurgulayarak göstermiştir. Dubai, Orta Doğu turistlerinin Asya’ya gitmelerini engellemek için yeni bir Sağlık Kenti kurmuştur. Hindistan’daki en büyük özel uluslararası sağlık servis grubu olan Apollo’nun 2004 yılında 37 tane hastanesi, Kuveyt, Sri Lanka ve Nijerya’daki hastaneler ile ortaklığı vardır ve Dubai, Bangladeş, Pakistan, Tanzanya, Gana, Filipinler, Londra ve Chicago’daki büyüyen özel kurumlar ve uluslararası bağlantıları olan diğer kuruluşlar ile bunu planlamaktadır (Connel, 2006: 7).

Sağlık turizmi gelişmekte olan ÷lkelerde seçkin sınıfın ilgisini çekmektedir. Örneğın, Nijeryalılar Nijerya dışındaki sağlık giderleri için yılda 20 milyar Dolar harcama yapmaktadır. Yine, Japonların basit muayeneler için bile iş görenlerini dışarıya göndermesi ve yaşlı insanlarını yabancı ÷lkelerdeki huzurevlerine gitmeleri için teşvik etmesi konuya ilişkin en uç örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçler, sağlık hizmetinin marketteki bir raftan ürün alır gibi alınabilir olduğı tutumuna, teknolojinin ve özel işletmelerin öneminin vurgulanmasına neden olmuştur. Sağlık hizmetleri ticareti artmakta, daha rekabetçi hale gelmektedir ve küreselleşmede yeni boyutlar açmaktadır. Tüm bunlar şık bir şekilde paketlenildiğinde kimi zaman işe yarayan medikal turizm pazarda oldukça önemli bir niş (niche) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yukarıdaki başlıklarda ayrıntıları ile belirtildiğı üzere Türkiye dünya genelinde bakıldığı zaman sağlık turizmi ve özellikle medikal turizmde henüz gelişme aşamasındadır. Ancak iyi bir gelişme potansiyeline sahip olduğı da söylenebilir. Bu turizm türünün geliştirilmesi için aşağıda belirtilen önlem ve uygulamalar yararlı olacaktır;

- Yurt dışında satış ağıının kurulması amacıyla; tur operatörlerinin, uzman acentelerin ve sağlık kuruluşlarının bu konuya özendirilmesi gerekmektedir. Turizm Bakanlığının da konuya özel bir önem vererek sağlık turizminin en etkin pazarlanması nasıl olmalıdır sorusuna yanıt aranmalıdır.
- Sağlık turizminde satış ve pazarlamanın yolu büyük yurt dışındaki turizm ve sağlık ile ilgili fuarlardan geçmektedir. Bu fuarlara etkin bir şekilde katılmak gereklidir.
- Öncelikle yakın ÷lkeler olmak üzere, gelişmiş batı ÷lkelerinin sağlık ve sigorta sistemleri, tanı ve tedavi fiyatları, teknolojileri araştırılmalı medikal turizm için hedef ÷lkeler ve pazarlar seçilmelidir.
- Diğer ÷lkelerde olduğı gibi tanıtım materyallerinde ve ürün paketinde konvansiyonel(geleneksel) turizm olanakları, turlar, termal turizm olanakları ve medikal turizm birlikte sunulmalıdır.
- Sağlık Turizmine hitap eden hastanelerde konuya ilişkin uzmanlar tarafından eğitim çalışmaları yapılmalı, işletmeler kadrolarında konunun uzmanlarını bulundurmalıdır. Özellikle yabancı dil bilen ve sağlık turizm eğitimi olan elemanlara ihtiyaç vardır.
- Sağlık turizminin gelişmesinde ve organize edilmesinde batı ÷lkelerindeki sigorta kuruluşlarının önemli bir rolü vardır. Ülkemizdeki sağlık kuruluşları ABD ve Avrupa'daki sigorta şirketleri yapacakları oldukları anlaşmalar çerçevesinde bu hizmetleri daha geniş bir pazara hitap ederek yerine getirebilirler.
- Sağlık turizmi yapan kurum ve kuruluşların belirlenmesi ve belgelendirilmesi sağlanmalıdır
- Medikal turizm araçlarının seyahat düzenlemeleri hastanın evden çıkışından tekrar evine dönüşüne kadar geçen tüm süreçleri kapsamalıdır.

Yukarıdaki koşullar sağlanabildiği takdirde Türkiye sağlık turizminden yılda hedeflediği 15 milyar Dolar geliri sağlayabilir. Genel olarak sağlık turizmi ve özelde de medikal turizmi ülkemizdeki işletmeler ve akademik çevre bakımından oldukça yeni ve araştırma alanları açık bir alandır. Konuya ilişkin olarak daha ileri çalışmalar; sağlık turizmi talebi ve talebi etkileyen faktörler, medikal turistlerin destinasyon seçim ölçütleri, sağlık turizminde bölgeler ve ülkelerarası rekabet analizleri, sağlık turizmi hizmeti arz kapasitesi, hastanelerin sağlık turizmine uygunluğu, sağlık turizmi için yabancı ülkelerdeki finansal destekler ve konvansiyonel turizm – sağlık turizmi – termal turizm – medikal turizm entegrasyon modelleri konusunda yapılabilir.

7.2.2. Dereköy Sağlık Turizmi Projesi

Zonguldak ili ilçe sınırları içerisinde bulunan Dereköy'ün kendine has doğa güzellikleri oldukça etkileyicidir. Özellikle hava kalitesi, oksijen dengesi ve nem oranı açısından sağlık turizmine elverişlidir. İçinden bir akarsu geçmektedir.

Köyde yaşayan 149 vatandaş bulunmaktadır. Bunların %50'si TTK emeklisidir ve çeşitli evrelerde pulmener rahatsızlıkları bulunmaktadır. Dere köy son yıllarda ciddi anlamda göç vermiştir. Köyün meraları çok zengin olmakla birlikte hayvancılık neredeyse yapılmamaktadır. Benzer durumlar çevre köyler için de geçerlidir.

Dereköy ve çevresinin görünüşü

Zonguldak ili madenleri ile tanınmaktadır. Özellikle TTK tüm il için önemli bir kuruluştur. Uzun yıllar çevre köylerdeki insanlar bu kurum için çalışmışlardır. Son yıllarda hızla artan kömür çıkarma maliyetleri ve kar düşüşleri dolayısıyla TTK küçülmeye gitmiştir. Böylece bölgenin en önemli geçim

kaynağı azalmış ve bu yer altı zenginliği anlamını yitirmiştir. Arkasında akciğer sorunları kronikleşmiş bir emekli popülasyon bırakmıştır.

Buna benzer senaryolar tüm dünyada görülmektedir. Özellikle yeni ve sürdürülebilir enerji teknolojilerinin gelişmesiyle kaçınılmaz olarak kömür işletmelerinin kapatılacakları öngörülmektedir. Hem tehlikeli hem de ekolojik olarak çevreye zarar veren bu işletmelerin kapanması ile bu bölgelerin yeni gelişim modellerini ortaya koymaları bir zorunluluk haline gelmiştir.

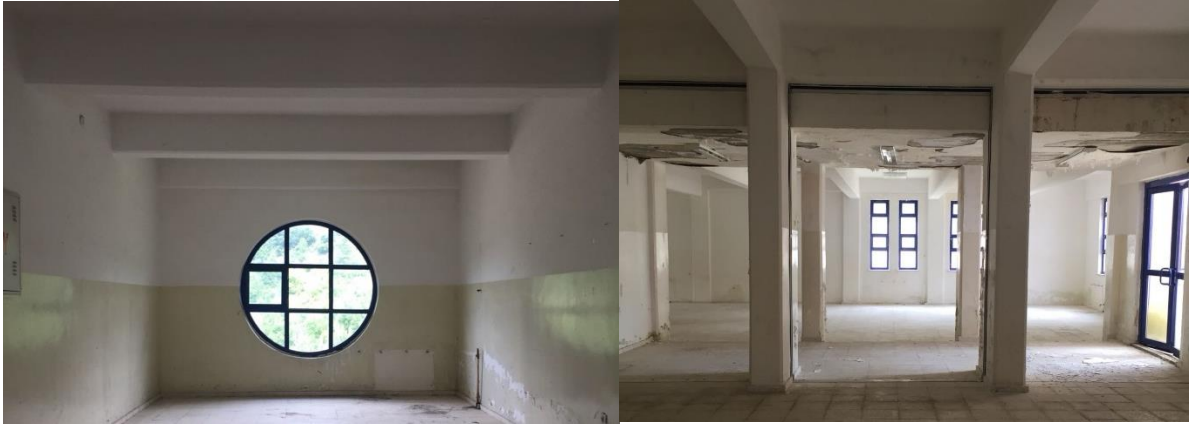
Geçmişte uzun yıllar bu işletmelerde çalışmış maden işçileri kömür tozundan dolayı pulmener hastalıklarına yakalanmışlardır. Kronikleşmiş bu hastalıkların tamamıyla tedavisi imkânsız olmakla beraber, doğru terapiler uygulanarak hastaların yaşam kalitesi ciddi ölçüde arttırılabilmektedir.

Zonguldak ili 1970 ve 1980'li yıllarda Almanya'ya ciddi oranda göç vermiştir. Göç eden vatandaşlarımız Almanya'da da madenlerde çalışmış ve oradan emekli olmuşlardır. Günümüzde bu insanlar Türkiye'ye sıkça ziyaretlerde bulunmakta, özellikle doğup büyüdükları toprakları tercih etmektedirler. Zonguldak havaalanından Almanya'ya direk uçuşlar mevcuttur ve bu havaalanı dolayısıyla uluslararası uçuşları gerçekleştirecek kapasiteye sahiptir. Almanya'daki kömür madenlerinde çalışmış olan vatandaşlarımızın ve Alman Kömür Madeni İşçilerinin de benzer pulmener rahatsızlıklara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda dönüşüm potansiyeli açısından incelenen, Dünya Bankası fonları ile 1997-1998 yılları arasında inşa edilen ve şu anda atıl halde bulunan Dere Köy Okulunun aktif olduğu dönemde yaklaşık 650 öğrenci kapasitesine sahip olduğu ancak yalnızca 280-290 öğrenciye hizmet verdiği öğrenilmiştir. Okulun bulunduğu arazi 16.500 m² alana sahiptir. 1 bodrum ve yer üstünde 3 kattan oluşan binanın zemin oturumu 1.000 m², toplam alanı ise bodrum dahil 4.000 m²dir.

Yapının içerisine girilerek fiziki durumu ile ilgili gözlemler ve incelemeler yapılmıştır. Buna göre aşağıdaki notlar çıkarılmıştır:

- Yapı, Dünya Bankası Fonları ile yapılmış olduğundan taşıyıcılık açısından Dünya Bankasının sıkı kontrol mekanizmalarının bir sonucu olarak oldukça yeterli olduğu ve şu ana kadar da sağlam olarak muhafaza edildiği gözlemlenmiştir.

Dereköy atıl okul binası içerisinde görünüşler

- Yapının bodrum katının şu anda su altında olduğu gözlemlenmiştir. Her ne kadar yapının sağlam bir altyapısı olsa dahi bu su birikmesinden kaynaklanmış olabilecek zeminel ve yapısal sorunlarla ilgili mühendislik raporları gerekmektedir.
- Yapının dış kısmında bulunan girişler, yağmur iniş boruları, tesisat kanalları v.b. elemanların tamamen eskidiği gözlemlenmiştir. Bu açıdan tüm tesisat ve altyapıyla ilgili yenileme çalışması yapılmalıdır.
- Yapının iç fonksiyonları değişimi ile beraber en fazla %20 lik bir miktar kısmi yıkım ihtiyacı olduğu düşünülmektedir.

Dereköy atıl okul binası yan girişi

- 2011 yılında kapatılan ve şu anda atıl halde bulunan binanın yerinde incelemeleri yapılmış, farklı fonksiyonlara dönüşüme uygun olabileceği belirlenmiştir.

Dereköy Merkez ve atıl okul binası arasındaki mesafe

Dereköy atıl okul binasından bir görünüm

Dereköy'e Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Zonguldak Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü ve Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı (BAKKA) temsilcileriyle yapılan ziyaret sırasında köyde yaşayan insanlarla köyün durumu, ihtiyaçları ve problemleri ele alınmış, ardından Dere Köy Okulunda incelemeler yapılmıştır.

Dereköy Merkez’de yapılan görüşmeler

Okulun durumunun incelenmesinin ardından okul çevresinin potansiyelleri ve doğası incelenmiştir. Özellikle okul arazisi yanından geçen Aydınlar Çayı ve çevresinin herhangi bir proje uygulamasında önemli bir katma değer sağlayacağı görüşüne ulaşılmıştır.

Okul arazisinin yanından geçen Aydınlar ayı ve çevresindeki eşsiz doğaı yapı

Tapu kadaastro verileri incelendiğinde arazi ve çevresinin mülkiyet durumu aşığıdaki gibidir.

Dereköy okulunun tapu kadastrodan elde edilen arazi ve çevre durumu

Okulun bulunduğu parsel 107/12 16.500 m² alana sahiptir. Okulun yanından geçen ve orman arazisi olarak belirtilen 150/1 parseli okulla yan yana olmanın dışında Aydınlar Deresinin büyük bir kısmını kapsamakta ve derenin karşı tarafında ve yolun karşı tarafındaki alanlara uzamaktadır. 150/3 parseli ise kayıtlarda "Hali arazi" olarak geçmektedir.

Dereköy okulunun bulunduğu 107/12 nolu parsel

Dereköy okulunun değerlendirilmesi ile ilgili Zonguldak iline yapılan ziyaret çerçevesinde okul ve çevresinde uygun olabilecek fonksiyonlarla ilgili farklı kurum ve kuruluşlarla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerden Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde solunum Yolları Uzmanı sayın Dr. Zuhal Kunduracılar ile yapılan görüşmede elde edilen veriler doğrultusunda Dere Köy bölgesinin hastane ile olan mesafesi, Zonguldak ilinde 2012 yılında yapılan Sağlık Kongresi dahilinde elde edilen veriler ışığında ve Dere Köy atıl okulunun fonksiyonel olarak uygunluğu ve çevresindeki eşsiz doğal yapı göz önüne alınarak Sağlık Turizmine yönelme konusu ele alınmıştır.

Proje, daha önce inşa edilmiş atıl köy okulu ve bu okulun çevresindeki alanların, yanından geçen akarsu ve köy ile bütünleşmesi sağlanarak, solunum yolları rahatsızlıkları baz alınarak sağlıklı yaşam ve nefes temalı bir terapi merkezi ve sanatoryum olarak yeniden yapılandırılması üzerine kurulmuştur.

Soluduğumuz havanın kalitesi vücudumuzun sağlığı için çok önemlidir. Kaliteli hava ve doğru nefes bizi daha sağlıklı bir yaşama kavuşturur.

Günümüzde büyük şehirlerde yaşayan insanlar giderek sağlıklarını yitirmektedirler. Stresli yaşamları hızlı ve özensiz nefes alıp vermelerine neden olmaktadır. Ayrıca büyük şehirlerdeki kötü hava kalitesi sebebiyle insanlar yavaş yavaş zehirlenmektedirler.

Konuya klinik açıdan yaklaşmakla birlikte, holistik bir felsefe ele alınması gerekmektedir.

Proje kapsamında uzmanlar tarafından kısa orta ve uzun vadeli sağlıklı yaşam programları ve kürleri hazırlanacaktır. Ziyaretçiler öncelikle bir sağlık muayenesinden geçirilmek koşuluyla, kişiye özel sağlık kürlerinden faydalanabileceklerdir. Program dahilinde; egzersizler, sağlıklı yaşam koçlarından uygulamalı eğitimler ve tamamlayıcı tıp terapileri bulunacaktır.

Örneğin;

Orman içinde kendi kondisyonlarına uygun olarak farklı zorluklardaki yürüyüş ve spor parkurlarını tamamlayacakları rotalar bulunacaktır.

Ekolojik bahçecilik & permakültür dersleri alarak ekim dikim yapabileceklerdir. Akarsu içinde oluşturulmuş havuzlarda balık avlayabileceklerdir.

Yine suyun etrafında özel olarak tasarlanmış fitoterapi (doğal tıbbi aromatik bitkilerle terapi) bahçelerinden ve hidroterapi (su ile terapi) havuzlarından tedavilerine devam edebileceklerdir.

Sağlık merkezinde küçük ölçekli bir de ağıl bulunacak ve içinde koyun keçi gibi küçükbaş hayvanlar bulunacaktır.

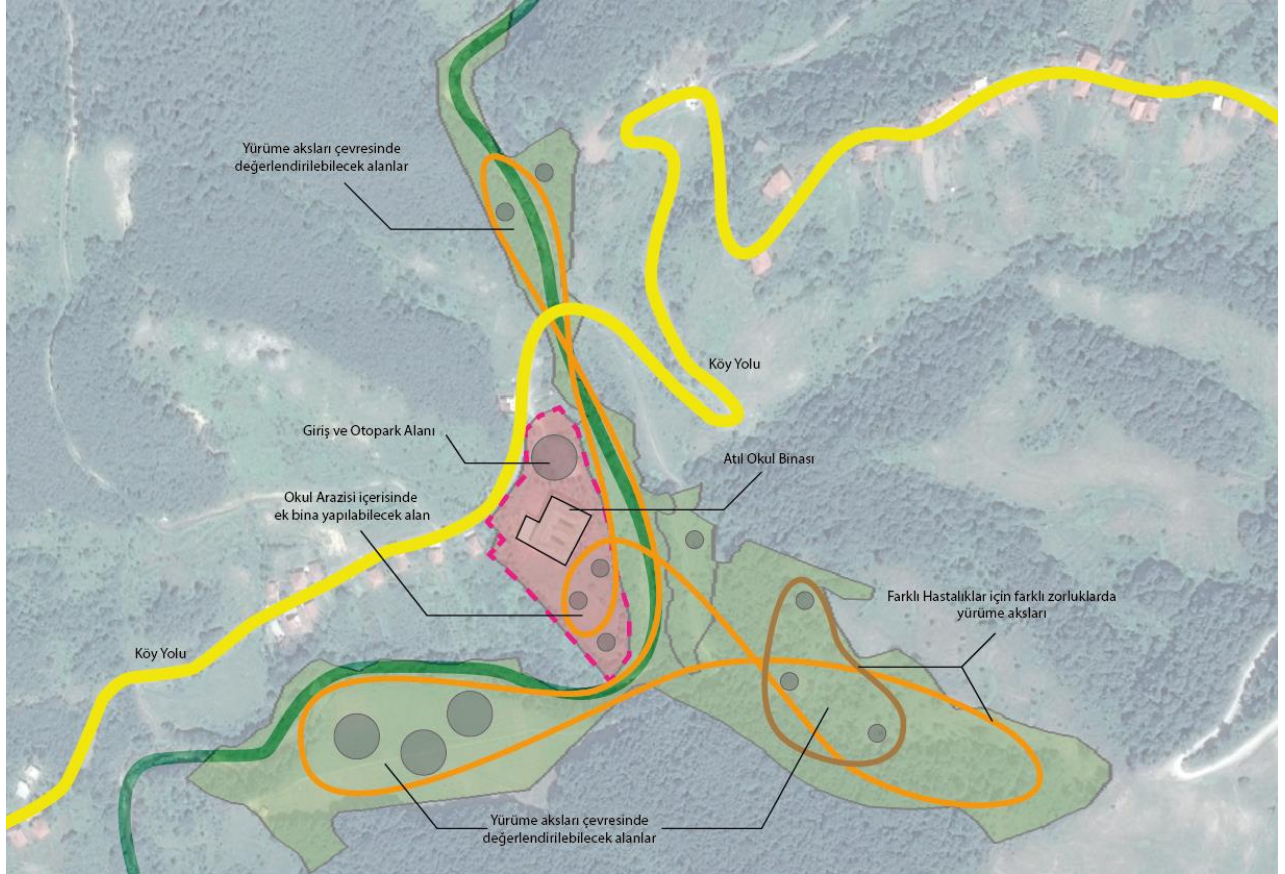
Elvanpazarcık bölgesinde yapılması planlanan Apiterapi Merkezi örneğine dayanarak apiterapi uygulaması gerçekleştirilecektir.

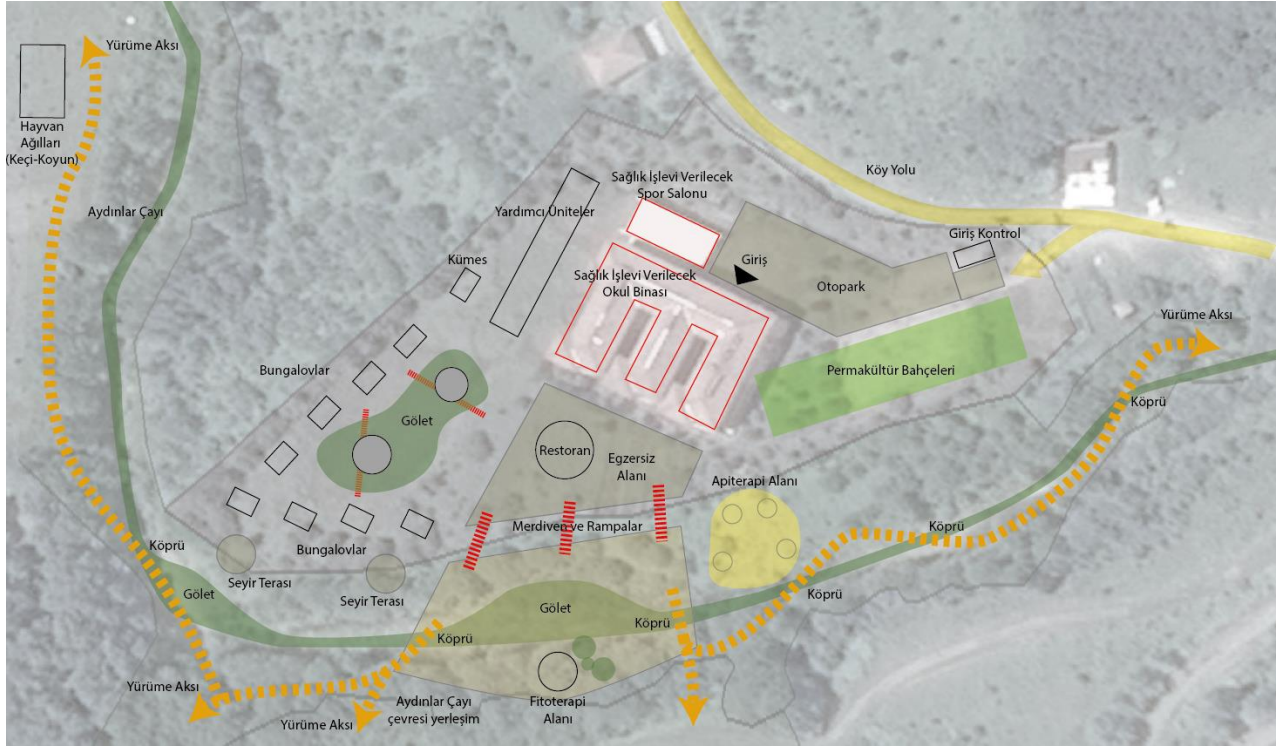
Kükürt oranı açısından oldukça zengin olan Zonguldak mağaraları sağlık turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Özellikle kronik pulmener rahatsızlıklara sahip insanlara kükürt oranınca zengin havanın iyi geldiği bilinmektedir. Dere köy sağlık köyünde kalan ziyaretçiler bu mağaraları düzenli ziyaret edeceklerdir.

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde Tıp Fakültesi içerisinde alanında yetkin bir insan kaynağı bulunmaktadır. Zonguldak ili önemli sağlık kongrelerine ev sahipliği yapmış ve konusunda dünyaca tanınan önemli isimleri ağırlamıştır. Kongre raporlarında ortaya çıkan sonuç ilin sağlık turizmindeki potansiyelini ortaya koymaktadır. Ayrıca ilimizde tamamlayıcı tıp üzerine çalışan uzman sağlıkçılar vardır. Geçen yıllarda Türk ve Alman katılımcılarla düzenlenen, sağlıklı yaşlanma kür ve programları başarılı olmuştur. Bu yöndeki iş birliklerini geliştirmek isteyen sağlık profesyonelleri ve yatırımcılar konuyla ilgilenmektedirler. Almanya ve İsviçre'de bu tip bir tesis ile ortaklık kurmak isteyen sağlık işletmeleri ve doktorlar bulunmaktadır.

Dereköy Okulunun Sağlık Turizmi Merkezine Dönüşümü Yerleşim Planı

Dereköy Okulunun Sağlık Turizmi Merkezine Dönüşümü Yerleşim Planı

7.3. Çiftlik Projesi

7.3.1. Çiftlik Turizmi Tanımı

Çiftlik turizmi, kırsal bölgelerde, çiftlik organizasyonu amacıyla kurulmuş ve çevresine çiftlik ürünü sağlayan bir işletmenin aynı zamanda turizm konaklama olanakları sağlaması, gelen turistlerin de isterlerse bir çalışma programına katılabilecekleri, kırsal yaşantının sahnelenmesine olanak sağlayan bir girişimdir.

Çiftlik turizmine katılan turistin amacı yaşadığı ortamdan farklı olan çiftlik ortamında belirli bir süre çiftlik hayatını yaşamaktır. Turist, belirli bir süre çiftçi gibi doğal ortamı yaşar.

Çiftlik turizmi değişik potansiyel çiftlik faaliyetlerinden birini oluşturan —alternatif çiftlik organizasyonu olarak kavramsallaştırılmıştır. Çiftlik turizmi kırsal turizmin bir bölümü olup konaklama yerinin part-time ya da full-time olarak kullanılması kriterine göre ayırt edilmektedir. Bunun yanı sıra çiftlik turizmi aynı zamanda ticari konaklama amaçlı kurulma özelliğine göre de tanımlanmaktadır. Ana binadaki kalacak yerler ev halkının yaşadığı mülke bitişik odalardan oluşmaktadır. Çiftlik evlerindeki turist pansiyonlarının 19. yy. sonlarında İngiltere’ de yatak ve kahvaltılı konaklamasıyla başlayan uzun bir geçmişi vardır.

Çiftlik turizmi özellikle 20. yüzyıl içinde popüler bir faaliyet olarak gelişmiştir ve günümüzde tüm Avrupa ülkelerinde yaygın bir uygulama olmuştur. Kuzey Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda ve Filipinler gibi ülkelerde çiftlikler profesyonel birliklerle organize edilmektedir. İtalya' daki —Agri Tour , Almanya' daki Bauernhofurlaub veya İsviçre'deki —Bo Pa Lantgard bunlara örnek olarak verilebilir. internet kullanımının yaygınlaşması ile çiftlik turizmi pazarlaması da küresel hale gelmiştir.

1960'lı yıllardan sonra kırsal alandaki rekreasyon merkezlerinin başında çiftlikler gelmektedir. Boş zamanları değerlendirme ve açık hava rekreasyonu olarak çiftlik turizmi, kentten kırsal alana dönüşün en güzel örneğidir.

Çiftlik kavramı, sadece tarımsal üretim yapan çiftliklerle ilgili olmayıp bu çiftliklerde ayrıca konaklama imkânının sağlanmasıyla ilgilidir. Bu bağlamda çiftlik turizmi aşağıdaki başlıklarla açıklanabilir.

Çiftliklerde, değişik tarım ürünleri üretimi ve değerlendirmesi yanında, çiftlik ürünlerinin bir şekilde pazarlandığı, taze gıda maddelerinin turistlere sunulduğu bir düzen içinde geceleme ve yeme-içme imkanlarının basit tesislerde sağlanmasıdır.

Kentlerin çevrelerindeki küçük köy evlerinde, doğaya dönük ufak tarım işletmesi de yapma imkanı bulunan yerleşimlerde doğaya dönük yaşam olgusunun hafta sonu uygulamasıdır.

Çiftlik turizmi aşağıdaki faaliyetleri içermektedir:

- Konaklama,
- Çiftlik ziyaretçileri merkezi, galeriler ve müzeler,
- Ürünlerin ve el işi ürünlerin satışı için çiftlik dükkanları,
- Rehberli yürüyüşler,
- Eğitimsel ziyaretler,
- Meyve toplama, ata binme, balık tutma gibi çiftlik aktiviteleri,
- Yiyecek ve içecek pazarı.

Çiftlik turizminin soyut veya somut öğeleri, ziyaretçileri manzarayla cezbederek tatmin düzeylerinin artmasını sağlamaktadır. Çiftlik konaklamaları; çiftçilik aktiviteleri ile eğlence ve/veya önerilen diğer çekici aktivitelere katılma amacı ile gecelik konaklama aktivitelerini, çiftlik ziyaretleri ise; çiftlikte yürütülen faaliyetlere katılım, eğlence ve/veya önerilen diğer çekici aktivitelere katılma amacı ile kısa dönemli ziyaretleri kapsamaktadır.

Turistlerin Çiftlik Turizmine Katılma Nedenleri

Çiftçiler ve turistler açısından çiftlik turizmi faaliyetlerine katılma nedenleri farklılık gösterebilmektedir. Aşağıda turistlerin ve çiftlik sahiplerinin çiftlik turizmi faaliyetlerine katılma nedenleri açıklanmaktadır:

Çiftlik turizmi çok çeşitli nedenlerle ilgi çekmektedir. Çiftlikler memnuniyet verici, sessiz, sakin, huzur verici olarak anlaşılmaktadır. Buna ek olarak çiftlik hayvanları özellikle çocukların ilgisini çekmektedir. Çiftlik turistleri çoğunlukla halkla bütünleşmek ister. Çiftlik turizmi doğal yaşam ve geçmişe yönelik nostalji yaratır. Çiftlik turistleri alternatifler ve bireysel deneyimler yaşamak isterler ve geleneksel turist konaklamalarından uzaklaşmak isterler. Geleneksel kitle turizmine karşı olumsuz fikirler, çiftlik turizmine olan ilginin artmasının temelini oluşturmaktadır. Bazı çiftlik turistleri deneyimlere bizzat katılmak yerine izleyici olarak çiftlik turizmi faaliyetlerine ilgi gösterebilmektedirler.

Almanya’da yapılan bir araştırmada çiftlik turistlerinin seyahat güdöleri incelenmiştir. Buna göre çiftlik turistlerinin seyahat güdülerinin başında doğa/ortam gelmektedir. Bu güdüyü sırasıyla serbest zaman, geziler ve sakin dinlendirici ortam takip etmektedir. Bu araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç ise çiftlik turistlerinin turizm kaynaklarına verdikleri önemdir. Turistler için en önemli öge, doğal manzardır, bunu yüzme ve sörf için göller, yerel lokantalar, bisiklet ve yürüyüş alanı, doğal kaynaklar ve iklim izlemektedir.

Çiftçiler Açısından Çiftlik Turizminin Geliştirilme Nedenleri

işletmeler için çiftlik turizminin özendirici rolü apaçıktır. Ekonomik yarar sağlama kilit noktadır. Yapılan çalışmalar çiftlik turizminin küçük ölçülü ve mevsimlik bir talep olmasından dolayı az miktarda gelir sağladığını göstermektedir. Ayrıca turistlerin kıyı veya şehir destinasyonlarını ziyaretlerinde yaptıkları harcamalardan daha az harcama yaptıkları yapılan araştırmalarda elde edilen bir sonuçtur. Çiftlik turizmi, çiftçilerin net gelirine genellikle çok az miktarda katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla çiftçilerin çiftlik turizmi faaliyetlerine katılımının temel nedeni, maddi kazançtan çok bu turizm türüyle elde ettikleri arkadaşlıklar ve kurdukları temaslardır. Turistler, çiftçilerin dış dünyaya açılan bir penceresi olmaktadır. Çiftçilerin genelde çok az seyahat tecrübesi olduğundan ve turistlerin kendi memleketleri veya seyahat ettikleri diğer yerler hakkında anlattıklarından bir şeyler öğrenmektedirler. Ayrıca çiftçiler, çiftlik hayatı konusunda uzman bazı turistlerden son derece yararlı bilgiler veya uygulamalar alabilmektedirler.

Çiftlik Turizminin Çevre Üzerindeki Etkileri

Çiftlik turizminin çevre üzerindeki etkileri incelendiğinde; biyoçeşitlilik hakkında eğitim mekanizmasını içeren çiftlik turizminin (daha fazla doğaya duyarlı turist çekebilmek için) kırsal çevreyi doğrudan

koruyabileceği ortaya çıkmaktadır. Geleneksel turizm doğal ortamı tüketmesi, biyoçeşitliliği azaltması gibi nedenlerle çevreyi tehdit etmektedir. Çiftlik turizmi, çevreyi ve doğal yaşamı koruma özelliğiyle geleneksel turizmin olumsuz etkilerine karşı alternatif bir turizm faaliyetidir. Ayrıca çiftlik turizminin sosyal etkileri de bulunmaktadır.

Çiftlik turizmi turistler ve yerel sakinlerle iletişimi ve kültürel etkileşimi artıran bir turizm faaliyetidir. Çiftlik turizminin kabul edilen diğer bir avantajı ortaklaşa toplum hareketlerini desteklemesi ve yerel kimliği canlandırmasıdır.

Çiftlik turizminin sosyo-kültürel, ekolojik, ekonomik ve politik etkileri aşağıda sıralanan maddelerde açıklanmıştır:

- Yiyecek üretimi ve doğal yöntemler ile ilgili bilgi sağlar.
- Çevreye ilgi artar.
- Modern yaşam ve yiyecek üretimine karşı eleştirel davranışların ortaya çıkmasına neden olur.
- Çocuklara hayvanlar ile iletişim kurma fırsatı verir.
- Sosyal ilişki ve kültürel değişikliklerin artmasını sağlar.
- Çiftçiler için dünyaya bir pencere açar.
- Çiftçilerin anlayışlarının gelişmesine yardımcı olur.
- Kırsal bölgelerdeki problemlerin farkındalığını artırır.

Çiftlik Turizminin Ekolojik Yönden Etkileri

- Ekolojik ürün üretimine yardımcı olur.
- Yerel kaynaklardan yararlanır.
- Az enerji kullanımını gerektirir.
- Çevre üzerinde fiziksel etkisi oldukça azdır.
- Tarımsal, kültürel ve geleneksel çevrenin korunmasına yardımcı olur.
- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına yardımcı olur.

Çiftlik Turizminin Ekonomik Yönden Etkileri

- Yerel finansal kaynakları seferber eder.
- Kırsal ekonomiyi çeşitlendirir ve dengede tutar.
- Piyasa değişikliklerine karşı esneklik sağlar.
- Yeni iş fırsatları doğurur.
- Çarpan etkisi diğer ekonomik sektörlere katkıda bulunur ve dengeler.
- Çiftlik ürünlerini satma yoluyla ek gelir sağlar.
- Kesintisiz, doğrudan kullanılabilir gelir sağlar.

- Kadınlar için iş yaratır.
- Yurtiçi harcamalar yoluyla ulusal ekonomiyi destekler.

Çiftlik Turizminin Politik Yönden Etkileri:

- Çevresel bölgeleri destekler.
- Göçü azaltır.
- Alt yapı tedarikini destekler.

Ekoturizm ve Çiftlik Turizmi Kavramlarının İncelenmesi

Ekoturizm konusunda çok sayıda tanım yapılmış olup bu konuda tam bir fikir birliğine varılamamıştır. Uluslar arası Doğa Koruma Birliği 'nin tanımına göre ekoturizm, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaretir. Ekoturizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara karşı duyarlı seyahattir olarak tanımlamıştır. Ekoturizm tanımlarının ortak noktaları dikkate alındığında, ekoturizmin aşağıdaki özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ekoturizm;

- Benzersiz, ulaşılabilir (korunan veya korunmayan) doğal çevre gerektirir,
- Katılımcılarının —isteneni|| davranışlarını geliştirir ve çevre ahlakını güçlendirir,
- Kaynakları bozmaz, doğal çevrenin tüketici bir şekilde aşınmasına neden olmaz, arazinin uzun dönemli güvenliğini sağlar,
- Dışsal (extrinsic) değerlerden çok, öz (intrinsic) değerlere odaklanmıştır, insanların çevresine değil, sorunun çevresine yönlendirilmiştir,
- Çevre ve yaban hayatı için faydalıdır,
- Yörede yer alan doğal çevre ve herhangi bir kültürel değere, ilk elden etkide bulunur,
- Turizme yerel toplulukları aktif bir şekilde katar,
- Memnuniyet derecesi fiziksel başarı veya heyecandan çok, eğitim ve kıymet bilirlikle ölçülür,
- Ciddi bir hazırlık gerektirir hem liderlerin hem de katılımcıların derinlemesine bilgili olmaları istenir,
- Tur operatörlerinin, yerel rehberlerin ve diğer işletmenlerin eğitilmiş olmalarını gerektirir,
- Yerel halka girişim olanakları ve istihdam sağlar, şeklinde sıralanabilir.

Ekoturizmde uyulması gereken kurallar:

Gerek tur düzenleyen acentaların gerekse tur katılımcılarının uyması gereken diğer kurallar ise Şöyle özetlenebilir

- Milli Park, Doğal koruma alanı, vb. ilan edilmiş bölgelerde, ilgili bakanlık ve kurumlarca konulmuş kurallara kesinlikle uymak, girilmesi ya da kamp yapılması yasak ya da kısıtlatmalı bölgelerdeki yasaklara uymak,
- Gezilen veya kamp yapılan yerlerde belirlenmiş gezi rotaları varsa, bunlara kesinlikle uymak, tecrübeli doğa rehberinin uyarı ve yol göstericiliğine uymak
- Gezilen yerlerde flora ve faunaya asgari zarar verecek şekilde hareket etmek
- Gezi faaliyeti sırasında çevreye hiçbir şekilde atık bırakmamak, doğada silinemeyecek izler bırakmamak
- Özellikle nesli tehlikede bulunan hayvanların bulunduğu bölgelerde gürültü ve çevre kirliliği yaratmamak,
- Acenteler için: flora ve faunanın korunmasına özel önem verilen yerlerde gerek yıl içinde gerekse uzun vadede tur rotalarını, koruma ilkelerini gözeterek, sık sık değiştirmek; yetkili resmi kurumlar tarafından doğa ve dağ rehberliği sertifikasyonu varsa, mutlaka sertifikalı rehberler kullanmak, eğer yoksa, doğa turları konusunda uzman kurum ve kişilerden eğitim almış tecrübeli rehberler kullanmak

Ekoturizm, kırsal turizm, tarım turizmi ve çiftlik turizmi doğa temelli faaliyetleri kapsayan ve kavramsal olarak birbirlerinden ayırt edilmesi zor turizm türleridir. Temelde hepsi doğal aktiviteleri doğal ortamlarında ve çevreye zarar vermeden gerçekleştirmeye dayanan turizm faaliyetleridir. Bu kapsamda birbirlerinden farklı özellikleri aşağıda sıralanmıştır.

Ekoturizmin en önemli özelliği gerçekleştirilen turistik aktivitelerin tamamen çevreye ve yerel yaşama duyarlı olarak gerçekleştirilmesini teşvik etmesidir. Bu turizm türünde merkez insan değil doğadır. Kırsal turizm, tarım ve çiftlik turizmi de çevreci turizm faaliyetlerini içermektedir. Bu kapsamda ekoturizmi kırsal turizm, tarım ve çiftlik turizmi türlerini kapsayan bir üst başlık olarak ele almak mümkündür.

Kırsal turizm, tarım turizmi ve çiftlik turizmi temelde birbirine benzer turizm türleridir. Dolayısıyla birbirlerinden tam anlamıyla ayırt etmek zordur. Literatürde benzer tanımlarla açıklanan bu turizm faaliyetleri küçük farklılıklar barındırmaktadır. Kırsal turizmde önemli olan kentleşmenin olmadığı, tamamen doğal bir çevreye sahip yöreler ve bu yörelerde gerçekleştirilen yürüyüş, ata binme gibi faaliyetlerdir. Bu faaliyetler gününbirlik olarak ta gerçekleştirilebilir.

Çiftlik turizminde önemli olan katılımcının tamamen bir çiftçi gibi yaşamasının sağlanmasıdır. Çiftlik turizminde seyahatin asıl amacı çiftlik yaşantısıdır. Bu kapsamda katılımcı bir çiftlikte konaklamalı, çiftlikte bulunan hayvanların bakımına, tarımsal ürünün üretim sürecine ve günlük çiftlik işlerine katılarak kendini bir çiftçi gibi hissetmelidir.

Çiftlik Turizmi Uygulamaları Açısından Bazı Ülkelerden Örnekler

Çiftlik turizmi ile ilgili uygulamalar ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Bu kapsamda çiftlik turizmi ile ilgili uygulamalar bazı ülkeler açısından ele alınarak aşağıda kısaca açıklanmaktadır:

Almanya’da Çiftlik Turizmi: Almanya ‘da çiftliklerdeki konaklama tesisleri, çoğunlukla yurtiçi pazara yönelmiş olmakla birlikte çok kapsamlıdır. Ürün tanıtımı, —Tarım Derneği|| tarafından yapılmaktadır. Konaklamaların birçoğu bir ile iki hafta arasında uzun süreli olup önemli bir pazar oluşmuştur.

Örnek alan olarak, Güney Almanya'da Oberschwaben Allgau Bölgesi olarak adlandırılan bir bölge içindeki Baden-Württemberg eyaleti verilebilir. Bölgenin peyzajı, büyük oranda, geçen 3 buz çağıının sonucu oluşmuştur. Büyümüş ve geri çekilmiş buzullar Alpler'e yakın güney bölümlerinde genellikle yüksek kabartmalı bir tepelik Şeklini almışlardır. Büyüyen ve çürüyen bitkiler engebeli alan içinde birçok sığ göle dönüşmüştür. Çok sayıdaki göl bölgenin peyzaj çekiciliğini arttırmakta ve bütün su sporları aktivite çeşitleri için olanaklar sunmaktadır. Yükselteler, elimler ve toprak tiplerindeki farklılıklardan dolayı, alanın kuzeyi genelde tarım çiftçiliği, güneyi ise mandıracılığa doğru bir gelişme göstermiştir. Bölge güçlü bir mevsimlik talep ile karakterize edilmektedir. Mevsimlerin değişkenliği, bu bölge için kırsal ve çiftlik turizminde temel faktör olmuştur. Bölgede görülen kırsal turizm ev halkının gelirine katkı sağlamakla birlikte özellikle kent insanlarına da kırlara yönelik çekicilik sağlamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde Çiftlik Turizmi: Connecticut (ABD) 11 yerel turizm yönetiminin yol göstericiliği ve gözetimi altında önemli bir Pazar durumundadır. Çiftlikler, bağlar, elmalıklar, kendi ürününü topla ve tanıtım politikaları yerel yönetim tarafından organize edilmekte ve yayınlar ile tanıtımlar yapılmaktadır. ABD ‘de gerek Wayne gerekse Oswego kasabalarının önde gelenleri, tarımı kasabalarında yaşayabilecek sektör olarak koruyup muhafaza etmeye yönelik bir dizi strateji üzerine çalışmaktadırlar. ABD ‘nin diğer bölgelerinde sürdürülen çabalara benzer fikirleri, yerel ve bölgesel pazarlamayı, tarım turizmine açılmayı, imar haklarının satın/devir alınmasını içermektedir. Kooperatifçilik Yaygınlaştırma Ofisi bu kapsamda çalışmalar yürütmektedir. Wayne ilçesinde, halen kendin topla, çiftlik pazarları, çiftlik turları veya yarım pansiyonluk konaklama olanakları sunan 22 adet çiftlik faaliyet göstermektedir. Wayne ilçesinde Yerel Kooperatif Yaygınlaştırma Bürosu yoğun trafiğe sahip olan yol boyunca yer alan geniş oto parklarında yeni başlayan üretici pazarı oluşturmuşlardır ve olaya ev sahipliği etmektedirler

Polonya’da Çiftlik Turizmi: Polonya ’da çiftlik turizmi, 19. yüzyıla uzanan bir geleneğe sahiptir. 1990’dan beri ekonomik yeniden yapılanmadan kaynaklanan değişimlere kırsal kesimde yaşayan ailelerin uyumu açısından kırsal turizm ülkenin ulusal politikasının bir parçası olmuştur. Polonya kırsal turizminin gelişimi için değerli olarak belirlenen en önemli kaynaklar, geleneksel tarımla beraber otantik kırsal yaşam tarzı, zengin ve kirlenmemiş bir çevre, yiyecek ve misafirperverliğin yüksek kalitesidir. Polonya’nın %65’i kırsal turizmin geliştirilmesi için gerekli kriterleri karşılamaktadır. Polonya ’da özel olarak, kar amacı gütmeyen sivil toplum örgütü Polonya - Avrupa Ekolojik Tarım ve Turizm Merkezi, organik ve geleneksel çiftlikler için küçük ölçekli ekolojik turizmi desteklemek amacıyla kurulmuştur. Örgütün amacı, organik tarım ve doğa korumacılığının yükselişinin desteklenmesini sağlamak kırsal toplumun geleneksel yaşam tarzının ve kültürel ve doğal özelliklerinin korunmasını sağlamaktır. Üyeler çoğunlukla turistleri çiftliklerine davet eden organik tarım çiftçilerinden oluşmaktadır.

İzlanda’da Çiftlik Turizmi: İzlanda’da çiftlik tatilleri bir gelenektir. Çiftlik evi konaklaması, yeniden yapılandırılmış çiftlik evlerinde ayrılmış aparatlar ya da kampingler, İzlanda’da tarımsal turizm konaklama imkanlarına örnektir. İzlanda Çiftlik Tatilleri Kurumu, balık tutma izinleri, at gezintileri, buzul geziler ve tekne turları gibi faaliyetleri organize edebilmektedir. İzlandalılar, kendi arazi yapılarının acımasız ve uzak oluşunun getirdiği macera ve mücadele fırsatlarının reklamını da yapmaktadırlar.

Türkiye’de Çiftlik Turizmi Uygulamaları ve Narköy Projesi

Türkiye’deki çiftlik turizmi uygulamaları genellikle kırsal turizm kapsamında ele alınmaktadır. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı, çiftlik turizmini eko turizmin bir alt faaliyeti olarak değerlendirmektedir. Çiftlik turizmi ile doğrudan ilgili, çiftlik turizmini destekleyici, tanıtıcı ve yatırımcıların teşvik edilip, bu turizm türünün geliştirilmesini sağlayacak resmi bir yapılanma bulunmamaktadır.

Türkiye’de bireysel ve gayri resmi olarak çiftlik turizmi faaliyetlerine yönelik girişimler bulunmaktadır. Çalışma kapsamında örnekler kısmında Narköy incelenmiştir. Bu projenin amacı; kent hayatından sıkılıp tatilini doğa ile iç içe geçirmek isteyenlere alternatifler sunarak, katılımcıların beklentileri doğrultusunda, çiftliklerde gönüllü çalışarak veya konaklayarak aktif olunmasıdır.

Projeye özellikle metropollerde yaşayanlar ilgi göstermektedir. Kent yaşamının getirdiği sıkıntılardan uzaklaşmaya çalışan tatilciler doğayla baş başa kalabilme fırsatını çiftliklerde tatil yaparak yakalamaktadırlar.

Açıklanan proje dışında çiftlik turizmi, tarım turizmi ve kırsal turizm yerel planlamalarda, turizm hedef ve stratejilerinde ayrıca kalkınma planlarında da yer almaktadır. Bunlara yönelik açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

Dokuzuncu Kalkınma Planı Turizm Özel ihtisas Komisyonu Raporu'nda çiftlik turizmi özellikle ele alınmamış kırsal turizm üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda kırsal turizm yatırımlarının teşvik edileceği, kırsal turizm pazarının gelişmesine katkıda bulunulacağı konusundaki açıklama, bu komisyon raporunun 3.3. Tam Olarak Uyum Sağlanması Halinde Beklenen Etkiler başlığında aşağıda belirtildiği gibi yer almaktadır:

—Yapısal fonlar, kırsal alanlarda, kırsal çerçevenin korunmasına, yerel kültürel geleneklerin ve becerilerin sürdürülmesine yönelik olarak köylerin yenilenmesine, eko turizm, spor turizmi gibi kırsal turizm pazarlarının da gelişmesini sağlayarak turizmin gelişmesine daha geniş katkıda bulunmaktadır.

Özellikle, tarım sektöründe istihdamın azalması, kırsal alanlar için alternatif gelir kaynakları bulma çabalarına yol açmış, bir alternatif olarak çiftçilerin, turizm sektörüne girerek faaliyetlerini çeşitlendirmeleri için de yapısal fonlardan destek sağlanarak "kırsal turizm" veya "agroturizm" konuları teşvik edilmeye başlanmıştır.

Aynı Şekilde Türkiye'nin 2023 yılı hedeflerinde de özellikle çiftlik turizminin geliştirilmesine yer verilmemiş alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve desteklenmesi kapsamında kırsal turizmin geliştirilmesi ve kırsal turizm tesislerinin kurulmasının desteklenmesi ele alınmıştır.

Bunların yanında yerel planlamalarda da kırsal turizm ve çiftlik turizmine yer verilmektedir.

Sonuç olarak; Ekoturizm, kırsal turizm, tarım turizmi ve çiftlik turizmi birbirine yakın anlamlarda kullanılan ve benzer faaliyetleri barındıran turizm türleridir. Dolayısıyla bu kavramları kesin bir Şekilde ayıran tanımlar yaparak birbirlerinden farklı yönlerini ortaya çıkarmak oldukça önemli ve zordur. Çalışmanın bu kısmının temel amacı da bu kavramların anlaşılmasını kolaylaştırmak, bu turizm türleri arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak ve çiftlik turizminde bazı ülkelerin ve Türkiye'deki uygulama örneklerini irdeleyerek geliştirilebilmesi konusunda öneriler sunabilmektir.

Ekoturizm turistik aktivitelerin tamamen çevreye ve yerel yaşama duyarlı olarak gerçekleştirilmesine yöneliktir. Bununla birlikte ekoturizm bazen kültürel değerleri de kapsayarak doğal çevreyi öne çıkaran, sürdürülebilir bir Şekilde yürütülen, keşif ve öğrenmeye yönelik bir turizm etkinliğidir. Kırsal turizm, tarım ve çiftlik turizmi de çevreci turizm faaliyetlerini içermektedir. Bu kapsamda ekoturizmi kırsal turizm, tarım ve çiftlik turizmi türlerini kapsayan bir üst başlık olarak ele almak mümkündür.

Çiftlik turizmini bu turizm türlerinden tamamen ayırmak tam anlamıyla mümkün değildir. Çünkü çiftlikler genellikle kırsal alanlarda bulunan ve tarımsal faaliyetler gerçekleştiren küçük işletmelerdir. İnsanlar tatillerini çiftliklerde geçirmeyi tercih ettikleri takdirde, bir çiftlikte konaklamayı, meyve toplamak, tarlada veya bahçede çalışmak, hayvanlarla ilgilenmek vb. aktivitelerde bulunmayı isterler. Oysa tarım turizminde konaklama ve aktivitelerden çok uygun tarım alanları ve uygun bir tarım ürünü önem kazanmaktadır.

Kırsal turizmde ise, konaklamanın çiftlikte gerçekleştirilmesi şart değildir, otantik bir köy evi bu ihtiyaca cevap verebilir. Bunun yanında kırsal turizm çok yönlü bir faaliyettir ve sadece çiftlik temelli turizm binicilik, macera, spor, sağlık, av, balık tutma, eğitim seyahatleri, sanat ve bazı bölgelerde etnik turizmi de kapsamaktadır.

Bu bağlamda çiftlik turizmi, kent yaşamının olumsuz etkilerinden uzaklaşıp, sessiz, sakin ve huzurlu bir ortamda tatillerini geçirmek isteyen, bu süre zarfında çiftlik yaşamını, tarım ürünlerinin yetiştirilmesi ve toplanmasını, köy yaşamını vb. öğrenerek diğer zamanlarda kır yürüyüşü, yörenin doğal ve kültürel mirasını ziyaret, bisiklete binme vb. aktiviteleri gerçekleştirme imkânı sunan alternatif bir turizm faaliyeti olarak tanımlanabilir.

Çalışma kapsamında ele alınan ülkelerin çoğunda çiftlik turizmini geliştirmek ve desteklemek adına resmi ve/veya özel yapılanmalar bulunmaktadır.

Birçok ülkede çiftlik turizmi kapsamında çiftlikler profesyonel birliklerle organize edilmektedir. İtalya'daki —Agri Tour , Almanya'daki —Bauernhofurlaub Tarım derneğe veya İsviçre'deki —Bo Pa Lantgard bunlara örnek olarak verilebilir. Bu yapılanmalar, çiftlik turizmini tanıtıcı, faaliyetlerini organize edici ve destekleyici görevler üstlenmektedirler. Çalışma kapsamında incelenen ülkelerde çiftlik turizmi bu örgütler ve üyelerin çalışmalarıyla organize edilmektedir.

Türkiye'de çiftlik turizmi adına bir devlet yapılanması bulunmamaktadır. Ancak 2004 yılından itibaren (ki bu Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında oldukça geç bir tarih) Türkiye'de TaTuTa, adıyla Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin başvurusuyla Birleşmiş Milletler GEF Küçük Destek Programı çerçevesinde 25 ayrı çiftlikte başlatılan ve halen 69 çiftlikle devam eden özel bir yapılanmayla çiftlik turizmi faaliyetleri organize edilmeye başlamıştır.

Türkiye'de devlet destekli bir yapılanmayla çiftlik turizmi faaliyetleri organize edilmeli alternatif bir turizm hareketi olarak geniş bir dönemde özellikle turizm faaliyetlerinin az olduğu bölgelerde geliştirilmesi desteklenmelidir. Böylece çiftlik turizminin de diğer turizm türleri gibi benzer bölgelerde yoğunlaşması engellenerek planlı ve sürdürülebilir bir turizm faaliyeti olarak gelişimi kontrol altına alınabilecektir.

Çiftlik turizminin tarıma alternatif bir gelir kaynağı olabileceği, düşük sezonda turizme katkı sağlayabileceği, ekonomik açıdan çiftçileri destekleyip ek gelir sağlayabileceği ve istihdam yaratabileceği, ayrıca çevrenin korunmasına ve bu doğrultuda sürdürülebilir bir turizm faaliyeti olabileceği göz önüne alınarak Türkiye'nin ulusal, bölgesel ve/veya yerel turizm planlarında detaylı olarak yer verilmesi gerekmektedir. Türkiye, özellikle mevsimsel özelliği ve doğal güzellikleri dikkate alındığında çiftlik turizmi açısından uygulamaya oldukça elverişli ve alternatif ülkelere nazaran bu konuda daha ön plana gelebilecek bir ülke konumundadır.

Türkiye'nin çiftlik turizmi açısından olumlu ve olumsuz durumları ortaya çıkarılıp rakip ülkelerden avantaj ve dezavantajları göz önüne alınarak kısa, orta ve uzun dönemli planlarda bu konuya detaylarıyla yer verilmelidir. Ulusal ve bölgesel çapta birliklerle yapılanmalara gidilerek çiftlik turizmi faaliyetleri organize edilmeli ve daha fazla geç kalınmadan özellikle devlet tarafından kontrollü bir gelişim planı uygulanmalıdır.

7.3.2. Çiftlik Projesi

Çiftlik Projesi, kentin çeşitli ilçelerinde verimli arazilerinde yapılan organik tarım ve hayvancılık uygulamalarının son teknoloji ile donatılmış bir çiftlik kapsamında bir araya getirilmesi ve burada yapılan üretimin yurtiçi ve yurtdışında bir marka haline getirilmesini amaçlamaktadır.

Çiftliğin başlangıç fikri, şehir hayatının getirdiği konfor ve imkanlardan yararlanırken, doğadan ve topraktan uzaklaşan kentli yaşam stilini tersine çevirmek, özellikle gelecek nesillerin yararlanabileceği bir hayat tarzı bırakmaktır. Bu deneyimi etkinlikler, festivaller, gönüllü esaslı tarım ve hayvancılık çalışmaları ve atölyelerle zenginleştirme yönünde altyapısı bulunacak olan çiftlik hem üretim hem de üretim esaslı ekolojik turizm konusunda önemli bir adım olacaktır.

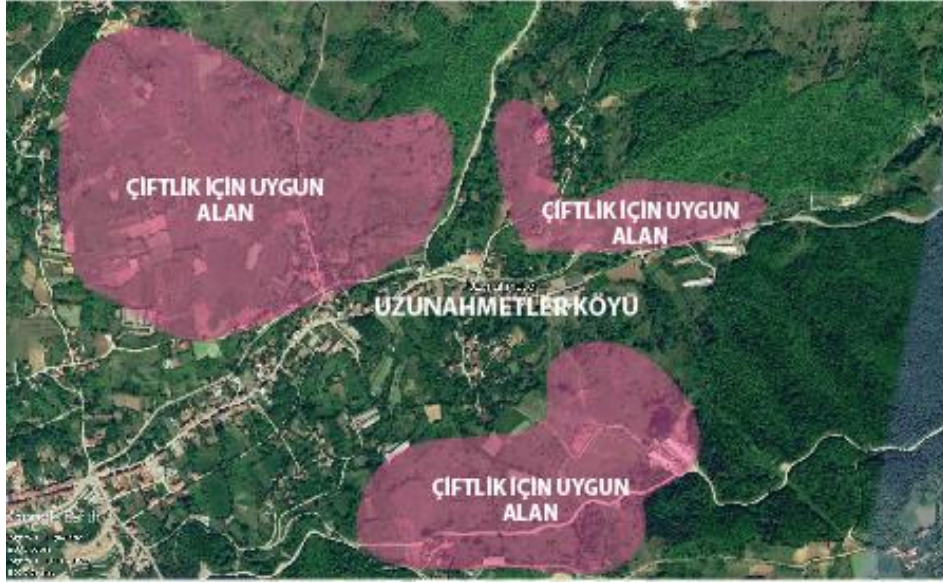
Zonguldak ve Karadeniz yöresinin eşine az rastlanır doğal yapısının da etkisiyle insanların kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda yöre halkının ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü olan Agro Turizm açısından da çiftlik projesi önemli bir potansiyele sahiptir.

Bu proje için kentin birçok yerinde uygun araziler bulunmakla birlikte aycuma Merkez, Perşembe ve Saltukova arasında kalan bölümün tüm çeşitliliği içerebilecek topografik, verimlilik ve iklim değerlerine sahip olduğu düşünülmektedir. Milli Emlak tarafından sağlanan, yatırım için uygun araziler ve köyler içerisinde bu bölge de çiftlik için uygun alanlara sahip olan köyler araştırılmıştır.

Araştırma sonucu olarak iki köyün çiftlik projesi için daha uygun arazilere sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bunlar Gökçebey'e bağlı Uzunahmetler Köyü ve Gaziler Köyüdür.

Uzunahmetler Köyü Gökçebey merkezden kuzeydoğuya doğru 2 km mesafededir. Bağlılarıyla birlikte 128 hanesi ve 524 nüfusu bulunmaktadır. Topografyası açısından korunaklı bir yapıya ve çiftçilik için uygun yeterli meyille sahiptir.

Uzunahmetler Köyünde Çiftlik Yapımına elverişli araziler

Gaziler Köyü ise Gökçebey merkezin Güneydoğusunda 1,5 km mesafededir. Bağlılarıyla birlikte 120 hanesi ve 438 nüfusu bulunmaktadır. Topografyası açısından iki tepe arasında uzanan korunaklı bir yapıya ve çiftçilik için uygun yeterli meyille sahiptir.

Gaziler Köyünde Çiftlik Yapımına elverişli araziler

Çiftlik Projesi, kırsalın üretme potansiyeli olan bütün konularla ilgili pratikleri içerisinde bulunduran ve bu üretimlerde bilimsel, deneysel ve organik yöntemler kullanarak yörenin çiftçilik kültürü için örnek olacak önemli bir projedir. Pilot programın başarılı olması durumunda bu bölgede yetiştirilecek deneyimli çiftçiler ve elde edilecek damızlık hayvanlar, atalık tohumlar kullanılarak yörenin elverişli yerlerinde yeni çiftlik projeleri çok daha hızlı bir şekilde hayata geçirilebilecektir.

Çiftliğin temel üretim yapısının altında çevrenin ve doğal kaynakların korunması, bozulan ekolojik dengenin yeniden tesisi, sürdürülebilir tarım, biyolojik çeşitliliğin devamı, hava, su ve topraktaki kimyasal, kirlilik ve zehirli kalıntıların bitirilmesi, tarımda çalışan işçilerin sağlığı, kırsaldaki köklerimiz devamlılığı ve kırsaldaki istihdam için organik tarım ve hayvancılık esaslarının kullanılması gerekliliği bulunmaktadır.

Büyükbaş
Hayvancılık

Küçükbaş
Hayvancılık

Küçükbaş
Hayvancılık

Tavukçuluk

At
Yetiştiriciliği

Arıcılık

Süt ve
Süt Ürünleri

Meyvecilik

Sebzecilik

Şarap
Üreticiliği

Kuruyemiş
Üreticiliği

Peyzaj Bitkisi
ve Çiçekçilik

Çiftlik dahilinde üretimi yapılacak başlıca konular

Çiftlik üretimlerinin pazarlanması aşamasında çiftliğin ve yörenin karakterini yansıtan özel bir marka çalışması yapılmalı, bu marka oluşturulurken sadece yurtiçi değil yurtdışı satışları da dikkate alınmalıdır.

Üretimin her aşaması Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yetkilendirdiği kontrol ve sertifikasyon şirketleri tarafından kontrol edilip denetlenecektir. Bu denetimlerdeki kriterlere uygunluk gösteren ürünler sertifikalandırılacaktır.

Bunun yanında yöreye özgün ürünlerin Coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adları ile pazarlanması, bu ürünlere pazarlama gücü katacak ve kırsal kalkınmaya aracılık edecektir. Ayrıca bu koruma ile sahte üretimlerin engellenmesi mümkün olduğundan, ürünün gerçek üreticisinin yaşayabileceği olası kazanç kayıpları da önlenmiş olacaktır.

7.4. Projelerin Potansiyelleri ve Gelecek Beklentileri

Lokomotif projeler, bölgede bu ve bu gibi konularda yatırım yapmayı düşünen yatırımcılar, bu modelleri küçük ölçeklerde hayata geçirmeyi düşünen komüniteler, kooperatifler, kamu kuruluşları,

özel sektör gibi birçok aktörün hareketlenmesi, örnek üzerinden aldıkları zaman, fizibilite ve eğitim konularında ki deneyimlerinden faydalanarak yeni yatırımlara yönelmelerini sağlayacaktır.

Bu projelerin yalnızca tekil yapılaşma olarak kalmamaları, gelecekte oluşturulacak diğer projelerle ortaklıklar geliştirmeleri beklenmektedir. Örneğin Butik Köy projesi içerisinde yer alan bir uygulama (örneğin tavukçuluk) kardeş işletmeler ile yakınlaşıldıktan sonra, bu uygulamanın daha verimli olarak sürdürülebileceği diğer işletmeye dayanılarak sonlandırılması ve varolan diğer konularla ilgili daha kapsamlı çalışmalar yapmak mümkün olabilir. Bu şekilde yıllar içerisinde yapılan uygulamalar içerisinde bölgeye uyumlu olmadığı, kazanç/uğraş karşılaştırılmasında çok külfetli olduğu veya başka bir uygulamaya yer açması için kapatılması uygun görülen işlevler rahatlıkla değiştirilebilecektir.

Lokomotif projelerin uygulama ve hayata geçmeleri arkasından hem bu 3 proje, hem de bölgedeki diğer sağlıklı işletmelerle birlikte birer eğitim, istihdam, tedarik, lojistik ve satış ağı oluşturulacaktır. Bu ağ her işletmenin personelleri, ihtiyaçları ve üretimleri açısından birbirleri ile ilişkilerini kontrol eden akıllı bir ağ sistemi ile bilgisayar tabanlı bir işletme altyapısına sahip olacaktır. Bu sistemin ihtiyaçları ve arzlarında oluşacak eksikler ve fazlalıklar otomatik olarak merkezi sisteme aktarılacak ve bu ihtiyaç ya da fazlalıkların giderilmesi sağlanacaktır.

Bu altyapı sisteminin gelecekte diğer proje uygulamalarına yönelik yer tayin etme ile ilgili de önemli çıkarımları olacaktır. Örneğin lojistik açıdan belli bir ihtiyaca sahip olan bir işletmenin yakınında, o ihtiyacı sağlayacak bir işletme yok ise sistem bununla ilgili olarak “potansiyel yatırım fırsatı” adı altında raporlama hizmeti verecektir. Yatırımcıların öncelikle bu potansiyel yatırım fırsatı raporlarına başvurmaları hızlı ve geri dönüşü çabuk yatırımlara ve büyüme oranlarının artmasına sebep olacaktır.

Bu altyapı sisteminin temelinde daha önce de belirtilen ağ haritalama sisteminden faydalanılacak, bu şekilde arz talep dengeleri hem sistem hem de sistem denetleyicileri tarafından kolayca saptanabilecektir. Bunun yanında akıllı GIS sistemleri ve bununla ilişkili tapu kadastro, milli emlak ve orman bakanlığı gibi kurumların veri tabanlarına da ulaşım sağlanılarak uygun yatırım noktalarına rahatlıkla ulaşılabilir.

8. Yol Haritası

Her projenin kendi sektörü bağlamında SWOT analizleri yapılarak bu konularda karşılaşılabilecek zorluklar ve uygulama yöntemlerine değinilmiştir. Bu bölümde genel olarak proje uygulamasıyla ilgili bir model önerilecektir.

Projelerin hayata geçirilme süreci aşağıdaki aşamalardan oluşur:

- Lokomotif projelerle ilgili Brief Hazırlanması ve araştırma ekibine aktarılması
- Pazar bilgisi, amaç, metod, örneklem, proje koordinasyonu, zamanlama & bütçe gibi konuları kapsayan bir ön rapor ve fizibilite hazırlanması
- Projenin komisyon tarafından onaylanması
- Proje koordinasyon tarafından proje ekibinin belirlenmesi (ihale, davetli yarışma v.b. yöntemler)
- Akış planının hazırlanması
- Uygun katılımcıların bulunması
- İnsan odaklı tasarım bakış açısına dayanarak odak grup toplantılarının, derinlemesine görüşmelerin, ev ziyaretlerinin veya market ziyaretlerinin moderatörler tarafından gerçekleştirilmesi
- Sahada elde edilen videoların veya ses kayıtlarının veriye dönüştürülmesi
- Analiz ve raporun hazırlanması
- Bulguların sunumu ve önerilerin paylaşımı

İkinci aşama araştırma alanları aşağıdaki konuları kapsamaktadır;

- İletişim stratejileri için kullanıcı iç görüşü (insight) elde etmek
- Kullanıcı güdülleri, bariyerleri
- Trendler ve gelişmeler
- Kullanım ve tutum
- Oluşturulacak marka imajı ve kurumsal imaj
- Kullanıcı beklentileri
- Kavramların, ürünlerin, markaların ve hizmetlerin algılanması
- Kavram ve tanıtımlarda verilen mesajın açıklığının & kapsamının anlaşılması,
- Ürün gelişimi ve kavram gelişimi için yeni fikirlerin üretilmesi
- Gösterilen alternatiflerin değerlendirilmesi ve karşılaştırılması (kavramlar, reklam, film, tanıtımlar, marka isimleri, ambalaj, etiketler, logolar, vb.)

Daha önce KÖYDES uygulamalarının hızlı ve yerinde çözümleme ile ilgili başarısına dair İl Özel İdare başta olmak üzere birçok kurumdan geri dönüş alınmıştır. Buna dayanarak projelerin hayata geçirilmesi ile ilgili aşağıdaki başlıklarda çalışma yapılması ve uygulamaya geçirilmesi gereken organların devreye sokulması gerekmektedir:

Koordinasyon

Komisyon

Mevzuat

Hibeler & Krediler & Finansman

Yol haritasının bileşenlerinin tek başlarına işe yaramaları mümkün değildir, bu yapıtaşları hep beraber ele alınmalı ve tümünün aktif olarak uygulanabilir bir hale gelmemesi durumunda çalışmaların sektöre uğrayabileceği gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır.

Özellikle Koordinasyon ve Komisyon birimlerinin oluşturulması, sürecin hareket etmesi ve çalışmalara başlamak için öncelikli olarak ele alınmalıdır. Ardından Koordinasyon biriminin raporları çerçevesinde Komisyon biriminin gerekli mevzuat değişiklikleri ile birlikte uygulama süreçlerine geçilmesi için gerekli adımları atması gereklidir.

Bu temel yapıtaşları ele alınarak projelerin hayata geçirilmesi ile ilgili gerekli çalışmaların çerçevesi oluşturulabilecektir. Bu çerçevenin esnekliğinin sağlanması için gerekli başlıklardaki kararların değişen koşullara adapte olabilecek ve talebe göre şekillenebilecek yapılarda bir araya getirilmesi de önemlidir.

8.1. Koordinasyon Birimi

Valilik dahilinde kurulacak Koordinasyon biriminin en önemli misyonu, kentin devlet-toplum/birey ilişkilerinin çok boyutlu yapısı ve niteliği içinde başta sivil toplum örgütleri ve hükümet dışı organizasyonlar olmak üzere kamunun ve sivil alanın her kesiminde yer alan aktörleri ortak paydada birleştirmek suretiyle kamu-sivil toplum entegrasyonu ile geliştirilecek yeni ve çağdaş yönetim modeline işlerlik kazandırabilmeyi ve kentte yaşayan tüm dinamiklerin kente kanalize edilmesini, ihtiyaçlar hiyerarşisini kent dinamikleri ve kentin yaşayan tüm unsurları ile birlikte belirlemenin önünü açmayı hedeflemesidir.

Bununla birlikte Kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin Zonguldak iline dönük çalışmalarının tek elden koordine edilmesini sağlamak, Uluslar arası hibe ve kredi programlarından gerekli mali destek kaynağının bulunabilmesini sağlamak, Tüm kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde

proje ekipleri oluşturulmasını temin etmek, veri bankası oluşturmak ve proje envanter çalışması yapmak ve başarı hikâyelerini tüm kamuoyu ile paylaşmak hedeflenmektedir.

'Proje Koordinasyon Birimi' kurulduktan sonra Zonguldak ilinde kamu kurum ve kuruluşlarında en az 2 kişiden müteşekkil proje ekipleri oluşturulması sağlanacaktır.

Koordinasyonun görevleri

- Değişik kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan projelendirme faaliyetlerinin koordinasyonu, izlenmesi ve sahip bulunulan tecrübe ve bilginin diğer proje yapmaya istekli kurumlara aktarılmasını sağlamak,
- AB tarafından ilan edilen ve Ülkemizin yararlanabileceği tüm programların, il içinde tanıtılmasını ve bu kapsamda projelerin hazırlanmasına yardımcı olmak,
- Türkiye'nin katıldığı ikili veya çok taraflı AB programlarına ilişkin faaliyetlerin işleyişine yardımcı olmak ve programlar kapsamında proje geliştirilmesine katkı sağlamak,
- Kamu kuruluşlarınca, önceden AB fonları kullanarak oluşturulan gerek AB komisyonuna gerekse Ulusal Ajansa gönderilen projelerin birer örneğini bu merkezde bulundurmak,
- Oluşturulacak bir proje bankası ile ileride yapılması planlanan yeni projelere ışık tutmak, ortaya çıkan deneyimden yeni proje ekiplerinin yararlanmasını sağlamak,
- Proje hazırlamak isteyen kurum ve kuruluşlara teknik ve idari yardım yapmak, gerektiğinde proje liderliği ve danışmanlığı görevlerini yerine getirmek,
- Projelerin başarıya ulaşması için AB kuruluşları ve Ulusal Ajans yayınlarını takip etmek ve ildeki projeleri ilgilendiren konuları merkez görevlilerine ve proje hazırlayan kuruluşlara iletmek,
- Merkez Bünyesinde bulunan personelin yetiştirilmesi için Ulusal Ajansa, ABGS (Avrupa Birliği Genel Sekreterliği) ne, diğer ülkelerin AB merkezlerine ya da AB Komisyonu merkezine eğitim amaçlı göndermek,
- Gerek Ulusal Ajans gerekse diğer ülkelerin Ulusal Ajanslarının ortak arayanlar bölümündeki projeleri taramak ve sınıflandırmak, bunlara uygun ortak olabilecek potansiyel kamu kuruluşları, okullar, sivil toplum kuruluşları veya özel firmalara, bu teklifleri yönlendirmek,
- Valiliğin internet sitesinde Proje Koordinasyon Birimi çalışmalarını ve hibe programı faaliyetlerini güncel olarak duyurmak.

8.2. Komisyon

Komisyon, paydaş olan kurum ve kuruluşlar dahilindeki üyeler (Valilik, belediyeler, devlet kurumları gibi), üniversite profesörleri, sektör uzmanları, araştırmacılar, bilim adamları gibi üyelerden oluşacaktır.

Komisyonun temel amacı Koordinasyon Biriminin meydana getirmiş olduğu projeleri değerlendirerek bunların uygunluğu, hayata geçirilmesi için gerekli kaynak ve finansmanın değerlendirilmesi gibi konuları üstlenecektir.

Komisyonu oluşturan üyelerin bulundukları kurum ve kuruluşların dışında kamuoyu nezdinde de etkili simalardan oluşturulması, bu açıdan yapılacak projelerin halka duyurulması ve bu konularda destek alınması açısından önemli olacaktır.

Komisyonunun görevleri

- Yıllık stratejik kalkınma politikaları doğrultusunda, öncelikli araştırma alanlarını belirlemek ve bu kapsamda desteklenecek projeleri değerlendirmek ve çıktılarını izlemek,
- Projelerin seçiminde dikkate alınacak ilkeler ile proje başvurularında ve değerlendirilmelerinde dikkate alınacak ilkeleri açıklayan bir taslak hazırlamak ve bunları proje tekliflerini hazırlayacak koordinasyon birimine aktarmak,
- Desteklenecek projeleri ve projeler için sağlanacak destek limitlerini belirlemek ve duyurmak,
- Proje önerilerini değerlendirmek, gerekirse hakemlere göndererek gelen raporları değerlendirmek ve gerekirse proje için panel düzenlemek,
- Desteklenmesine karar verilen projeleri Valilik onayına sunmak,
- Yürütülmekte olan projelerin koordinasyon biriminden gelen gelişme raporlarını değerlendirmek,
- Gerekirse koordinasyon biriminde değişiklik yapmak veya yürütücünün talebi üzerine projeyi yürürlükten kaldırmak,
- Desteklenmesine karar verilmiş olan projelerin her rapor dönemi sonrasında desteklenmesine devam edilip edilmeyeceğini karara bağlamak,
- Her yıl sonunda desteklenen, kapsama alınan, devam eden ve tamamlanan projeler hakkında yıllık faaliyet raporu hazırlamak ve Rektörlüğe sunmak,
- İlgili mevzuatla verilen diğer görevleri yapmaktır

8.3. Mevzuat

Bu raporun oluşturulması sırasında bölgenin önemli aktörleriyle yapılan görüşmelerin sonucunda, yapılması beklenen projelerin süreç, insan kaynağı ve finansman gibi en önemli konularda hızlı ve doğru hareket edebilmesi için bazı mevzuat değişiklikleri gerekmektedir.

Değişiklik talebi ve lobisi komisyon ve Valilik tarafından yapılacak mevzuat türleri zorluk ve önem sıralamasına göre kanunlar, Khk'lar, tüzükler, B.k.k yönetmelikleri, Kurum yönetmelikleri, Üniversite yönetmelikleri ve tebliğler(2004 ve sonrası) olarak sıralanmaktadır.

Bu mevzuatlar içerisinde araştırma konusu dahilinde önem arzeden başlıca konuları şunlardır:

- Kırsal kalkınma ile ilgili mevzuatlar,
- Tarım ve Hayvancılık ile ilgili mevzuatlar,
- Turizm ve konu özelinde Sağlık Turizmi ile ilgili mevzuatlar,
- Eğitim ve yetişmiş insan gücü ile ilgili mevzuatlar,
- İthalat ve İhracatı düzenleyen mevzuatlar,
- Küçük ölçekli işletmelerin ekonomik faaliyetlerini düzenleyen mevzuatlar,
- Yerli malı kullanımına yönelik sınırlayıcı ve teşvik edici mevzuatlar,
- Tapu ve toprak sahipliği ile ilgili mevzuatlar,
- Arazi ve arsa kullanımlarını düzenleyen mevzuatlar,

Bu mevzuat değişikliklerinin sadece Zonguldak ili için değil, kırsal kalkınma ile ilgili ülke çapında önemli etkileri olacağı öngörülmektedir. Mevzuat değişiklikleri ile ilgili süreç koordinasyon biriminin gerekli mevzuat değişikliğini belirlemesi, komisyonun bu değişikliğin gerekliliği ve doğruluğunu değerlendirmesi ve komisyon paydaşlarının mevzuat değişikliği ile ilgili lobi ve çalışma yapması şeklinde olacaktır.

8.4. Hibeler & Krediler & Finansman

Konu başlıkları altında belirtilmekle beraber, bu başlık altında projelerin yatırımlarının sağlanması için yatırım ortamının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar, bu konularda faaliyet gösteren kobilerin desteklenmesi, bankacılık sisteminin sektöre likidite sağlaması, doğru ve edilgen hibe ve teşviklere yönlmesi konusu bulunmaktadır.

Koordinasyon biriminin bir diğer görevi de bu konularda hazırlık yapmak olacaktır. Yapılan hazırlıklar sonucu atılması gereken adımlarla ilgili raporlar hazırlanarak komisyona sunulması ve komisyonun bu konularda kararlar vermesi gereklidir.

Bu Araştırma dahilindeki konularla ilgili Hibeler & Krediler & Finansman kaynakları şöyledir:

- Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesi
- Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi-İşbirliği Kuruluşları
- Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi-Sağlık Turizmi
- Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları
- Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
- Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi

- Enerji Verimliliğini Arttırıcı Projelerin Desteklenmesi
- Küçük Aile İşletmesi Bitkisel Üretim Desteği
- Arıcılık İpekböcekçiliği Kaz ve Hindi Yatırımlarının Desteklenmesi
- Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Uygulamaları
- Damızlık Düve Yetiştiriciliğinin Desteklenmesi
- Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesi Programı
- KKYDP Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi
- Hayvancılık Destekleri
- Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesi
- Fındık Üreticilerini Destekleme
- KKYDP Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Programı
- KKYDP Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Programı
- Ar-Ge Destekleri
- Tarım Sigortası Destekleri
- Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Destekleri
- Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Desteklenmesi
- Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemi Katılım Desteği
- Sertifikalı Tohum, Fidan Kullanım ve Sertifikalı Tohum Üretim Desteği
- Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması(ÇATAK) Desteği
- Mazot, Gübre ve Toprak Analizi Desteği
- Organik Tarım ve İyi Tarım Desteği
- Biyolojik Mücadele Desteği
- Telafi Edici Ödeme Desteği
- Özel Ağaçlandırma Desteklemeleri
- Grameen Mikro Finans Programı

- Kooperatifçilik Proje Desteği

- Su ve Kanalizasyon Altyapı Projesi Desteği

İŞKUR(TÜRKİYE İŞ KURUMU) - Engellilere ve Eski Hükümlülere Yönelik Proje Desteği

JAPONYA BÜYÜKELÇİLİĞİ - Yerel Projelere Hibe Programı

KOSGEB - Stratejik Ürün Destek Programı

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kültürel ve Sanatsal Etkinlikler Desteği

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Çevreye Duyarlı Konaklama Tesislerine Elektrik Enerjisi Desteği

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanması

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Kamu Eliyle Yapılan Kültür Yatırımlarının Desteklenmesi

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Sinema Filmlerinin Desteklenmesi

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Teknik Yardım Desteği

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Turizmi Teşvik Kanunu İle Sağlanan Teşvikler

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - Turizm Tanıtma ve Pazarlama Faaliyetlerinin Desteklenmesi

TÜBİTAK - 1005 - Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı

TÜBİTAK - 4004 - Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları

YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI - Mali Destek Programları-YTB

Bunun dışında turizm özelinde, yurtdışından gelecek hastaların ülkemize döviz kazandırması amacıyla, sağlık turizmi şirketlerini ciddi tutarlarda desteklenmektedir. Yurt dışı tesciller, pazar araştırması, çeşitli kalite ve çevre belgeleri, tanıtım ve pazarlama giderleri, yurtdışında açılan birimlerin kiralari, tercümanlar, hasta başına ulaşım giderleri, acentelere verilen komisyonlar, yurt dışı etkinliklere katılım giderleri gibi çeşitli kalemlerde desteklemelerde bulunmaktadır.

Diğer bir destek de yıllık en az 750 bin dolar tutarında yurtdışından döviz sağlamış konaklama tesislerinin yurt dışında yapacakları tanıtma ve pazarlama faaliyetleri yıllık 150.000 dolara kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenmektedir.

Turizm teşvik kanunu ile sağlanan teşviklerden yararlanabilmek için Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda yatırım veya işletme belgesi alınması yeterlidir. Bu teşvikler, taşınmaz malların turizm amaçlı kullanımı amacıyla yapılan tahsisler, turizm kredileri, orman fonuna katkı bedelinin taksitlendirilmesi, elektrik, gaz ve su ücretlerinde indirim, haberleşme kolaylıkları, yabancı uzman ve personel çalıştırabilme, alkollü içki satışına sağlanan kolaylıklar, hafta sonu ve resmi tatillerde faaliyette bulunabilmedir.

Bununla birlikte çevreye duyarlı konaklama işletmelerine Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yeşil yıldız sertifikası verilmekte, bu sertifikaya sahip oteller bulunduğu yerin sanayi abonelerine uygulanan en düşük elektrik tarifesinden yararlanma imkanları bulunmaktadır.

8.5. Potansiyel Yatırım Modelleri

Özellikle yakın zamanda şehir hastaneleri için kullanılan Kamu Özel Ortaklığı Modeli tüm bu projeler için uygulanabilir. Kamu Özel Ortaklığı Modelinin, özel kesimdeki atıl sermayenin hastane gibi topluma faydalı yatırımlara dönüştürülmesine; daha hızlı, etkili ve kaliteli kamu hizmeti sunumunun sağlanmasına; kamunun finansman sıkıntısının çözülmesine faydalarının olabileceği öngörülmektedir. Kamu Özel Ortaklığı Model'i kapsamında topluma, sağlık hizmetleri daha hızlı ve daha kaliteli bir şekilde verilecektir. Kamunun üzerindeki yükün bu yolla hafiflemesi beklenmektedir. Bu beklenti neticesinde kamu hizmetlerinin daha hızlı ve etkili bir şekilde halka ulaşımının sağlanması gerekmektedir. Aynı zamanda finansman kısmında da gözle görülebilecek avantajların yakalanması söz konusudur. Ancak tüm bu olumlu özellikler detaylı sözleşmelerle mümkün gözükmektedir.

Aşağıdaki öneriler ise araştırma konusu projelerin yönlenebileceği alternatif yaklaşımları irdelemektedir.

Sağlık Turizmi için Sağlık Serbest Bölgeleri Önerisi

Sağlık Turizmi ile ilgili potansiyel yatırım modelleri ile ilgili en yakın ve güncel çalışma Bursa’da ‘Sağlık Turizminde Yeni Nesil Yatırım Modeli Oluşturma ve Sağlık Serbest Bölgeleri Çalıştay’ ile yapılmıştır. Buradan çıkan sonuçların Zonguldak ili sağlık turizmi hedefleri ile tam olarak örtüştüğü düşünülmektedir.

Bursa özelinde gerek medikal ve termal turizmde gerekse diğer kaynakları ve avantajlarından ötürü yeni nesil yatırım modellerinin uygulanması dünya sağlık turizmi pazarında ülkemizin hak ettiği yeri alması adına büyük önem arz ettiği belirtilen çalıştayda Sağlık Serbest Bölgeleri projesi bağlamında sağlık turizmi vasıtasıyla kentin ülke ekonomisine katkılarının daha da artırılması yönündeki çalışmalara aktarıldı.

Çalıştaydan çıkan sonuçları içerisinde sağlık turizmi yeni nesil yatırım konsepti içerisinde Termal Kür Bölgesi yatırımlarının önem kazandığı, Ekonomi Bakanlığı’nın ‘Döviz kazandırıcı hizmetlerin desteklenmesi’ hakkındaki teşviklerini önenmesi gerektiği ve yeni teşvik mevzuatı oluşturulurken ilgili kurum ve STK’lardan görüş alınmasının önemine değinildi, Bursa’nın ulusal ve uluslararası hava yolu ulaşımının daha işlevsel hale getirilmesi olduğu belirtildi. Sağlık Serbest Bölgeleri, Özel Ekonomi Bölgeleri ve Termal Kür Bölgeleri gibi alanlarda planlama dışı yatırımların ortaya konulmasının önemine değinildi. Bununla birlikte:

- Kent dinamiklerinin sinerjisi ile ortaya çıkan sağlık turizmi çalışmalarının kümelenme modeli ile daha da geliştirilmesi.
- Mevcut yatırım teşviklerinin daha da arttırılması ve termal turizm bölgelerine yönelik yeni teşvik planlamasının yapılması.
- İnsan kaynağının geleceğin sektörü sağlık turizmine entegre edilmesi ve kalitenin nitelik-nicelik yönünden artırılması.
- Sağlık turizminde ihtiyaç duyulan yeni meslek gruplarına yönelik lisans düzeyinde eğitim bölümlerinin açılması ve bu meslek gruplarına yönelik sertifikasyon programlarının oluşturulması.
- Hedef destinasyonlara ait ülkelerden gelen yabancı öğrencilerin tıp ve sağlık eğitimi almaları sağlanarak sağlık turizmi elçilerinin yetiştirilmesi.
- Sağlık Turisti Sigorta Poliçesinin oluşturulması ve teşvik edilmesi.

Kırsal Turizm için Kültüre Dayalı Turizm Önerisi

Kırsal alanların vurgulanan dış göç, işsizlik, düşük yaşam standartları gibi sorunlarının üstesinden gelmek için, kırsal alanlarda yaşayan insanlara sürdürülebilir ve sürekli istihdam veya gelir olanaklarının sağlanması bir koşuldur. Bunu gerçekleştirmek için, turizm özellikle de kültüre dayalı turizm türleri potansiyel olanaklardan en önemlisi gibi görünmektedir. Ancak, turizm gelişimi genellikle gerek doğal gerekse sosyal ve kültürel kaynaklar için zararlı olmakta ve gelişim süreci planların dışında gelişmektedir. Turizm gelişiminin kültür üzerindeki zararlı etkilerini en aza indirmek için, tüm paydaşların temsil edildiği bir kültürel miras komitesi oluşturulması şarttır. Bu komite planlamadan izlemeye kadar tüm süreçten sorumlu ve etkili olmalıdır.

Bu model önerisinde, unsurları turizmde kullanılacak kültürün ve onun sahiplerinin öneminin vurgulanması amaçlanmıştır. Model yetki ve sorumluluğun yerel halka verilmesini gerektirdiğini savunmaktadır. Gelişim projeleri ile ilgili tüm değerlendirmeler, birinci aşamada belirtilen komite tarafından yapılmalıdır. Yerel halk ve otoriteler temsil dominant olmalıdır. Tamamıyla yerel paydaşların kontrolünde, siyasi baskılardan uzak bir komite oluşturma bu modelin önerdiği farklılıktır. Model ayrıca, kontrol ve izleme yetkisinin yerel halkın egemen olduğu bu komiteye bırakılması gerektiğini savunmaktadır. Bu insanların kültürlerinin kullanılması ve korunması söz konusu olduğundan, kültürlerinin ne ölçüde ziyaretçilerle paylaşılacağına da onlar karar vermelidir.

Bu önerilen model, kültür turizmine açılmak isteyen bölgelerin halkına yöneticilerine ve yerel yatırımcılarına rehber olacaktır veya en azından kültürlerini dünya ile paylaşmak isteyen bu kesimlere kültürlerini paylaşma konusunda tekrar ve dikkatli düşüncelerini sağlayacaktır. Kültür turizmi gelişim projelerinde sadece yerel halk değil, ziyaretçiler de kültür turizminin amaçları konusunda bilinçli olmalıdır. Sürdürülebilir bir şekilde otantikliği ve kültürel miras varlıklarını korumak; somut ve soyut kültürel unsurları canlandırmak veya restore etmek ve doğal kaynakları korumak için “koru ve kullan” felsefesi egemen kılınmalıdır. Kısaca, eğer kültürel çeşitlilik ve zenginlik korunacaksa hem ev sahibi toplumlar hem de ziyaretçiler kültürel unsurların önemi konusunda bilinçli olmalıdır.

Çiftlik Turizmi özelinde TATUTA modeli

Buğday Derneği tarafından yürütülen “Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası” projesinin kısa adıdır.

TaTuTa projesinin ana amacı Türkiye’de ekolojik tarımla geçinen çiftçi ailelerine mali, gönüllü işgücü ve/veya bilgi desteği sağlayarak ekolojik tarımı teşvik etmek ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

WWOOF güven ve takasa dayalı kültürel ve eğitsel deneyimleri teşvik ederek, sürdürülebilir bir küresel toplum inşa etmek için, gönüllüler ile organik çiftlikleri bağlayan dünya çapında bir harekettir.

Amaçları

- Ekolojik yaşam hareketinin içerisindeki gruplar ve bireyler arasındaki iletişimi güçlendirmesi.
- Ekolojik üretimin öncelikle kırsal nüfus için, doğal döngülerle dost, sürekli bir yaşamsal kaynak oluşturması yönünde sağlıklı örneklerin oluşturulması.
- Şehirde yaşayan insanların ekolojik çiftliklerdeki yaşamı deneyimleyerek, ekolojik yaşam ile ilgili sorumluluklarını içselleştirmesi ve böylece günlük yaşamında daha fazla uygulamaya sokması.
- Tüketici ve üretici faaliyetlerinde ilk elden ekolojik yöntem, deneyim ve bilgi paylaşımı
- Doğa dostu üretim ve tüketim modellerinin desteklenmesi yoluyla, toprak, hava su kalitesinin, biyolojik çeşitliliğin, iklimlerin ve diğer doğal döngülerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesine katkı.

Paydaşların Özellikleri

Bir yandan kendilerini ekolojik üretimde yetkinleştirmek, geçimini bu yolla sağlamak, diğer yandan da çevresinde ekolojik üretim bilincini ve uygulanmasını yaygınlaştırmak için çalışır.

Ekolojik sertifika programına dahil olmayan fakat sertifika programına dahil olanlar gibi ekolojik yaşam bilinciyle üretim yapan ve yaşayan çiftçi aileleri de kapsar.

Doğa dostu yöntem ve teknolojileri uygulayan ve/veya ekolojik yaşama uyumlu yöresel bilgiyi yaşatan ve geleneklerini sürdüren, yaşamsal değerlerin sonraki nesillere aktarılabilceği örneklerdir (evi, misafirhanesi, mutfak vs. bunları yansıtır).

Din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı yapmaksızın tüm ziyaretçileri misafiri olarak kabul ederek ağırlayan bireylerden oluşur.

Ziyaretçilerin ziyaret süresince belirlenen faaliyetleri yapabilmesini sağlar ve olası talepleri konusunda iletişim kurabilmesine yardımcı olur. Çiftliğe gelen gönüllülerin yardım edeceği işlerde turizm faaliyetleri dışındaki çiftlik işlerinin ağırlıklı olmasını garanti eder.

Ağırlıklı faaliyet alanı ekolojik ve/veya doğa dostu üretim ve/veya eğitim olan çiftlik, yerleşim ve/veya işletmelerdir.

Dernek yönetim ve faaliyetlerinde yerini almak üzere, en az bir bireyi Buğday Derneği'nin resmi üyesidir.

Buğday ile sözleşme yaparak sisteme dahil olur ve sözleşme sırasında verdiği bilgilerde bir değişiklik olursa, en kısa sürede Buğdaya bilgi verir.

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği,

Ekolojik TaTuTa projesinin oluşması yolunda tohumları atan ve işleyiş süresince tüm koordinasyon ve izleme sorumluluğunu gönüllü olarak üstlenen kurumdur;

Tüm katılımcı ve destekçilere karşı duyduğu sorumluluk ile işlevini şeffaflıkla, kendini sürekli yenileyerek yerine getirir.

Tüm süreçte gerek ev sahipleri ve ziyaretçilerin gerekse Buğday kurumunun haklarını gözetirken; Türkiye ve dünya için sağlayacağı fayda ile kendi kendisini çoğaltacak örnek modelleri hayata geçirmek için var olan tüm imkanları kullanır.

Ziyaretçiler,

Buğdayın Ekolojik TaTuTa web sitesinde yer alan ev sahiplerini ziyaret etmek isteyen ve bunu sitede belirtilen koşullarda gerçekleştiren kişilerdir.

“Gönüllü”; konaklama süresince kendi imkan ve deneyimleri doğrultusunda ev sahibine işgücü, bilgi ve/veya tecrübe sağlayan, “konuk” ise, konaklama ve aldığı hizmetlerle ilgili mali desteğini aracılar olarak ev sahibine veren kişidir.

Kendisi ve çevresindeki insanları, ekolojik yaşam döngüleri konusunda bilinçlendirmek ve sorumluluk almak için çaba gösteren bireylerdir.

Tercihen, dernek yönetimi ve faaliyetlerinde gerektiğinde görev almak üzere, Buğday Derneği’nin resmi üyesidir.

Din, dil, ırk, cinsiyet, yöre, gelenek ayrımı yapmaksızın ziyaret ettiği kırsal nüfusun tamamına umut ve sevgiyle bakan bireylerdir;

Gittiği yöredeki insanların yaşamlarına, gelenek ve göreneklerine, yörede oluşmuş kültürel mirasa ve doğal döngülere saygı ve sorumluluk duyan ve elinden geldiğince desteklemek isteyen kişilerdir.

Ziyaret sırasındaki günlük faaliyetlerinde ev sahibiyle gerekli iletişimi kurarken çiftlikte yaşayanların zamanını ve koşullarını göz önünde bulundurur.

Ziyaret öncesi ve süresince program yürütücüsü olan Buğday Derneği’ne karşı sorumluluklarını eksiksiz olarak yerine getirir.

Ziyaret süresince herhangi bir sağlık sorunu, kaza vb. durumlarda, her türlü sigorta ve güvence, kişisel sorumluluğudur. Buğday Derneği’ni, ev sahibini ya da programdaki başka bir paydaşı bu konularda sorumlu tutamaz. (18 yaşından küçük ziyaretçiler, refakatçileri vasıtası ile sisteme dahil olurlar)

TaTuTa Ziyaretçisi Kabul Etmek İsteyen Ev Sahipleri İçin Adımlar

- İlgi duyan çiftçi aileler Buğday Derneği'ne gelerek ya da telefon, faks, mektup veya elektronik posta ile detaylı bilgi alırlar.
- Aldıkları bilgiler ışığında programa dahil olmak istediklerine karar verdiklerinde başvuruda bulunurlar.
- Buğday Derneği temsilcisiyle yapacakları ön görüşmede aday değerlendirme sorularını yanıtlarlar, adaylıkları uygun bulunursa Dernek temsilcisi tarafından ziyaret edilirler. TaTuTa programına dahil olma talebiyle ilgili karar, bu ziyaret sonrasında Dernek tarafından kendilerine bildirilir.
- Programa dahil edilen ev sahipleri ile Buğday Derneği arasında sözleşme imzalanır.
- Sözleşme gereğince Buğday, ev sahibine haber vererek ziyaretçileri yönlendirir, ancak ziyaretçi ve ev sahibi arasındaki herhangi bir alışverişe dahil olmaz.

TaTuTa Ziyaretçisi Olmak İsteyenler İçin Adımlar

- TaTuTa web sitesi üzerinden kılavuz ve ev sahibi bilgi bölümlerini inceler.
- Ev sahiplerinin ayrıntılı bilgilerini görebilmek ve ev sahiplerine doğrudan veya Buğday Derneği'nin çözüm ortağı Gençtur aracılığıyla ziyaret başvurusu yapabilmek için site üzerinden kayıt işlemini gerçekleştirir, kayıt sırasında veya sonrasında kayıt ücretini öder. Buğday Derneği üyeleri kayıt işlemini ücretsiz gerçekleştirir.
- Ziyaret etmek istediği ev sahipleri, ziyaret tarihleri ve ziyaret tipine (gönüllü veya konuk) karar verir ve başvurusunu yapar. Almak istediği ek bilgiler varsa Gençtur'dan edinebilir.
- Başvuru onayını takiben ziyaretiyle ilgili detayları ev sahibiyle de görüşerek, rezervasyon tarihlerinde çiftlikte olacak şekilde seyahatini programlar ve gerçekleştirir.
- "Gönüllü" ziyaretçiler verecekleri iş gücü, bilgi veya tecrübe desteği, "konuk" ziyaretçiler ise çiftliğe yapacakları mali destek ile ilgili doğrudan ev sahibiyle ilişkiye geçer ve onlara karşı sorumludur.

8.6. Zaman Çizelgesi

	2018				2019			
Hedefler	Temmuz	Ağustos	Eylül	4. Çeyrek	1.Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
Zonguldak ilinde alternatif turizm ve köy hayatı deneyim konsepti araştırması								
ButikKöy Konsept Projesi Hazırlanması								
Dereköy Konsept Projesi Hazırlanması								
Çiftlik Konsept Projesi Hazırlanması								
Koordinasyon Birimi Oluşturulması								
Komisyon Kurulması								
ButikKöy Uygulama Projesi Hazırlanması								
Dereköy Uygulama Projesi Hazırlanması								
Çiftlik Uygulama Projesi Hazırlanması								
Projelerin Hayata Geçirilmesi								

Projelerin hayata geçirilmesi ile ilgili hazırlanan bu tablo daha sonra yapılacak araştırmalar ve bu araştırmanın genişletilmesi sonucu değişiklik gösterebilecektir. Temmuz ve ağustos ayları içerisinde bitirilen Zonguldak ilinde alternatif turizm ve köy hayatı deneyim konsepti araştırmasının temelini attığı projelerin uygulamaya yönelik şehir planı, mimari ve mühendislik projelerinin 2018 sonuna kadar konseptlerinin hazırlanması, 2018 sonu 2019 başı itibarıyla uygulama projelerinin düzenlenmesi, ardından gerekli ihale süreçlerinin tamamlanmasıyla birlikte 2019 içerisinde projelerin hayata geçirilmesi sürecinin başlaması planlanmaktadır.

Bu süreçlerin arasında konsept ve uygulamaya yakın dönemde Koordinasyon ve Komisyon organlarının kurulması önemlidir.

9. Sonuç

Dünya genelinde ve Türkiye’de, her ne kadar öncelikli gelişmeler hizmet ve sanayi sektörlerinde yaşansa da tarım ve hayvancılık konularında da önemli çalışmalar yapılmakta ve her geçen yıl bu konuda ki çalışmalar daha ileri seviyelerde yapılmaktadır. Özellikle kent hayatıyla ilgili geçim sıkıntısı, kamu hizmetlerinin yetersizliği ve psikolojik olarak yıpratıcı olması sebepleriyle kentli nüfusun eğitilmiş kısmı tekrar kırsala dönme fikrini düşünmeye başlamıştır. Ancak kırsalın altyapı, konfor ve hizmet eksikliği nedeniyle bu fikirlerin hayata geçirilmesi konusunda zorluk çekilmektedir.

Zonguldak ili, kültür, doğal güzellikler ve toprak verimliliği açısından potansiyeli çok yüksek bir ilimizdir. Bu potansiyelin kırsal kısımlarda hayata geçirilecek projelerle değerlendirilmesi, kısmi olarak başlayacak eğitim, altyapı, kamu hizmetleri, ulaşım ve konfor konularındaki gelişmelerin bu örnekler üzerinden geliştirilerek tüm kırsala yayılmasına olanak sağlayacaktır.

Bu projelerin planlanmasında öncelikli olarak işlevlere yönelik uygulaması en hızlı ve uygulamanın tatmin edici sonuçlara ulaşmasının ve geri dönüşlerinin en etkili olabileceği lokasyonlar tercih edilmiştir.

Zonguldak ilinde alternatif turizm ve köy hayatı deneyim konsepti araştırma çalışması sonucunda daha önce Turizm, Ulaşım, Tarım, Hayvancılık, Ekonomik modeller üzerine yapılmış çalışmalar, dünyadan ve Türkiye’den örnekler, Zonguldak ilinde yapılan Saha Çalışmaları ve data analizleri sonucu Butik Köy, Köy Yaşamı Deneyimi Projesi, Dereköy Sağlık Turizmi eksenli kırsal işletme ve Organik Tarım ve Hayvancılık üretimini yurtdışında ve yurtiçinde Zonguldak ilini temsil edecek bir markayla yapacak Çiftlik Projesi planlanmıştır.

Bu planlamaların yatay süreçleri incelenerek Koordinasyon birimi ve Komisyon bazlı, mevzuata yönelik güncellemeler öngören, hibe, teşvik ve finansal altyapıyı şekillendirecek bir yapı önerilmiştir.

Bu raporun devamı olarak öngörülen bu proje ve uygulama önerilerinin eylem planları çerçevesinde iletilmesi ve sonuca ulaştırılması beklenmektedir.

10. Kaynakça

- Kömüre Giden Demiryolu Proje Raporu – Bakka Kütüphane
- Zonguldak Havaalanı Talep Araştırması Ağustos 2015 – Bakka Kütüphane
- Zonguldak Turizm Haritası – Bakka Kütüphane
- Gelişmiş Kasaba Modeline Bir Örnek: Almanya'nın Bavyera Eyaletinde Yukarı Allgau Bölgesi <http://www.ekoyapidergisi.org/321-gelismis-kasaba-modeline-bir-ornek-almanyasin-bavyera-eyaletinde-yukari-allgau-bolgesi.html> - Erişim 21.06.2018
- Örgütlenme, Coğrafi İşaretleme ve Kalkınma İlişkisi; Güney Fransa Kırsalı Gezi Notları <https://hkkcetin.blogspot.com/2016/07/orgutlenme-cografisi-isaretleme-ve.html> - Erişim Haziran 2018
- Rauris Dağ Köyü Resmî Sitesi- <https://www.raurisertal.at/en/> - Erişim Haziran 2018
- Göztepe Çiftliği – Vcycle Ekolojik Danışmanlık firması resmî sitesi- <http://vcycle.space/> Haziran 2018
- Narköy- Narköy resmi internet sayfası- <http://www.narkoy.com/> - Erişim Haziran 2018
- Zonguldak İl Özel İdaresi – Köy İçme suyu Sektörü Envanter İcmali – Aralık 2017
- Zonguldak Valiliği Zonguldak il geneli nüfus bilgileri <http://www.zonguldak.gov.tr/nufus> - Erişim Haziran 2018
- Bir Sağlık Turizmi Destinasyonu Olarak Trakya Bölgesi - Gülüm Burcu DALKIRAN Trakya Üniversitesi - Social Sciences Research Journal, Volume 6, Issue4, 1628178 (December 2017), ISSN:214785237
- Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım Ve Ekoturizminin Kavramsal Açısından İrdelenmesi - Selma Meydan UYGUR, Uğur AKDU - Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2009 Sayı: 1
- Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpazır Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler Uzmanlık Tezi - Coşkun ŞEREFOĞLU
- Kırsal Alan Gelişimi Açısından Kırsal Turizm Ve Kırsal Turizmin Dünyadaki Durumu - Sait DOĞAN, Yasin ÖZASLAN - Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE) ÖS-IV: 61-78 [2017]
- KIRSAL KALKINMADA KIRSAL TURİZMİN ROLÜ - Süleyman ERDOĞAN – Türk İdare Dergisi Sayı – Haziran 2002
- Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları - Ehlinaz TORUN - KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 15 (24): 31-37, 2013 ISSN: 1309-9132
- Sağlık Turizmi Nedir – Satırk – Serbest Yayın
- SAĞLIK TURİZMİ KAPSAMINDA MEDİKAL (TIBBİ) TURİZM VE TÜRKİYE’NİN OLANAKLARI – Onur İçöz – Journal of Yaşar University 2009
- Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı 14 – 16 Mayıs 2015, Gümüşhane
- 2014-2023 BATI KARADENİZ BÖLGE PLANI – Bakka – Eylül 2013

- ZONGULDAK TURİZM MASTER PLANI - ZONGULDAK VALİLİĞİ ZONGULDAK İL ÖZEL İDARESİ – 2015
Ankara
- TURİZM SEKTÖRÜ ÇALIŞTAY RAPORU – Bakka - 23 Haziran 2011, Zonguldak
- Türkiye Sağlık Turizm Sektörünün Analizi ve Strateji Önerileri - Mehmet BARCA, Erdal AKDEVE, İklim GEDİK BALAY - İşletme Araştırmaları Dergisi – 5/3 2013
- ULUSAL KIRSAL KALKINMA STRATEJİSİ 2014-2020 - T.C. GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI – 2015
- Tüm Yönleriyle SAĞLIK TURİZMİ, UKRAYNA ÜLKE RAPORU - Prof. Dr. Sezer AKARCALI – Satırk 2016
ISBN No: 978-975-590-554-9
- 18. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı 18-22 Ekim 2017, Mardin ISBN : 978-605-2323-09-0
- Zonguldak için Yeni lezzetler –Nisan 2016 – Bakka - ISBN: 978-605-149-611-5